

Arvika kommuns barn- till äldrekonsekvensanalys

– omställning till en ny socialtjänstlag

Förord

Vår kommun har många viktiga uppdrag och ett av våra främsta är att stödja människor som har eller har haft svårigheter. Men vår strävan går långt utöver att hantera problem som redan uppstått; vi vill arbeta proaktivt för att förhindra att någon hamnar i svårigheter.

Den nya socialtjänstlagen ställer krav på att vi förbättrar vårt stöd genom att tidigt och på ett enklare sätt hjälpa människor. En viktig del av detta arbete är att vi stärker barns rättigheter genom att noggrant ta hänsyn till deras åsikter och behov, i enlighet med Barnkonventionen. Samma sak gäller för våra äldre medborgare liksom personer med funktionsvariationer.

Även om socialtjänsten står i fokus, är det avgörande att vi ser det hälsofrämjande och förebyggande arbetet som en integrerad del av alla våra verksamheter. Det handlar om att främja social hållbarhet genom samhällsplanering, förskola, skola, kultur och fritid samt folkhälsoarbeten, i vid mening.

Denna barn- till äldrekonsekvensanalys är resultatet av ett nära samarbete mellan många av kommunens verksamheter. Genom denna analys får vi en tydligare bild av vad vi gör idag, vad vi behöver fortsätta med och vad vi kan förbättra. Tillsammans bygger vi en mer socialt hållbar framtid och gör Arvika till en ännu bättre plats att bo, leva och verka i för alla våra invånare. En plats för glöden!

Jag ser fram emot att tillsammans arbeta för att förverkliga dessa mål och skapa en positiv förändring för alla.

Hans Karlsson
Kommundirektör

Innehållsförteckning

Förord	3
A. Inledning och metod	7
Metod – övergripande arbetsgrupp och styrgrupp.....	7
Metod – IFO:s arbetssätt	9
Metod – skolverksamheternas arbetssätt	10
Metod – Vård och omsorgs arbetssätt	11
B. Kartläggning av informationen	12
Vägledande frågor	12
1. Vad innebär förslaget till ny socialtjänstlag samt betänkandet <i>Framtidens socialtjänst</i> ?	13
Vad innebär en lätt tillgänglig socialtjänst?	15
Vad innebär att insatser får tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning?	20
2. Vad innebär barnkonventionen i frågan?	21
3. Vilken lagstiftning kan bli aktuell i frågan?	22
4. Vilka andra styrdokument kan bli aktuella i frågan?.....	22
5. Vilken data och statistik är relevant för frågan?	23
6. Vilken forskning och beprövad erfarenhet finns som är relevant?.....	23
7. Vilka åsikter har barn och unga samt vuxna gällande socialtjänstens omställning?	26
8. Hur arbetar förskola, skola, gymnasium, vuxenutbildning och elevhälsa förebyggande i nuläget?	29
9. Vilka behov finns hos förskola, skola, gymnasium, vuxenutbildning och elevhälsa för att stödja omställningen?	33
Vilka åsikter har elever och skolpersonal i frågan?.....	36
Hur arbetar i nuläget samhällsplanering förebyggande och med jämlikhets- och jämställhetsarbetet och kan bidra som stöd i omställningen?.....	38
Hur arbetar i nuläget Arvika Fastighets AB (Afab) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?	38
Hur arbetar i nuläget Teknik i Väst (Tivab) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?	38
Hur arbetar i nuläget Kommunikationsfunktionen förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?	39
Hur arbetar i nuläget Kultur och fritid förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen? ..	39
Hur ser folkhälsoperspektivet ut?	39
Hur ser jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet ut?.....	42

Hur ser funktionsnedsättningsperspektivet ut?	42
Vilka synpunkter finns från regionen, polisen och civilsamhället om det förebyggande arbetet?43	
Nulägesanalys inom socialtjänsten	45
IFO:s identifierade nuläge och sammanfattande nulägesanalys för det förebyggande arbetet och insatser, samverkan och tillgänglighet.....	45
IFO:s identifierade nuläge och sammanfattande nulägesanalys inom området insatser utan behovsprövning	47
IFO:s identifierade insatser och sammanfattande nulägesanalys inom området jämställdhet och jämlikhet.....	49
Behovsanalys inom socialtjänsten.....	52
IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området tillgänglighet, förebyggande insatser och arbete och samverkan	52
IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området insatser utan behovsprövning	54
IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området samverkan.....	54
IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området jämställdhet och jämlikhet	55
Beaktande av barn och ungas åsikter i behovsanalysen	56
C. Förslag till planering av insatser och förändringar	57
Förslag från olika verksamheter	57
IFO:s förslag	57
Skolverksamheternas förslag.....	59
Förslag från Samhällsplanering.....	61
Förslag från Arvika Fastighet	61
Förslag från kommunikationsfunktionen.....	61
Förslag från Teknik i Väst	61
Förslag från Kultur och fritid.....	61
Förslag från ett folkhälsoperspektiv	62
Övriga förslag.....	63
D. Konsekvensanalys och beaktande av barns, ungas och vuxnas åsikter	64
IFO – vuxna	64
IFO – unga vuxna/vuxna	68
Skolverksamheterna.....	71
Vård och omsorg	73
Folkhälsa.....	77
Samhällsplanering	78

Kultur och fritid	78
Kommunikationsenheten	79
Arvika Fastighets AB (Afab) och Teknik i Väst AB (Tivab).....	80
E. Konsekvensanalys för Vård och omsorg	81
Metod	81
Relevant data och statistik.....	83
Resultat av undersökningen	83
Nulägesbeskrivning	87
Vård och omsorgs identifierade insatser och sammanfattande nulägesanalys gällande det förebyggande arbetet och samverkan.....	87
Folkhälsa	88
Funktionshinderperspektivet	89
Samverkan	90
Behovsanalys inom Vård och omsorg.....	90
Vård- och omsorgs identifierade förslag till behov och behovsanalys	90
Förslag till insatser och förändringar	91
Vård och omsorgs förslag	91
F. Uppföljning	93
Organisation för det fortsatta arbetet.....	93
Koordinering av arbetet	93
Ledningsfilosofi.....	93
G. Mer information	94
Till dig som vill fördjupa dig.....	94
Extramaterial att beställa samt kontaktpersoner	94

A. Inledning och metod

En ny socialtjänstlag planeras att träda i kraft under 2025. Enligt utredningen *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag* SOU 2020:47 och i förslaget till ny socialtjänstlag (lagrådsremiss)¹ föreslås att kommunen ska planera sina insatser inom socialtjänsten och ha ett jämställd, jämlikt och förebyggande perspektiv. Insatserna ska vara lättillgängliga och kunskapsbaserade. Kommunen ska även kunna erbjuda insatser utan behovsprövning. I planeringen bör kommunen samverka med andra samhällsorgan, regionen samt organisationer.

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 lag vilket innebär att barnets bästa ska bedömas i alla frågor som berör barn (art. 3.1). Även enligt lagrådsremissens förslag till ny socialtjänstlag ska det vid åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I Arvika kommun berörs cirka 5000 barn som har rätt till alla sina rättigheter. Det är av stor vikt att omställningen säkerställer likvärdighet och att inget barn diskrimineras.

Ett förebyggande perspektiv innebär att kommunen är väl förtrogen med levnadsvillkoren för kommunens medborgare och kartlägger lokala förhållanden och identifierar barn och unga som befinner sig i risksituationer. Insatserna behöver planeras både utifrån en samhällsnivå, på gruppnivå samt på individnivå.

För att stimulera en omställning av verksamheten beslutade regeringen under 2023 om en kompetens- och bemanningssatsning om 200 miljoner kronor för 2024, 1200 miljoner kronor för 2025 och 2200 miljoner kronor årligen för 2026–2028.

Arvikas kommundirektör Hans Karlsson beslutade i december 2023 att kommunen med stöd av Sveriges Kommuner och regioner (SKR) skulle genomföra en barn- till äldrekonsekvensanalys i frågan om hur omställningen av ny socialtjänstlag kan genomföras samt tackade ja till att vara en pilotkommun till SKR i genomförandet. En arbetsgrupp om cirka 40 personer utsågs för att ansvara för utredningen.

Syftet med barn- till äldrekonsekvensanalysen är att i första hand ta fram en nuläges- och behovsanalys inför omställningen utifrån barnets bästa samt ett förslag till planering om hur omställningen kan genomföras i kommunen. Kommunledningen kommer därefter att fatta eventuella beslut.

När lagrådsremissen beskrivs i nedanstående text avses lagrådsremissen till en ny socialtjänstlag. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2024/07/en-forebyggande-socialtjanstlag--for-okade-rattigheter-skyldigheter-och-mojligheter/>

Metod – övergripande arbetsgrupp och styrgrupp

En övergripande arbetsgrupp utsågs för att ansvara för genomförandet av utredningen. Arbetsgruppen bestod av cirka 40 personer, varav åtta personer utsågs som ledningsgrupp för

¹ En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter. <https://www.regeringen.se/contentassets/aac5e97ddbe247acb6baeccd5addf37d/en-forebyggande-socialtjanstlag---for-okade-rattigheter-skyldigheter-och-mojligheter.pdf>

arbetsgruppen. Ledningsgruppen rapporterade till kommunledningsgruppen. Ledningsgruppen för arbetsgruppen bestod av Individ- och familjeomsorg (IFO)-chef, kvalitetschef, stabschef med ansvar för elevhälsan, en särskild utsedd projektledare, avdelningschef LSS, två projektkoordinatorer, en kommunikatör samt barnrättsjurist från Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Den övergripande arbetsgruppen representerades av olika verksamheter:

- Enheten för IFO: Verksamhetschef, IFO-chef, tio enhetschefer, två utvecklingsledare och två projektkoordinatorer (som fick ett särskilt ansvar att dokumentera IFO:s process)
- Utbildning: Verksamhetschef, stabschef med ansvar för elevhälsa, förebyggarenhet och musikskola, förskolechef, grundskolechef, gymnasiechef, utvecklingsledare förskola, utvecklingsledare grundskola, rektor gymnasium
- Vård och omsorg: Två avdelningschefer, biståndschef, SAS (socialt ansvarig samordnare), utvecklingsledare, biståndshandläggare och två enhetschefer
- Övriga områden: En representant vardera från Kommunikation, Arvika Fastighets AB, Teknik i Väst, Samhällsbyggnad, Kultur och fritid samt Turism och folkhälsa

Den övergripande arbetsgruppen träffades under fyra tillfällen mellan perioden 9 februari och 30 augusti 2024. Arbetsgruppen erbjöds handledning av SKR mellan tillfällena. Ledningsgruppen träffades en gång i veckan. De olika verksamhetsområdena träffades vid ytterligare tillfällen mellan den övergripande arbetsgruppens träffar. Ledningsgruppen ansvarade för de olika verksamhetsområdenas genomförande av nuläges- och behovsanalys samt dokumenterade processen och sammanställde materialet.

Tillfälle 1: Information om den nya socialtjänstlagen gavs och workshops genomfördes för att ge kunskap om utredningens tillvägagångssätt. Arbetsuppgifter fördelades till arbetsgruppen inför kartläggningen av information som skulle ligga till grund för analysen. Arbetsgruppen beslutade när informationen skulle lämnas in till projektledningen.

Tillfälle 2: Kollegialt lärande genomfördes genom att arbetsgruppen delade sina erfarenheter med informationsinsamlingen i helgrupp. Vidare gavs information om hur barns, ungas, vuxnas och äldres åsikter kan insamlas och arbetsgruppen förberedde sig i workshops att genomföra uppdraget att insamla deras åsikter.

Tillfälle 3: Arbetsgruppen redovisade sin informationsinsamling, bland annat de olika verksamhetsområdenas nuläges- och behovsanalys samt data och annan kunskap som åskådliggjorde vilka grupper av barn och vuxna som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda. Workshops genomfördes i tvågrupper för kollegialt lärande. Projektledningen fick i uppdrag att sammanställa ett slutligt förslag till nuläges- och behovsanalys och skicka ut förslaget till arbetsgruppen inför tillfälle 4.

Tillfälle 4: Projektledningen presenterade ett förslag till barn- till äldrekonsekvensanalys med nuläges- och behovsanalys. Workshops genomfördes kring nulägesanalys och konsekvenser/effekter av den föreslagna planeringen av insatser och andra förändringar diskuterades. Vidare genomfördes workshops för beaktande av Rädda Barnens Ungdomsförbunds (RBUF) synpunkter. Dagen avslutades

med diskussioner om hur konsekvenser/effekter kan följas upp, samt kommande organisationsförändring.

Verksamhetsområdenas egna barnkonsekvensanalyser och äldrekonsekvensanalys finns som bilagor till denna utredning. De kan beställas av respektive kontaktpersoner, mer information finns på sidan 94 i rapporten.

Varje verksamhetsområde genomförde mellan tillfällena ett arbete med att ta fram nuläges- och behovsanalyser inom de olika områdena enligt följande.

Det bör vid läsningen av detta arbete beaktas att det arbete som idag bedrivs inom socialtjänsten stämmer väl överens med intentionerna i anpassningen till den nya socialtjänstlagen. De anpassningar som föreslås ska ses som en stegförflyttning mot ett mer främjande och förebyggande arbete, ökad tillgänglighet, samverkan, samt tillits- och kunskapsstyrd verksamhet.

Metod – IFO:s arbetsätt

Efter den övergripande arbetsgruppens möte vid träff 1 (se ovan) delades IFO in i tre arbetsgrupper som bestod av chefer och medarbetare, sammanlagt 27 personer. Arbetsgrupperna benämndes Barn, Unga vuxna och Vuxna. Varje grupp fördelades utifrån chefernas och medarbetarnas professioner och varje arbetsgrupp hade en chef som agerade som huvudansvarig för respektive grupp. Grupperna bestod av ungefär åtta personer i varje grupp samt två projektkoordinatorer och projektledaren. Arbetet delades upp i workshops och möten där varje individuell grupp arbetade med sitt område.

Träff 1: Nulägesanalysen påbörjades. Varje grupp arbetade under en heldag för att lista vilket arbete som görs i kommunen i dagsläget.

Träff 2: Arbetsgrupperna tog fram förslag till behov och vad man önskade för förändringar utifrån nuläget.

Träff 3: Varje arbetsgrupp konstruerade ett material för datainhämtning hos den relevanta målgruppen. Grupperna delade med sig av sitt material till sina kollegor och skulle sedan under sju dagar hämta in data. Under denna tidsperiod samlades cirka 100 enkäter in från de olika arbetsgrupperna och deras respektive målgrupp.

Träff 4: Alla tre arbetsgrupperna samlades för en halvdag för att i workshops analysera det resultat som sammanställts av projektkoordinatorerna. Resultaten analyserades med hjälp utav barnkonventionens artiklar för att säkerställa barnens bästa samt även utifrån befintlig lagstiftning inför eventuella förslag till förändringar. En gemensam nuläges- och behovsanalys förbereddes som skulle bearbetas tillsammans med den övergripande arbetsgruppen (dag 3). Arbetsgrupperna besvarade i tvärgrupper sex frågor som sedan presenterades i helgrupp. De sex frågorna var enligt följande.

1. Är det någon grupp som ni bedömer är exkluderad från de data som inhämtats? Vem/vilka i så fall och på vilket vis? På vilket sätt skulle de gruppernas rättigheter kunna tas i beaktning?
2. Hur har barnets perspektiv beaktats utifrån ålder och mognad?
3. På vilket sätt kan vi ta vara på det som vi enligt inhämtat material gör bra i dagsläget?

4. Finns det likheter eller skillnader mellan den framtagna behovsanalysen och det inhämtade materialet? Hur väger man de olika intressena gentemot varandra? Vad blir konsekvenserna?
5. Vilka artiklar eller forskning kan ni koppla till de föreslagna åtgärderna?
6. Utöver det insamlade materialet, finns det andra sätt att säkerställa att brukarnas åsikter tas tillvara på och deras rättigheter blir tillgodosedda?

IFO:s arbetsgrupp och övriga verksamhetsområden presenterade därefter sin nuläges- och behovskartläggning i den övergripande arbetsgruppen som under tillfälle 3 delades in i tvärgrupper för att diskutera följande frågeställningar:

- Vad har vi hittills lärt oss av kartläggningen?
- Vad kan vi bidra med för stöd till andra verksamheter?
- Vad behöver vi för stöd från andra verksamheter?
- Hur kan stöd, samverkan och utvärdering konkret genomföras under år 2025, -26, -27 och -28?

Syftet med frågeställningarna och indelningen i tvärgrupper var att ge grupperna tillfälle att reflektera över det arbete som redan genomförts inom projektet med fokus på nyttan som gick att dra från det redan gjorda arbetet. Varje grupp gavs möjlighet att samtala och diskutera med representanter från andra verksamheter om vilka behov som finns i respektive verksamhet och hur man skulle kunna bidra till andra, och få stöd från andra verksamheter. Slutligen fick alla reflektera över hur de kartlagda behoven ska kunna implementeras i kommunen, samt hur ett kontinuerligt utvärderings- och förbättringsarbete skulle kunna se ut under den kommande fyraårsperioden.

Metod – skolverksamheternas arbetssätt

I förvaltningens skolverksamheter skapades en särskild arbetsgrupp bestående av representanter från de olika skolformerna och elevhälsan; enhetschef för elevhälsan, stabschef, biträdande grundskolechef, gymnasiechef, utvecklingsledare förskolan, utvecklingsledare grundskolan och LIA-student. I arbetet involverades rektorer, elevhälsopersonal, skolpersonal samt elever.

Flera parallellt pågående processer i skolverksamheternas arbetsgrupp genomfördes för att skapa underlag till en gemensam nuläges- och behovsanalys. Processerna var både separata och länkade till den kommunövergripande arbetsgruppens process kring införandet av ny socialtjänstlag. Exempel på en biprocess som bedömdes vara viktig i sammanhanget var revideringen av kommunens elevhälsoplan då elevhälsoarbetet berörs mycket av intentionerna i den nya lagen. Ytterligare en process som länkades till arbetet är omställningen till en god och nära vård – där uppdraget specifikt i västra Värmlands kommuner i samarbete med regionen är att tillskapa en barn- och ungdomscentral i respektive kommun.

Skolverksamheternas arbetsgrupp träffades ett flertal gånger under våren och valde att förlägga större delen av arbetet inom arbetsgruppen. Ett urval av personal inom elevhälsan och skolan, rektorer och elever involverades i arbetet genom intervjuer och workshops. Information skedde till all skolverksamhets personal under hela processen.

Arbetet utgick från målet: *Välmående barn och unga med goda förutsättningar att komma vidare i livet*. I den kommunövergripande träffen (tillfälle 2) med innehållet användardriven utveckling konkretiserades detta mål i frågeställningen: *Hur kan vi utveckla vårt främjande och förebyggande elevhälsoarbete för att nå målbilden?* Denna fråga låg sedan till grund i analysen av arbetsmaterialet som togs fram i arbetsprocessen.

I arbetet med inläsning och insamling av material i arbetsgruppen för att göra en nulägesanalys gjordes ett urval utifrån tre kriterier:

1. Material som berör skolverksamhetens barn- och elevhälsoarbete.
2. Material som är så användarnära som möjligt.
3. Material av flera typer (intervjuer, enkäter, text, etc.).

Arbetsgruppen valde ut olika typer av material för att få en så bred och tydlig bild som möjligt av barns och ungas behov bestående av intervjuer som genomfördes med elever och personal, sammanställning av enkäter, sammanställning av genomförda workshops, samt olika rapporter.

Metod – Vård och omsorgs arbetssätt

Vård och omsorg berörs likväl som IFO och skolverksamheterna av den nya socialtjänstlagen och de förtydligande delarna av lagtexten i detta arbete gäller även för Vård och omsorg. För att tydliggöra de mer specifika delarna för Vård och omsorg har dessa lagts som eget avsnitt (E).

Övriga kommunala verksamheter och bolag som varit och kommer att vara involverade i arbetet med nya socialtjänstlagen finns med under specifika rubriker i materialet.

B. Kartläggning av informationen

Vägledande frågor

I kartläggningen har följande frågor varit vägledande:

1. Vad innebär förslaget till ny socialtjänstlag enligt lagrådsremissen?
2. Vad innebär barnkonventionen i frågan?
3. Vilken lagstiftning kan bli aktuell i frågan?
4. Vilka andra styrdokument kan bli aktuella i frågan?
5. Vilka data och statistik är relevant för fråga?
6. Vilken forskning och beprövad erfarenhet finns som är relevant?
7. Vilka åsikter har barn och unga samt vuxna gällande socialtjänstens omställning?
8. Hur arbetar förskola, skola, gymnasium och vuxenutbildning förebyggande i nuläget?
9. Vilka behov finns hos förskola, skola, gymnasium och vuxenutbildning för att stödja omställningen?
10. Vilka åsikter har elever och skolpersonal i frågan?
11. Hur arbetar i nuläget samhällsplanering förebyggande och med jämställdhets- och jämlikhetsarbetet och kan bidra som stöd i omställningen?
12. Hur arbetar i nuläget Arvika Fastighets AB (AFAB) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?
13. Hur arbetar i nuläget Teknik i Väst (Tivab) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?
14. Hur arbetar i nuläget kommunikationsfunktionen förebyggande kan bidra som stöd i omställningen?
15. Hur arbetar i nuläget kultur och fritid förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?
16. Hur ser folkhälsoperspektivet ut?
17. Hur ser jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet ut?
18. Hur ser funktionsnedsättningsperspektivet ut?
19. Vilka synpunkter finns från regionen, polisen och civilsamhället om det förebyggande arbetet?
20. Nulägesanalys inom socialtjänsten
21. Behovsanalys inom socialtjänsten

1. Vad innebär förslaget till ny socialtjänstlag samt betänkandet *Framtidens socialtjänst*?

En ny socialtjänstlag planeras att träda i kraft under 2025. Enligt utredningen *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag* SOU 2020:47 och förslag till ny socialtjänstlag i lagrådsremissen² föreslås att kommunen ska planera sina insatser inom socialtjänsten och ha ett förebyggande perspektiv. I planeringen bör kommunen samverka med regionen samt andra samhällsorgan och organisationer. Genom en övergripande och god framförhållning skapas bättre förutsättningar att anpassa verksamheten efter ändrade förhållanden och därmed kan resursernas användas mer effektivt.

Det är kommunens ansvar att planera och detta innebär ett aktivt arbete för att i god tid kunna tillgodose behoven av insatser. Kommunen behöver sätta mål, fördela resurser och ta fram en plan. Insatserna behöver planeras både utifrån en samhällsnivå, på gruppnivå samt på individnivå. Behovet av en övergripande planering kräver samverkan inom kommunen men även med andra aktörer som arbetar med barn och unga direkt eller indirekt. Förutom samverkan är uppföljningen ett viktigt verktyg i planeringen. Utredningen (SOU 2020:47) bedömer att det med hänsyn till de skilda lokala förutsättningarna som gäller för kommunerna är viktigt att kommunerna själva kan bestämma formerna för och uppläggningsen av sin planering.

Genom att kommunerna planerar sina insatser kan en större likvärdighet skapas inom och mellan kommunerna. Detta kräver att kommunen har kunskap om såväl demografin som barn och ungas behov. Upparbetade rutiner för planering och samverkan kan skapa bättre förutsättningar att hantera oförutsedda händelser. Brottslighet, ungdomskriminalitet, våld och relationer är exempel på samhällsproblem där socialtjänsten men även hela kommunen och andra aktörer är viktiga för att hitta en lösning eftersom problemen ofta kräver samordnade insatser för att problemen inte ska förvärras. En planering bidrar även till en effektiv användning av kommunens resurser.

De övergripande målen är

- Att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig
- Att kommunens ansvar för planering av insatser utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområden
- Att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen och
- Att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet

Socialnämnden får befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Vissa bestämmelser har omformulerats för att stärka barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Socialtjänsten ska med utgångspunkt i demokrati och solidaritet, främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska

² En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter.
<https://www.regeringen.se/contentassets/aac5e97ddbe247acb6baeccd5addf37d/en-forebyggande-socialtjanstlag---for-okade-rattigheter-skyldigheter-och-mojligheter.pdf>

därutöver även främja enskildas jämställda levnadsvillkor. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet.

Socialtjänsten ska vidare utveckla enskildas och grupper egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation.

Vad innebär ett förebyggande arbete?

Socialtjänsten ska i förslaget till ny socialtjänstlag ha ett ökat fokus på förebyggande arbete.

Syftet med förebyggande arbete är att förhindra eller motverka att ett problem eller behov uppstår, men även att förhindra eller motverka att redan uppkomna problem eller behov upprepas, förvärras eller blir mer omfattande. Med förebyggande arbete kan även framtida behov fördröjas.

Förebyggande arbete kräver långsiktiga och samordnade åtgärder på olika nivåer samt en långsiktig planering av kommunens insatser till grupper och enskilda. Målet är att ett proaktivt arbetssätt ska genomsyra hela socialtjänstens verksamhetsområde och på samtliga nivåer, dvs. samhälls-, grupp- och individnivå.

Med förebyggande arbete på samhällsnivå avses arbete som genomförs på en strukturell och övergripande nivå, till exempel socialtjänstens deltagande i samhällsplaneringen samt kommunens planering av förebyggande och tidiga insatser.

Samordning och samverkan i förebyggande syfte handlar framför allt om sektorsövergripande samverkan, samordning av resurser samt gemensam handling. Inom kommunen handlar det till exempel om samverkan mellan socialtjänsten och skolan.

Socialtjänsten ska vara väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen, bedriva uppsökande arbete, ge information, råd och stöd samt medverka i samhällsplaneringen i kommunen. På övergripande nivå kan socialtjänsten bidra med viktig kunskap och erfarenheter i samhällsplaneringen och i det kommunövergripande arbetet med att förebygga brott.

Genom samlokalisering med andra verksamheter på till exempel familjecentraler, ungdomsmottagningar eller öppna förskolan kan socialtjänsten tidigt komma i kontakt med enskilda. Där kan socialtjänsten ge kunskap och information, men också erbjuda tidiga insatser och särskilt stöd till exempelvis föräldrar som har svårt att klara sin föräldraroll eller barn som uppvisar problembeteenden.

Förskola och skola är viktiga arenor för att tidigt nå barn och unga innan deras behov av stöd från samhället blir alltför stora. En bra skolgång stärker barn och ungas framtidsutsikter och är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. I förskolan och skolan finns goda möjligheter att uppmärksamma, förstå och motverka eventuella problem. Dessa arenor är viktiga för socialtjänsten. Socialtjänsten har där möjlighet att i samarbete med skolan stödja en positiv utveckling för barn och ungas skolgång och därigenom förebygga framtida behov av insatser.

Förebyggande arbete på grupp och individnivå avser insatser som riktar sig till speciella målgrupper eller direkt till enskilda individer.

Socialtjänstens målsättning ska vara att komma in i ett så tidigt skede som möjligt för att förebygga och motverka problem, bland annat genom att tidigt erbjuda insatser i fall där barn och unga uppvisar ett normbrytande beteende. Socialtjänsten har också ett särskilt ansvar för att förebygga och motverka att barn far illa och att följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken på en ogynnsam utveckling.

Samverkan mellan socialtjänsten, skolan, polisen och andra aktörer är enligt regeringen grundläggande för att kunna bedriva ett effektivt brottsförebyggande arbete och förebygga till exempel gängkriminalitet, våldsbejakande extremism och återfall.

Vad gäller det hälsofrämjande och funktionsstödjande arbetet är samverkan viktig både mellan kommun och region och inom kommunen mellan kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst vad gäller det hälsofrämjande och funktionsstödjande arbetet.

Mellan socialtjänsten och Kronofogdemyndigheten kan samverkan ske för att exempelvis förebygga avhysningar av barnfamiljer och på så sätt förebygga hemlöshet.

En god samverkan med Arbetsförmedlingen kan bidra till en helhetsbild av behoven hos den som är arbetslös och till att rätt insatser kan sättas in i ett tidigt skede.

Vad innebär en jämlik och jämställd socialtjänst?

Socialtjänsten ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor

Jämlikhet och jämställdhet hänger nära samman och förutsätter varandra, men är inte samma sak. Uttrycket jämlikhet syftar på jämlika villkor mellan individer och grupper i samhället. Möjligheten att vid behov få stöd och hjälp från socialtjänsten får inte påverkas av sådana förhållanden som till exempel kön, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, sexuell läggning funktionsnedsättning, nationalitet eller kulturell bakgrund. Inte heller den enskildes förmåga att ta initiativ, dennes utbildning eller språkliga och socioekonomiska förhållanden får påverka möjligheten att få hjälp.³

Uttrycket jämställdhet syftar endast på förhållanden som har med kön att göra och utgör i dag ett eget politikområde som tar sikte på att motverka omotiverade skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Det får inte uppstå omotiverade skillnader i bedömningar och utförande av insatser för enskilda som tar del av socialtjänstens insatser.⁴

Vad innebär en lätt tillgänglig socialtjänst?

En lätt tillgänglig socialtjänst är viktig för att det ska gå att nå en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst. En socialtjänst som är utåtriktad, har ett gott bemötande och är synlig kan öka tilliten till socialtjänsten och benägenheten hos enskilda att faktiskt ta kontakt med socialtjänsten.

För att socialtjänsten ska kunna arbeta förebyggande och erbjuda tidiga insatser krävs att människor har kunskap om socialtjänsten och att det är enkelt att komma i kontakt med den. Det finns en tydlig

³ Lagrådsremiss: En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter sid 196-197

⁴ Lagrådsremiss: En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter sid 196-197

koppling mellan förebyggande arbete och sänkta trösklar för kontakter med socialtjänsten, exempelvis vid uppsökande arbete.

Det krävs en god bild av hur behovet av information om socialtjänsten ser ut lokalt och vilka "trösklar" som finns för att ta kontakt med socialtjänsten. Detta arbete kräver uppföljning av de förbättringar som görs.

Socialtjänsten kan genom samverkan och samlokalisering med andra verksamheter underlätta för enskilda att ta kontakt med socialtjänsten. I många kommuner finns exempelvis medborgarkontor och familjecentraler där flera delar av den offentliga servicen finns samlad. Genom att socialtjänsten är synlig i sådana miljöer eller sammanhang där det kan antas att enskilda som behöver stöd och hjälp befinner sig ökar tillgängligheten. Att socialtjänsten har en god samverkan med andra samhällsorgan och organisationer, till exempel skolan, kan också leda till att dessa kommunicerar om socialtjänsten och dess insatser på ett positivt sätt till enskilda.

En lätt tillgänglig socialtjänst förutsätter att det i akuta situationer går att komma i kontakt med socialtjänsten efter ordinarie kontorstid, genom så kallad socialjour.

Frågan om hur socialtjänsten kan vara lätt tillgänglig för barn behöver särskilt uppmärksammas i det lokala arbetet. En socialtjänst som är utåtriktad, har ett gott bemötande och är synlig för barn kan öka tilliten till socialtjänsten och benägenheten hos barnet att faktiskt ta kontakt med socialtjänsten. Det är också viktigt att socialtjänsten arbetar utifrån barns och ungas olika behov och förutsättningar, exempelvis funktionsnedsättning.

Digitala lösningar är en viktig förutsättning för att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Det är ett sätt att skapa nya arbetssätt och ytterligare kontaktvägar med medborgarna. E-tjänster kan till exempel göra det möjligt för enskilda att kontakta socialtjänsten när det passar dem, utan att behöva förhålla sig till exempelvis vissa öppettider.

Allt socialt arbete kan dock inte utföras digitalt och på distans. Socialtjänsten kan till exempel behöva vara på plats för att bedöma ett barns situation. För den som blir utsatt för våld i hemmet kan det vara svårt att larma om sin situation via en digital kontakt. Det fysiska mötet kan skapa tillit och vara avgörande för att våga öppna upp och berätta. Personlig kontakt kan även behövas vid uppföljningen av en insats för att säkerställa att den är ändamålsenlig. Socialtjänsten behöver vara flexibel i sina arbetssätt för att vara lätt tillgänglig för så många medborgare som möjligt.

Vad innebär ett barnrättsperspektiv?

Barnets bästa

I den nya socialtjänstlagen förtydligas att det vid alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vidare ska det vid bedömningen av barnets bästa tas hänsyn till barnets åsikter.

Betydelsen av bestämmelsen om barnets bästa i den nya socialtjänstlagen ligger närmare lydelsen i barnkonventionen, vilket bör underlätta tolkningen och tillämpningen av bestämmelsen.

FN:s kommitté för barnets rättigheter, barnrättskommittén, som övervakar genomförandet av barnkonventionen, har tagit fram en vägledning om principen om barnets bästa i form av en allmän

kommentar (CRC/C/GC/14). Rekommendationer och allmänna kommentarer från FN:s konventionskommittéer är visserligen inte juridiskt bindande, men enligt regeringens uppfattning kan de utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning vid tolkning och tillämpning av konventionsåtaganden i Sverige (prop. 2017/18:186 s. 84). Enligt barnrättskommitténs allmänna kommentar ska barnets bästa väga tungt, men inte ensamt vara utslagsgivande, när olika intressen vägs mot varandra. I det enskilda fallet kan således andra samhällsintressen väga tyngre.

Principen om barnets bästa är ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser, vilket enligt barnrättskommittén innebär att när ett enskilt barn eller en grupp barn kommer att påverkas av ett beslut, måste beslutsprocessen innehålla en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet eller barnen. I beslutet ska beslutsfattaren dessutom motivera på vilket sätt hänsyn har tagits till barnets bästa, dvs. vad som beslutsfattaren ansett vara barnets bästa, vilka kriterier detta grundas på och hur barnets intressen vägts mot andra intressen. Principen om barnets bästa ska enligt barnrättskommittén tillämpas i förhållande till övriga grundprinciper i barnkonventionen. Av dessa är artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sina åsikter av särskild vikt. Artiklarna 3 och 12 kompletterar varandra. Barnets åsikter är en viktig del i bedömningen av barnets bästa (CRC/C/GC/14, p. 6 och 43).

Vad som bedöms vara barnets bästa kan inte definieras utan ska kopplas till det individuella barnet och barnets situation.

Det är nödvändigt att socialtjänsten har kunskap om barns olika behov för att kunna göra en bedömning av vad som är barnets bästa. Det är därmed viktigt att det finns kunskap inom socialtjänsten om till exempel hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna möta barnet och bedöma vilka insatser som är nödvändiga.

Att i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa innebär att vid en avvägning, när olika intressen vägs mot varandra, ska vad som bedöms vara barnets bästa väga tungt (prop. 2017/18:186 s. 96).

Bedömningen av barnets bästa ska göras i varje enskilt fall och med hänsyn till barnets åsikter behöver ske med utgångspunkt i de specifika omständigheterna för det enskilda barnet. Bedömningen av barnets bästa är en process i flera steg. Förutom det som barnet själv ger uttryck för, ska vetenskap och beprövad erfarenhet tillämpas och underlag från närstående och yrkespersoner som har kunskap om barnet ska inhämtas.

Nuvarande bestämmelse om att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn föreslås föras över till den nya lagen. De insatser där barnets bästa ska vara avgörande gäller vissa ingripande insatser riktade till barnet själv, t.ex. placering utanför det egna hemmet eller deltagande i behandling.

Barnets rätt att framföra sina åsikter

Nuvarande bestämmelse om att ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet föreslås föras över till den nya socialtjänstlagen. Det avser även bestämmelsen om att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Bestämmelsen om att ett barns inställning så långt det är möjligt ska klarläggas på annat sätt när han eller hon inte framför sina åsikter och bör inte föras över enligt förslaget.

Principen om barnets rätt till delaktighet finns i artikel 12 i barnkonventionen. Där anges att ett barn som är i stånd att bilda egna åsikter ska tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet.

Bestämmelsen om att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad tydliggör att de åsikter barnet ger uttryck för ska tas på allvar.

Socialtjänsten har ett stort ansvar när det gäller att ge barn möjligheter att komma till tals. Det är viktigt att barnet får möjlighet att framföra sina åsikter i en miljö som känns trygg för barnet och att metoder och arbets sätt är väl anpassade till barnets förutsättningar. Barnets förmåga att förstå det som han eller hon ska uttrycka sin åsikt om måste bedömas i varje enskilt ärende och situationen och informationen anpassas utifrån det (prop. 2012/13:10 s. 135). Av barnrättskommitténs allmänna kommentar framgår att barnet ska ges förutsättningar att vara delaktig och skyddas i sitt deltagande, inte skyddas genom att hindras från delaktighet (CRC/C/GC/12, p. 21). Vidare anges att barnets rätt att framföra sina åsikter är en grundläggande princip som tydliggör barnet som bärare av rättigheter som ska vara delaktig i och ha inflytande över sitt liv (CRC/C/GC/12, p. 18).

Däremot anges det inte i barnkonventionen att barnets åsikter ska klarläggas på annat sätt om barnet inte vill framföra sina åsikter. Av barnrättskommitténs allmänna kommentar framgår att ett av de grundläggande kraven för genomförandet av artikel 12 i barnkonventionen är att barnet aldrig ska tvingas att uttrycka sina åsikter (CRC/C/GC/12, p. 134). Av kommentaren framgår vidare att barnet har rätt att avstå från att utöva sin rättighet. Att uttrycka åsikter är för barnet ett val, inte en skyldighet.

Om det har skapats goda förutsättningar för ett barn att uttrycka sina åsikter och barnet väljer att inte göra det, anser regeringen att detta ska respekteras och att barnets åsikter inte ska försöka klarläggas på annat sätt.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Detta ställer krav på att socialtjänsten har kunskap om barns fortlöpande utveckling, behov och förmåga. Hur mycket ett barn förstår är inte entydigt knutet till barnets ålder. Information, erfarenhet, miljö, sociala och kulturella färdigheter samt omfattning av stöd bidrar till utvecklingen av barnets förmåga att bilda åsikter (prop. 2012/13:10 s. 135).

Barnets rätt till information

Nuvarande bestämmelse som innebär att ett barn ska få information vid en åtgärd som rör barnet föreslås föras över till den nya socialtjänstlagen med tillägget att informationen ska ges kontinuerligt. Därutöver föreslås att det förs in bestämmelser om att informationen ska vara anpassad till barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar och att den som lämnar informationen så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen.

För att principerna om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter ska få genomslag krävs det en dialog mellan socialtjänsten och barnet. En förutsättning för en dialog är att barnet förstår informationen som socialtjänsten ger. Barnet har annars ingen nytta av informationen som lämnas och kan inte heller ta ställning till den. Att informationen som barnet får ska anpassas till

barnets ålder, mognad och hans eller hennes individuella förutsättningar är ett viktigt led i att förbättra dialogen mellan socialtjänsten och barnet.

Vad innebär krav på vetenskap och beprövad erfarenhet?

Regeringen anser att socialtjänsten bör bygga sin verksamhet på bästa tillgängliga kunskap. Det kan bidra till utveckling av verksamheten som sådan, till en god kvalitet i verksamheten, till ökad kunskap om vetenskaplig metod och tillämpning samt skapa incitament för framtagande av ny kunskap. Ett sådant krav kan även motiveras av att enskilda ska få mer jämlika möjligheter att ta del av en kunskapsbaserad socialtjänst, oavsett var i landet de bor. Ett sätt att beskriva krav på en kunskapsbaserad verksamhet är att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Med vetenskap avses vetenskaplig kunskap som tagits fram med olika forskningsmetoder. Med beprövad erfarenhet avses kunskap som vuxit fram i verksamheten genom att kunskaper från profession och brukare har synliggjorts, värderats och systematiserats genom uppföljning, dokumentation, kritisk granskning och spridning. Beprövad erfarenhet förutsätter att verksamheterna arbetar med systematisk uppföljning. Regeringen anser därför att det i socialtjänstlagen bör införas ett krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Att arbeta kunskapsbaserat innebär en medveten och systematisk användning av flera kunskapskällor för val av insatser: den bästa tillgängliga kunskapen, den enskildes erfarenheter och önskemål, den enskildes situation och kontextuella omständigheter samt den professionelles expertis. Hur information från olika kunskapskällor vägs samman påverkas också av det nationella och lokala sammanhanget, exempelvis vilken lagstiftning som finns på området, riktlinjer och sammanställd lokal kunskap (Att arbeta evidensbaserat, Socialstyrelsen, 2020).

Vad innebär att medverka i samhällsplanering och bidra till en god samhällsmiljö och goda förhållanden?

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen syftar till att socialtjänstens kunskaper och erfarenheter ska tas till vara i kommunens samhällsplanering samt till att ge socialtjänsten möjlighet att bidra till att förebygga sociala problem och svårigheter på en övergripande nivå. Socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen handlar om att påverka planeringen av befintliga eller nya områden där samhällsplanerare och socialtjänst kan samarbeta för att nå bästa resultat. Samverkan mellan förvaltningarna kan åstadkomma fysiska och strukturella förändringar som bidrar till att lösa eller förebygga sociala problem.

Det är viktigt att socialnämnden i övrigt tar initiativ till och bevakar att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden. Socialnämndens arbete för att bidra till att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden är en viktig del av socialtjänstens allmänt förebyggande arbete

Socialtjänstens kunskap tas till vara i kommunens planering för bostadsförsörjningen. Socialtjänsten kan utifrån sina erfarenheter av levnadsförhållandena i kommunen bidra med kunskap vid utformningen av både nya och äldre bostadsområden.

Vad innebär övergripande planering och samverkan?

Kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta alla insatser till enskilda. Kommunen ska ha en skyldighet att vid planeringen av insatser samverka med regionen samt med andra relevanta samhällsorgan och organisationer utvidgas till att omfatta alla insatser till enskilda.

En långsiktigt hållbar socialtjänst behöver arbeta med tidiga och förebyggande insatser. Detta förutsätter planering av verksamheten och samverkan med andra aktörer. På så sätt kan socialtjänsten få bättre förutsättningar att anpassa sina insatser efter nya förhållanden och samhällsförändringar. Samverkan behöver dock inte ske om det saknas behov av det.

Regeringen anser att samverkan är en viktig del av socialtjänstens arbete, både på en övergripande nivå och i enskilda ärenden. Socialtjänsten behöver ofta samverka med andra verksamheter, särskilt med hälso- och sjukvården, förskolan, skolan och polisen. Även samverkan med idéburna organisationer kan vara värdefull. Regeringen gör därför bedömningen att samverkan som huvudregel bör ske vid planeringen av insatser och inte bara om det konstateras att det finns ett behov av det.

Vad innebär att insatser får tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning?

Regeringen föreslår att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser för personliga behov utan individuell behovsprövning.

Regeringens förslag innebär att socialnämnden får erbjuda insatser utan individuell behovsprövning, men att nämnden inte är skyldig att erbjuda insatser på det sättet. Varje enskild socialnämnd får ta ställning till om och hur bestämmelsen ska tillämpas i den egna kommunen.

Förslaget att insatser ska kunna erbjudas utan individuell behovsprövning förutsätter inte att insatserna utformas på något särskilt sätt. De kan till exempel vara allmänt utformade och öppna för alla eller individuellt inriktade och anpassade efter den enskildes behov. De kan även vara inriktade mot vissa grupper, situationer eller problem. Det kan handla om att socialnämnden vill rikta insatsen mot en specifik situation eller en särskild grupp. Det är socialnämnden som, i ett särskilt beslut eller i riktlinjer, anger vilka villkor som i så fall ska gälla.

Villkoren får inte medföra att kommuninvånarna behandlas olika, om det inte finns sakliga skäl som motiverar det. Nämnden måste utgå från objektiva grunder och sakliga hänsyn när den tar ställning till vilka insatser som ska erbjudas och med vilka eventuella villkor.

Följande insatser ska enligt förslaget inte få tillhandahållas utan individuell behovsprövning:

1. Kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson
2. Vård i familjehem
3. Vård i särskilda ungdomshem och LVM-hem
4. Vård av barn eller unga mellan 18 och 20 år i jourhem, stödboende, skyddat boende eller andra hem för vård eller boende än sådana som avses i 3
5. Bostad i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd, i särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet eller i bostäder med särskild service för människor som behöver ett

sådant boende till följd av att de av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring

6. Vård i hem för viss annan heldygnsvård

2. Vad innebär barnkonventionen i frågan?

Artikel 3.1 i lagen (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) säger att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 lag vilket innebär att barnets bästa ska bedömas i alla frågor som berör barn. En bedömning av barnets bästa eller en s.k. barnkonsekvensanalys är ett underlag för beslut som fattas i frågor som direkt eller indirekt rör ett barn, en grupp barn eller barn i allmänhet. Artikel 3.1 är en grundprincip och är vägledande vid uttolkningen av övriga artiklar i barnkonventionen. I en bedömning av barnets bästa bör ingå att ta hänsyn till grundprinciperna i artiklarna 2, 3,6 och 12 samt barnkonventionen i sin helhet.

Syftet med att bedöma barnets bästa i en fråga är att utifrån en helhetsbedömning komma fram till det bästa möjliga för barnet eller barnen. Detta kan sedan vägas mot andra hänsyn och intressen. Barnets bästa ska väga tungt, men har ingen egen utslagskraft. Enligt barnkonventionen är det till exempel möjligt att vid en intressekonflikt komma fram till att andra intressen än barnets bästa måste väga tyngst.⁵ Annan lagstiftning kan dock ge barnet ett starkare skydd än barnkonventionen, som till exempel i socialtjänstlagen⁶ och i förslaget till ny socialtjänstlag där barnets bästa ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- och behandlingsinsatser till barn.

En barnkonsekvensanalys är en utredning med ett barnrättsperspektiv där även barn och ungas perspektiv inhämtas och beaktas. Syftet med att genomföra denna barnkonsekvensanalys är ta fram ett relevant beslutsunderlag för att kunna bedöma hur en kommun på bästa sätt i samverkan med andra aktörer kan planera för insatser med ett förebyggande perspektiv utifrån barn och ungas identifierade behov i kommunen.

I den slutliga bedömningen bör följande frågor kunna besvaras.

- Vilka rättigheter ska tillgodoses?
- Finns det grupper av barn eller enskilda barn som riskerar att inte får sina rättigheter tillgodosedda?
- Vilka blir konsekvenserna/effekterna utifrån olika framtagna alternativ till insatser och andra beslut inför omställningen?
- Hur säkerställs barnets rättigheter i behovsanalysen på bästa sätt utifrån barn och ungas rättigheter behov?
- Hur har barnets perspektiv beaktats utifrån ålder och mognad?

⁵ Högsta domstolen Ö 1020-20, 2020-10-19; Migrationsöverdomstolen UM 2944-20, 2020-12-22, Högsta domstolen Ö4545-21, 2021-12-15

⁶ 1 kap 2 § 2st socialtjänstlagen (2001:453)

Det är många artiklar som är aktuella i omställningen till ny socialtjänstlag. I en bedömning av barnets bästa ska övriga artiklar i barnkonventionen ses i ljuset av principen av barnets bästa. Detta betyder att de grundläggande artiklarna 2,6 och 12 samt övriga artiklar såsom artikel 19, 24,26, 27, 28 och 31 behöver belysas i bedömningen.

3. Vilken lagstiftning kan bli aktuell i frågan?

Socialtjänstlagen (2001:453), förslag till ny socialtjänstlag, 1:2 regeringsformen, skollagen (2010:800), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), lagen (1990:453) om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), patientlagen (2014:821), tandvårdslagen (1985:125), föräldrabalken, lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn, polislagen (2017:900), förvaltningslagen (2017:900), kommunallagen (2017:725) och diskrimineringslagen.

4. Vilka andra styrdokument kan bli aktuella i frågan?

- EU fördragen och stadgan om de grundläggande rättigheterna och regeringsformen
https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_sv
- Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
<https://www.regeringen.se/contentassets/0b52fa83450445aebbf88827ec3eecb8/fns-konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning-ds-200823>
- FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/stodforsamordning/prisma/manskligarattigheter.53592.html>
- Agenda 2030
<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/stodforsamordning/prisma/agenda2030.52226.html>
- Jämställdhetspolitiska mål
<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/stodforsamordning/prisma/jamstalldhetspolitiken.53590.html>
- Folkhälsopolitiska mål
<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/stodforsamordning/prisma/folkhalsopolitiken.53543.html>
- Värmlandsstrategin Region Värmland. Värmlandsstrategin. *Region Värmland*. U.å.
<https://varmlandsstrategin.se/varmlandsstrategin/vision/> (Hämtad 2024-06-10).
- Arvika kommuns vision
<https://www.arvika.se/kommunochpolitik/planerochstyrandedokument/vision.2438.html>

5. Vilken data och statistik är relevant för frågan?

Ett förebyggande perspektiv innebär att kommunen är väl förtrogen med levnadsvillkoren för kommunens invånare och kartlägger lokala förhållanden och identifierar barn och unga som befinner sig i risksituationer. Statistik behöver inhämtas för att kunna göra denna kartläggning.

I Arvika kommun bor närmare 26 000 invånare. Av dessa är i nuläget 2080 över 80 år och kommer fram till 2028 ha ökat till cirka 2 500 vilket kommer öka behovet av insatser från vård och omsorg.

Antalet unga upp till 18 år är cirka 5 000. Födelsedata i kommunen har under senare år minskat. Från att tidigare legat mellan 250-300 barn/år var siffran för 2023 nere på 167 födda. Antal barn i kommunen som hösten 2024 börjar förskoleklass är 292 att jämföra med 237 barn som förväntas till förskoleklass 2028.

Folkhälsomyndighetens kommunrapporter Öppna jämförelser folkhälsa samt deras kommunfaktablad ger vägledning om den egna kommunen och hur den förhåller sig till andra kommuner och regioner i Sverige.

IFO

För att göra sig förtrogen med levnadsvillkoren för kommunens innevånare använder sig IFO bland annat av Socialstyrelsens Öppna jämförelser, Folkhälsomyndighetens Öppna jämförelser gällande folkhälsa, Region Värmlands översiktsbild samt Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. IFO:s brukarundersökningar, där bland annat fokusgrupper bidrar med innevånarnas perspektiv på bemötande, tillgänglighet samt hur insatser utformas och genomförs.

Skolan

För att få en övergripande bild av skolans verksamhet i Arvika används Skolverkets statistik samt statistik från Kolada. Varje läsår genomförs kommunövergripande enkäter till både elever och vårdnadshavare för att ta reda på deras perspektiv på hur utbildningen och skolsituationen fungerar. Olika skolor genomför dessutom ytterligare undersökningar och enkäter som kan vara mer specifika för respektive enhet.

Varje år genomför skolsköterskorna hälsosamtal med alla elever i förskoleklass, åk 4, åk 7 samt åk 1 i gymnasiet. Som en förberedelse för dessa samtal besvarar elever och vårdnadshavare hälsoenkäter. Genom samtalen och enkäterna kan skolan få en samlad och aktuell bild av hälsoläget bland barn och ungdomar i Arvika kommun.

På individnivå erbjuds och genomförs även utvecklingssamtal där skolan har dialog med elev och vårdnadshavare för att få en bild av hur eleven upplever sin situation, både när det gäller hälsa och lärande.

6. Vilken forskning och beprövad erfarenhet finns som är relevant?

IFO

Under kartläggningens gång har det uppmärksamats behov av förändringar i befintliga insatser och arbetssätt men även behov av för IFO nya arbetssätt. Inför eventuella förändringar och arbetssätt behöver IFO säkerställa att dessa bygger på evidens och beprövad erfarenhet för att minimera risken att insatser inte är effektiva och meningsfulla. Detta är ett utvecklingsområde som behöver prioriteras

i omställningen till nya socialtjänstlagen. IFO behöver upprätta en modell för att på ett strukturerat sätt regelbundet följa upp och utvärdera insatser för att se om de har god effekt. Det är också av stor vikt att utvärdera insatser genom brukarundersökningar och inhämtande av andra kommuners erfarenheter.

Det bedöms som viktigt att socialtjänsten framöver får ett tydligare stöd om evidens- och forskningsbaserade metoder. NUSO (Nationell utveckling social omställning) är ett sätt att försöka ge detta stöd på lång sikt.

Alternativ till våld är en metod för behandling av våldsutövare. Enligt Socialstyrelsen saknas det tillräckligt vetenskapligt stöd i forskningslitteraturen för att någon behandlingsmetod inom området ska kunna rekommenderas som den som i första hand bör användas. Arvika kommun bör fortsatt utvärdera det egna arbetet inom området och justera i linje med eventuellt kommande forskning.

Enligt Regeringskansliet har regeringen som mål i digitaliseringsprocessen att skapa en enklare vardag för kommuninvånare samt en mer öppen förvaltning som stöder innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Enligt rapporten Digital basnivå i socialtjänsten från SKR framkommer att infrastruktur för digitala möten och digital post är två av de tjänster som socialtjänsten behöver ha. Ytterligare en tjänst som omnämns är infrastruktur för automatiserat ekonomiskt bistånd för att delvis bedriva en mera resurseffektiv verksamhet, dels frigöra tid för handläggarna. En utökad digitalisering kan vara gynnsamt för verksamheterna i olika utsträckning men det fysiska mötet är fortsatt av vikt för den enskilde och bör bevaras.

Enligt en kartläggning av Socialstyrelsen 2022 erbjöd 60 procent av kommunerna i Sverige en e-tjänst vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Vidare framkommer att det förekommer skillnader mellan användning av e-tjänster och kommunstorlekar där större kommuner vanligtvis ligger i framkant avseende välfärdsteknik. Det påvisas en trend bland kommuner att digitalisering av tjänster ökar. Detta kan leda till ökad tillgänglighet för kommuninnevånare då en e-tjänst inte är begränsad av öppettider och är tillgängliga från alla geografiska positioner. E-tjänster kan också bidra till utökad tidsutrymme för de yrkesverksamma att genomföra annan handläggning.

Arvika kommun som helhet bör avsätta resurser för att granska sin utveckling av digitala välfärdstjänster och inleda processen med att upprätta en kartläggning över tillgängliga tjänster och en nyttoanalys över de tjänster som i dagsläget inte erbjuds men kan erbjudas inom ramen för digital utveckling.

Vidare har det framkommit andra förslag på förändringar av rådande struktur inom IFO. Exempelvis en decentralisering av socialtjänsten. Den övergripande uppfattningen gällande tillgängligheten inom IFO har varit god. Samtidigt har informationsinhämtningen varit begränsad och därför kan inte uteslutas att en sådan förändring eventuellt skulle ge positiva resultat beroende på utformningen. Därför föreslås vidare kartläggning inom området omstrukturering och decentralisering av socialtjänsten.

Bland det material där medborgares åsikter kartlagts uppmärksammas att utökade öppettider inte direkt adresserats. Dock har det inkommit svar som indikerar att ett behov för detta kan finnas.

Därmed rekommenderas att fortsatt utreda behovet av att i någon form och utsträckning förändra existerande öppettider för IFO:s verksamheter.

Värmlandsstrategin och Arvika Kommuns vision är styrdokument som används för att leda utvecklings- och kvalitetsarbetet i Arvika kommun. Dokumenten täcker en stor mängd områden som miljö, samhälle, rättigheter, ekonomi, information, utveckling, etcetera. Det finns redan forskning inom områden som förhoppningsvis används i framtagandet av styrdokumentet och i arbetets implementering, men det finns även områden som behöver mer lokal eller specifik evidens för att säkerställa att förändringsarbetet är effektivt och målinriktat. Det behövs mer kompletterande forskning för att vara säker på att styrdokumentet och förändringarna sker i enlighet med rådande lagrum.

Samarbetssamtal är en insats som har stöd i barnkonventionen, men som saknar vetenskaplig evidens. Då samarbetssamtal är en insats som främst erbjuds av Familjerätten där samtal förs med föräldrar angående hur de skall samarbeta för barnets bästa, anses det vara en insats som är av stor vikt för föräldrar och barns liv. Insatsen är även icke behovsprövad och är därför en insats som har låg tröskel för kommuninnevånare som behöver den, men har ytterst begränsad vetenskaplig grund. Det skulle därför vara av stor vikt att ytterligare forskning genomförs kring insatsens effektivitet för att kunna utveckla och förbättra insatsen, samt att kunna erbjuda den i större utsträckning.

Enligt SKR ska den nya socialtjänstlagen vara kunskapsbaserad. De standardiserade utredningsmodeller som enligt arbetsgrupperna erbjuds i dagsläget är AUDIT, DUDIT vid kartläggning av riskbruk samt FREDA, Sarah och Patriark vid våldsutsatthet. Det förekommer evidens på att screening av den karaktären ger effekt i primärvårdssammanhang. Detta bekräftar att de verktyg som används i verksamheterna bygger på evidens och bör inte ersättas.

IFO behöver upprätta en modell för att på ett strukturerat sätt regelbundet följa upp och utvärdera insatser för att säkerställa att de bygger på evidens och beprövat erfarenhet.

Skolan

Som vetenskapligt stöd i arbetet används bland annat faktorer för framgångsrik skolutveckling som tagits fram av Skolverket som en del i det nationella kvalitetssystemet för skolväsendet. Faktorerna bygger på forskning och annan insamlad kunskap som har visat sig ha stor påverkan på kvalitet och likvärdighet i skolans arbete. Faktorerna blir ett stöd till att prioritera utvecklingsinsatser och då de är skolformsövergripande kan de användas som utgångspunkt i alla skolverksamheter. Dessutom kan de användas som ett stöd för att visa på processer och aktiviteter som är relevanta för att utveckla skolans arbete.

Särskilt viktiga faktorer i arbetet relaterat till de förslag som tagits fram i behovsanalysen bedöms vara hälsofrämjande lärmiljö, kompensatoriska insatser och professionell utveckling.

Kortfattat innebär detta:

- Hälsöfrämjande lärmiljö betyder en lärmiljö som omfattar pedagogiska, fysiska, psykiska och sociala frågor och stärker välbefinnandet för alla i organisationen. Det tar sig uttryck genom ett gemensamt ansvarstagande på alla nivåer för barns och elevers utveckling, lärande och hälsa – och innebär skapandet av en skolkultur där det råder hög medvetenhet om sambandet mellan lärande och hälsa. Samverkan och delaktighet mellan barn, elever och personal är utgångspunkten för att kontinuerligt uppmärksamma, analysera och utveckla den pedagogiska lärmiljön. Vårdnadshavare ses som en tillgång i detta arbete.
- Kompensatoriska insatser uppväger skillnader i barns och elevers förutsättningar och ger likvärdiga möjligheter. Alla nivåer i skolan har nödvändiga kunskaper, rätt kompetens och fungerande rutiner för att snabbt identifiera barn och elever som är i behov av anpassningar, stöd eller stimulans. Relevanta åtgärder är tillgängliga för alla och utvecklas kontinuerligt. Tydliga och förankrade rutiner finns för att underlätta övergångar inom och mellan olika verksamheter, liksom ekonomiska och personella resurser fördelas med syftet att kompensera för identifierade skillnader inom och mellan verksamheterna.
- Professionell utveckling leder till ökad kvalitet i undervisningen och förbättrade förutsättningar för barns och elevers lärande, samt att medarbetares kompetens kontinuerligt ökar. Arbetet för att stärka organisationens kompetens sker systematiskt och utgår från identifierade behov och bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet – och bygger upp gemensamma kunskaper, förståelse och förhållningssätt i verksamheten. Organisationskulturen präglas av gott samarbete och kollegialt lärande. I verksamheten uppmuntras reflektion, diskussion och samverkan. Arbetet med professionell utveckling hänger intimt samman med verksamhetens kvalitetsarbete.

7. Vilka åsikter har barn och unga samt vuxna gällande socialtjänstens omställning?

IFO - Sammanfattning av synpunkter och analys utifrån enkäter

Samverkan

I enkäten för målgruppen Unga vuxna svarade en respondent att hen hade behövt stöd tidigare av skolan samt samverkan mellan skolan och socialtjänsten för att inte vara i behov av stöd från IFO. I enkäten för målgruppen Vuxna svarade två personer att de önskar stöd i form av samverkan. På en öppen fråga om vilka personer/organisationer de önskade att socialtjänsten blev bättre på att samverka med gavs bland annat kommunal verksamhet följt av statlig verksamhet och regionen.

Som man kan utröna från arbetsgruppernas behov och även respondenternas svar på enkäterna kan man se att det finns ett gemensamt behov om att samverka med andra verksamheter och enheter.

Just samarbete och samverkan inom kommunen och regionen är något som lyfts av SKR i samband med arbetet med den nya socialtjänstlagen och hur mycket man kan vinna på lyckade och effektiva samarbeten. Samverkan mellan professioner och verksamheter är önskvärt, både av de som ingår i dessa professioner och verksamheter, men även av kommunens innevånare som drar nytta av dem. Samverkan mellan professioner är i synnerhet viktig för dem som har kontakt med flera verksamheter. Detta för att undvika att de olika verksamheterna gör samma planering och ställer samma frågor till kommuninnevånaren och som därför riskerar att få ineffektiva insatser. Det är viktigt med samverkan för att bestämma vem som gör vad för att uppnå högsta möjliga nivå av kvalitet. Vissa upplever att samverkan är personbunden och det kan variera mycket när personal slutar. Byte av handläggare är någonting som har vetenskapligt bevisats minska klienternas sannolikhet att till exempel få jobb eller påbörja/avbryta studier. I studien visade det sig att varje handläggabyte minskade klientens chans till studier eller arbete med 22 procent.

Tillgänglighet

Enligt inkomna resultat från enkätundersökningar framkommer det att 18 procent av de barn som besvarat enkäten hade önskemål om att träffas på annat ställe än socialtjänsten. Bland målgruppen unga vuxna var siffran 53 procent.

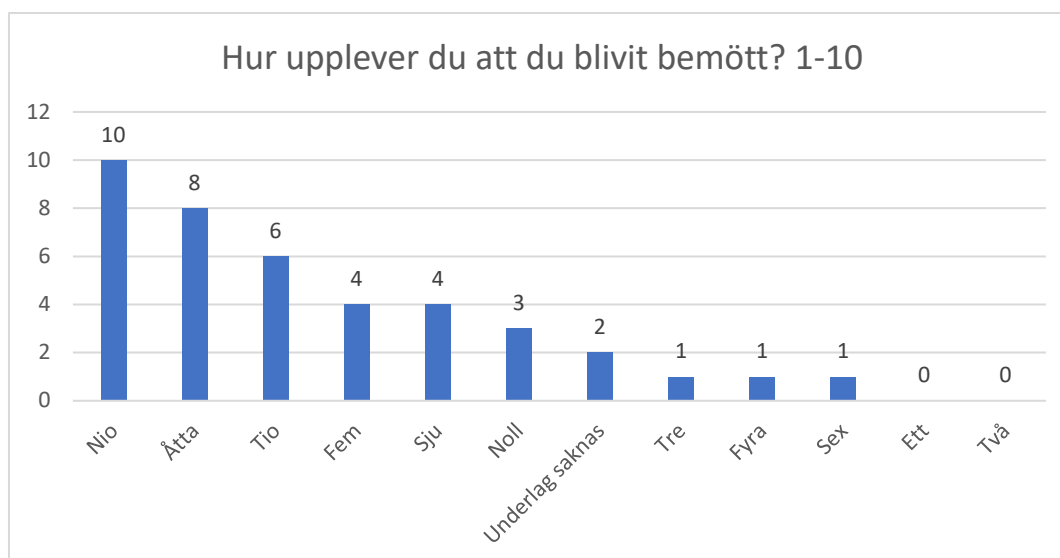
Ökad tillgänglighet kan ske genom någon form av digital närvaro i form av exempelvis chatt. I genomförd enkätundersökning för målgruppen 16–29 uppgav 32,5 procent av de besvarande att de önskade ha kontakt med IFO genom chatt, e-mail eller Facetime. I målgruppen 0–18 år uppgav 12,5 procent av respondenterna att de önskade kontakt med IFO genom chatt. Värt att notera är att båda målgrupperna förespråkade även i hög grad att kontakt skall ske genom fysiska möten.

I det insamlade enkätunderlaget framkommer det att 22,5 procent av de besvarande inom målgruppen 16–29 år att de önskar träffa IFO i hemmet.

I det insamlade enkätmaterialet framkom det i målgruppen 16–29 år att 38 procent av respondenterna önskar att helst ha kontakt med IFO på antingen kväll/natt eller helg. Vidare framkommer det i målgruppen 30 år och uppåt att 73 procent av de besvarande betygsätter tillgängligheten hos IFO som antingen fyra eller fem på en femgradig skala. Inom målgruppen 0–18 år uppger 30 procent att de missat något för att närvara på mötet med IFO. Genom det insamlade materialet kan vi konstatera att åsikter som är direkt avseende IFO:s öppettider inte adresserats. Andra relevanta värden har dock inkommit som påpekar att det kan i någon utsträckning vara en god förändring att utvärdera IFO:s öppettider.

Jämställdhet och jämlikhet

I enkätundersökningen uppdagade arbetsgrupperna några faktorer som belyser hur jämlikheten och jämställdheten ser ut på IFO. I enkäten för unga vuxna ställdes frågan "*hur upplever du att du blivit bemött av IFO?*". På den lodräta axeln anges antal svar och på den vågräta skalan anges upplevelsen.

Figur 1: Diagram över svar på frågan "Hur upplever du att du har blivit bemött?"

Till denna enkätfråga fanns även en följdfråga "vill du beskriva mer?" Några av svaren anges här i den exakta lydelsen:

- Bra bemötande
- Tydligare information
- Tidigare dåligt bemötande. Bemötandet har förbättrats under åren med mer stöd och förståelse
- Bra bemötande, bra insats men tog tid
- Bra insatser utifrån situation. Bemötandet tidigt i kontakten upplevdes inte inlyssnande. Har blivit bättre
- Handläggbarberoende
- Min handledare förstår mig. Känner att jag fått en chans. Ger inte upp på mig
- Fått hjälp med det jag behöver, exempelvis remisser till olika instanser

I enkäten för vuxna ställdes frågan "upplever du dig exkluderad från IFO:s insatser utifrån till exempel kön, ålder, religion, ort eller annat?" Det var två av 45 respondenter som svarade att de känner sig exkluderade.

I det önskade behovet finns en önskan om mer jämlikhet i samhället, främst för barn och unga. Barn som kommer från studieovana hem, som har föräldrar utan eftergymnasial utbildning tenderar att lämna grundskolan med lägre betyg än de barn som har föräldrar med akademiska meriter. Prestationsskillnaderna är stora i alla ämnen, men allra störst i svenska. Barn från studieovana hem har mycket svårare att få hjälp och stöd med skolan hemifrån, inte minst med läxor vilket får bestående konsekvenser för deras studieresultat. I en studie belyser forskare att det råder olika uppfattning om läxornas roll i skolgången.

När det kommer till föreningslivet eller fritiden finns en stor studie genomförd av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF). Denna studie pekar på att det är dyrare för samhället och

kommunen att betala för en ungdom som tidigt i livet påträffar utanförskap som delvis orsakas av en oförmåga att "passa in" eller "hitta en gemytlig tillvaro". Däremot skulle kostnaden för att arbeta preventivt för ungdomen initialt vara högre, men på medel- och lång sikt vara kostnadseffektiv ur ett samhällsperspektiv. Denna studie pekar på vikten av att barn och unga behöver ha bra och stabilt stöd under uppväxtåren för att kunna fatta goda beslut som gynnar dem i längden. I barnkonventionens artikel 31 framkommer att barn och unga har rätt till en god fritid.

8. Hur arbetar förskola, skola, gymnasium, vuxenutbildning och elevhälsa förebyggande i nuläget?

Förskolans identifierade nuläge inom det förebyggande arbetet

- Föräldrastödsutbildning genom metoderna Komet och Trygghetscirkel
- Familjecentral – öppen förskola
- Alla barns rätt till förskola, uppsökande verksamhet
- Ansökan om bistånd om förlängd tid i förskolan (via SoL och/eller Skollagen)
- Specialpedagoger
- Uppmärksamma pedagoger som är skickliga att se när ett barn inte mår bra.
- Närhet till varandra fysiskt, samma lokaler
- Byggnad av goda relationer med vårdnadshavare
- Anonym konsultation med socialtjänsten
- Kuratorstöd genom barnhälsoteam (BHT)
- Information och utbildning av anmälningsplikten till föräldrar vid inskolning, föräldramöten och olika samtal
- Barnsamtal för att skapa relationer
- Stopp min kropp-material
- Barnhälsoteam är ett forum för samverkan mellan förskolan, elevhälsan, socialtjänsten och barnavårdscentralen i Arvika. Barnhälsoteamet kontaktas när det finns funderingar och/eller oro angående barns eller grupper utveckling ur ett socialt, medicinskt, psykologiskt och pedagogiskt perspektiv
- Föräldramöten där tema för träffarna kan vara Barnkonventionen, förskolans roll, anmälningsplikt och tystnadsplikt
- Introduktionsutbildning i barnkonventionen för all förskolepersonal
- I introduktionsutbildningen för nya vikarier via Rekryterings- och kompetenscentrum ingår information om Barnkonventionen i utbildningsinsatsen
- Förundran - ett språkutvecklande projekt via Bokstart [Förundran](#).
- Utvecklingsledare deltar i nätverk/utbildningsinsatser för representanter från Värmlandskommuner som Länsstyrelsen sammankallar 4 gånger/år

Förebyggarenhetens och Elevhälsans identifierade nuläge gällande det förbyggande arbetet

Förebyggarenheten

- Familjecentralen 0–5 år är en samverkan mellan Region Värmland samt olika delar av Arvika kommun, däribland förskola, socialtjänst och förebyggarenhet. Inom familjecentralens verksamhet genomförs föräldrastödsgrupper och samtalskontakt erbjuds till enskilda föräldrar vid behov. Verksamheten har en föräldratelefon dit vårdnadshavare till barn och ungdom mellan 6–18 år kan ringa kurator för att rådfråga
- Samverkar i Barnhälsoteam
- Ljuspunkten, gruppverksamhet för barn som upplevt våld och/eller sorg samt för kvinnor som upplevt våld. Enskild samtalskontakt kan erbjudas vid behov
- Ljuspunkten arrangerar sommarläger för barn i extra behov samt guldkorndagar för barn och familjer med extra behov
- Ungdomsmottagningen erbjuder enskild samtalskontakt för ungdomar 13–21 år
- Sexit-metoden används i arbetet på ungdomsmottagningen
- Funktionen ANDTS- och Hälsosamordnare arbetar med samordning och genomförande av rörelsesatsning i skolan samt anordnar idrottsläger för barn med särskilda behov
- Hälsosamordnare samordnar analys utifrån genomförd drogvaneundersökning i samverkan med skolor, kommuner, Länsstyrelsen Värmland samt Region Värmland
- Deltagande på föräldramöten i åk 7–9 och genomför föräldrakvällar med fokus på ANDT för att involvera tonårsföräldrar i det alkohol- och drogförebyggande arbetet i skolan
- Samordning av en fältgrupp som finns ute i Arvika och närliggande kommuner under vissa riskhelger
- Samordnar lovprogram med aktiviteter för barn och ungdomar
- Arvika Ungdomsgård erbjuder meningsfull fritid utan alkohol och droger för ungdomar mellan 13–19 år fyra till fem eftermiddagar/kvällar i veckan
- Ungdomsgården erbjuder olika temakvällar med olika fokus, som till exempel våld i parrelationer eller beredskap om kriget kommer
- LSS-fritids genomför drogfria aktiviteter för sin målgrupp tre kvällar i veckan samt dans en gång i månaden
- Hälsokul – aktiviteter för personer över 18 år med funktionsnedsättning. Genomförs i samverkan mellan Arvika kommun, Friskvården i Värmland samt föreningarna HMF Falken och FUB (för personer med funktionsnedsättning)
- Jösseloppet – aktivitet för vuxna med funktionsnedsättning. Genomförs i samverkan mellan Arvika kommun, KFUM friidrott samt föreningen HMF Falken

- Biståndshandläggare utreder möjlighet för barn som är i behov av mer tid på förskola och/eller fritids samt följer upp LSS-placerade elevers mående och boende

Elevhälsa – arbete inom förskoleklass, grund- och gymnasieskola

- Samverkansteam i förskoleklass-åk 6, samt Ungdomshälsoteam i åk 7–9, samt åk 1–3 i gymnasieskolan. Teamen består av personal från skolor, elevhälsan och IFO med syftet att utifrån barns och ungas behov genom samverkan och samarbete i ett tidigt skede öka möjligheter för att säkerställa barn och ungas hälsa och goda levnadsvillkor, identifiera risk- och skyddsfaktorer kring barn och familj samt ge stöd och insatser utifrån barns, ungas och familjers behov
- Deltagande i elevhälsoteam (EHT), elevkonferenser (EK) samt arbete med samordnad individuell plan (SIP)
- Skolsköterskorna genomför hälsosamtal med alla elever i förskoleklass, åk 4, åk 7 och åk 1 gymnasieskolan
- Olika funktioner inom elevhälsan kan kartlägga och utreda skolsvårigheter ur medicinskt, psykologiskt och psykosocialt perspektiv
- Deltar i olika främjande och förebyggande insatser i skolans utbildning där elevhälsans professioner bidrar med sin kompetens, som till exempel pubertets-, sex och samlevnadsundervisning i åk 5 och 8 samt Hälsoblock åk 1 gymnasieskolan. Arbetet sker på gruppnivå
- Erbjuder lättillgängligt samtalsstöd för elever och föräldrar
- Deltagande i föräldraskapsstöd
- Öppen mottagning för elevers behov
- Föräldrahandledning vid behov
- Logoped genomför språkscreening av alla 6-åringar för att tidigt upptäcka och förebygga språkliga bekymmer och svårigheter
- Elevhälsoarbete – reviderad plan som fortsatt är under arbete. Ska implementeras inför skolstart höstterminen 2024

Grund- och gymnasieskolans och vuxenutbildningens identifierade nuläge gällande det förebyggande arbetet

- Elevnära arbete av mentorer, övriga lärare och annan personal inom grundskolan. Stor del av arbetet handlar om att bygga bra relationer med elever
- Samverkansteam för F-6 och Ungdomshälsoteam för 7–9

- Elevhälsoarbete – reviderad plan som fortsatt är under arbete. Ska implementeras inför skolstart höstterminen 2024
- Elevhälsoteam är forum för samverkan inom skolenheten där skol- och elevhälsopersonal deltar. Syftet är att samla elevhälsans insatser och att alla ska bidra med sin unika kompetens för att välgrundade beslut om åtgärder ska kunna fattas och verkställas
- Extra studietid eller läxhjälp utanför ordinarie skoltid för att ge elever möjlighet att få hjälp med läxor och annat skolarbete
- Socialpedagoger i åk 7–9 samt gymnasieskolorna. Socialpedagogernas uppdrag är att jobba förebyggande och främjande med elevernas sociala lärmiljö
- Närvaroguide – del av planen för elevhälsoarbete
- Samarbete med Minnebergsskolan (högstadieskola) och Pensionärernas riksorganisation (PRO). Pensionärer finns på skolan bland eleverna under skoltid
- Skolsociala team åk 7–9. Samverkan mellan skola och socialtjänst för att stärka möjligheterna för elever att klara utbildningen och öka skolnärvaron
- Flexibilitet närkurs/distans, möjligheter för vuxna att finansiera studierna via CSN eller annat (heltid/halvtid) samt att föräldrarna kan vara goda förebilder genom att studera mot målet att kunna försörja sig och familjen genom förvärvsarbete

Skolverksamheternas identifierade nuläge inom området samverkan

Inom Arvika kommun

- Öppna förskolans pedagoger
- Skolenheter och dess personal (rektorer, pedagoger, specialpedagoger, socialpedagoger, studie- och yrkesvägledare samt övrig personal)
- Elevhälsans personal (skolsköterskor, kuratorer, skolpsykologer, logoped)
- Förebyggarenhet (till exempel Ungdomsgård, kurator Ungdomsmottagning, Ljuspunkten)
- Socialtjänst
- LSS
- Arbetsmarknad- och integrationsenheten (AMI) med kommunala aktivitetsansvaret (KAA)
- Säkerhetssamordnare
- Kultur och fritid

Region Värmland

- Barnhälsovård (BHV)
- Barnmorskemottagning (BMM)

- Ungdomsmottagning
- Habilitering
- Logopedmottagning
- Barnmottagning
- Första linjen
- Centrum för tidiga insatser
- Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)
- Öppenvård (psykiatri)
- Friskvården i Värmland

Övriga

- Elever och vårdnadshavare/föräldrar
- Polis
- Länsstyrelsen
- Länsnätverk - skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer
- Ideella föreningar, idrottsföreningar, PRO m.fl.
- Närliggande kommuner
- Svenska kyrkan
- Teknikcollege
- Arbetsförmedling
- Vuxenutbildning i Värmland
- Stiftelsen Fryshuset

9. Vilka behov finns hos förskola, skola, gymnasium, vuxenutbildning och elevhälsa för att stödja omställningen?

Sammanställningen av det användarnära materialet och genomfört analysarbete kan sammanfattas i ett antal områden:

- Relationer – bemötande – trygghet
- Delaktighet
- Systematik
- Samverkan
- Föräldrastöd
- Normer
- Skolstress

- Skolnärvaro, oroande frånvaro – förskola och skola

För att nå målbilden *Välmående barn och unga med goda förutsättningar att komma vidare i livet* behöver det främjande och förebyggande arbetet utvecklas inom dessa områden enligt frågan: *Hur kan vi utveckla vårt främjande och förebyggande elevhälsoarbete för att nå målbilden?* I den nya socialtjänstlagen finns värdeord som bör präglade arbetet; tillgänglighet, jämlikhet/jämställdhet, tillit och respekt och samverkan.

I kartläggningen av behov har det framkommit följande.

- Ta reda på barnets/ungdomens perspektiv. Vad vill barnet/ungdomen ha hjälp med? Ställs alltid frågan? Det behöver säkerställas arbetssätt där barnet/ungdomen äger sin historia och framtid och är delaktig i åtgärder och beslut
- Bättre samordning av insatser kring ett barn/ungdom på skolan, informera 25 procent av mötet och prata om åtgärder och uppföljningar 75 procent, samt våga hålla ut tidsspannet med de vidtagna åtgärderna
- Kartläggning av skolfrånvaro i ett tidigt skede
- Rutin för problematisk frånvaro i förskolan, vilken är under framtagande av socialtjänsten och förskolan
- Som en del i ett förebyggande arbete stärka och hjälpa barn tidigt med verktyg och strategier för att prata om och hantera känslor. Arbetet kan genomföras på gruppnivå
- Utveckla arbetet med samverkansmöten där skola, elevhälsa och socialtjänst möts för att tillsammans med barn/ungdom och vårdnadshavare arbeta för barnets och ungdomens bästa
- Stärka vårdnadshavare i deras föräldraroll
- Återkommande föräldraträffar i samverkan mellan skola, elevhälsa, förebyggarenhet, socialtjänst, polis och säkerhetssamordning
- Använda digitala kanaler i större utsträckning för att bli mer tillgängliga och enklare kunna nå föräldrar
- Sekretess mellan yrkesgrupper kan hindra och skapa osäkerhet i vad vi kan dela med varandra. Arbetets med samtycke och samverkan behöver utvecklas för att alla ska kunna känna sig mer trygga och ha tillit till varandra
- "Sociala gruppen" - träffar med personal och rektorer från förskolorna och personal från socialtjänsten där olika händelser tas upp och diskuteras hur man skulle kunna agera i olika situationer. Tillsammans kan olika dilemman lyftas för att utbilda och stärka skolans personal. Ge råd och stöttning vid verklig oro av olika slag, hur man bör gå vidare, osv. En sorts samverkan för att avdramatisera och underlätta vid behov av att göra anmälningar och/eller ha kontakt med socialtjänsten
- Samverkan med närliggande kommuner, dela erfarenheter och lära av varandra, utbyta goda exempel
- Mer samverkan med andra organisationer och ideella föreningar för att stötta barn och unga

- Tematräffar på förskolan för vårdnadshavare, till exempel bjuda in personer som kan prata om olika aktuella frågor och ge utrymme för samtal i mindre grupper
- Ta samhällets tjänster rörande barn till förskolan. Sudda ut och avvärja gränser till det som kan kännas svårt och okänt, till exempel socialtjänsten, logoped eller kurator
- Stärka mentorskapet i skolan, värna om goda relationer med elever och vårdnadshavare
- Systematiskt förebyggande arbete genom att till exempel arbeta med "Tio goda vanor", skapa förutsättningar för rast- och uteaktiviteter på skolan, samt skapa fler inbjudande hängtyor
- Öka elevers delaktighet i utbildningen. Arbete som även bör leda till minskad arbetsbelastning och prov för elever
- Bättre intern struktur på skolor kring orosanmälningar och anmälningsmöten med socialtjänsten
- Utveckla arbetet för att lättare överbrygga språkbarriärer med exempelvis digitala verktyg eller annat befintligt material
- Inleda mer samarbete med kommunens integrationsenhet gällande föräldrautbildning för nyanlända vårdnadshavare
- Förebygga HBTQI-ovana hos personal genom utbildning och information.
- Arbeta med normkritiskt tänkande och förhållningssätt bland personal och elever
- Systematisera arbetet kring undersökningar och samtal som genomförs i verksamheten, till exempel hälsosamtal och drogvaneundersökning.
- Handledning till arbetslag i förskola och skola
- Erbjud vårdnadshavare och barn/unga en trygghetsperson eller lots genom systemet, hjälpa att navigera, hjälpa till med annan kontakt om det behövs. En dörr in till stöd och hjälp med en koordinator som kan underlätta arbetet
- Enklare vägar för samverkan mellan olika berörda aktörer så att barn och ungdomar kan få sina behov tillgodosedda
- Koordinering av arbete och insatser kring barn och unga för verksamheter inom kommunen men även med andra aktörer, till exempel föreningar och organisationer
- Kunna erbjuda fler föräldragrupper med utbildade föräldragrupsledare. Tonårs-KOMET är efterfrågat
- Fältning under fler riskhelger
- Öppnandet av en ungdomscentral, nära till allt för en ungdom. Holistiskt synsätt, vara till hjälp på livsresan
- Gemensamt och samordnat kartläggningsinstrument för att underlätta för barnet/ungdomen och deras vårdnadshavare. En kartläggning som kan delas mellan berörda aktörer, som till exempel skola, socialtjänst, första linjen samt BUP
- Genom samverkan mellan förebyggarenheten och andra aktörer erbjuda drogfritt alternativ under fler riskhelger

- Gemensam och regelbunden utbildning för alla yrkesprofessioner i att se, agera och förebygga
- Hjälpa till att utjämna socioekonomiska klyftor genom till exempel sommarläger vid fler tillfällen eller upptagningsområden för olika skolenheter
- Utveckla ungdomsgårdens aktiviteter så att de blir mer varierade och anpassade till fler inom målgruppen 13–19 år

Vilka åsikter har elever och skolpersonal i frågan?

En analys av de intervjuer som genomförts med skolpersonal visar att en holistisk strategi som fokuserar på både individuellt stöd och systematiska förändringar i skolmiljön är nödvändig för att främja elevernas psykiska hälsa och välbefinnande.

Intervjuerna med elever visar att skolan genom att implementera åtgärder som främjar socialt stöd, fysisk aktivitet och effektiva stresshanteringsstrategier kan skapa en mer stöttande och hälsosam lärmiljö för eleverna.

En sammanställning av resultatet av workshops kring elever med utagerande och problemskapande beteende visar på tre fokusområden för det förebyggande och främjande arbetet:

1. Elevers behov i fokus – här handlar det om att ställa rimliga krav på barnet/eleven och anpassa individuellt samt att skapa en känsla av tillhörighet och gemenskap.
2. Samverkan för framgång – med vårdnadshavare och andra aktörer som ex. socialtjänst och BUP
3. Inkluderande strategier – dialog med barnet/eleven för att få fram deras önskemål och behov, de involveras även i att ta fram lösningar. Checklistor och ritprat kan användas för att underlätta kommunikationen.

Vid workshops inom ramen för Nära vård i västra Värmland framkommer vikten av hälsofrämjande och förebyggande arbete hos både ungdomar och personal. Ungdomar lyfter även vikten av fungerande relationer, ett respektfullt bemötande och att bli sedd som medskapare i arbetet. Både ungdomar och personal påtalar behovet av samverkan mellan de aktörer som berörs och att det bör finnas kontinuitet och tillgänglighet i arbetet. Kommunikation och information behövs för att underlätta möjligheten att enkelt få rätt hjälp och stöd i rätt tid. Både personal och ungdomar lyfter att ett bekymmer är att det ofta görs snarlika kartläggningar inom flera verksamheter och att utvecklad samverkan där man kan delge varandra information skulle kunna underlätta processen. Personalen uppmärksammar också behovet av att stötta vårdnadshavare på olika sätt, genom till exempel föräldrautbildning och/eller samtalsstöd.

Under en workshop i Arvika deltog sju personer i åldrarna 18–26 år, alla med erfarenhet av psykisk ohälsa, inklusive diagnoser som ADHD och ADD, samt problem som självskadebeteende, spelmissbruk och missbruk av droger och alkohol. Att främja gemenskap och rörelse som välkomnar personer i alla åldrar var en sak som framkom. En deltagare uttryckte detta behov genom att säga: "Locka till gemenskap och rörelse. Turneringar, där individer i alla åldrar är välkomna." Diskussionen om brister i vården och stödet fokuserade på långa väntetider, bristande tillgänglighet och behovet av

akut hjälp samt ökad tillgänglighet till stöd på kvällar och nätter. En deltagare uttryckte frustration över väntetiderna genom att säga: "Långa väntetider, måste få hjälp snabbare." Andra deltagare påpekade vikten av bättre öppettider och jourmöjligheter genom att säga: "Bättre öppettider, jour. Inte bara jourtelefon, där de säger att man får ringa när det är öppet." En annan kommentar som fälldes var: "Vill kunna skicka SMS, kan vara för jobbigt att prata" När det gäller samverkan och utveckling av olika aktörer diskuterades behovet av ökad förebyggande verksamhet i skolan, mer information om var man kan vända sig för hjälp samt delning av information mellan olika instanser. En deltagare kommenterade behovet av tidig intervention från skolan genom att säga: "Arbeta mer förebyggande i skolan, prata mer om droger, spelmissbruk, vart man kan vända sig och så". Dela information/journaler, "man måste berätta samma sak för många olika, fast man egentligen inte ens orkar berätta för en person."

I de hälsosamtal som skolsköterskorna genomför med alla elever i åk 4, åk 7 och gymnasiet åk 1 framkommer att merparten trivs och känner sig trygga inför skolstart, värdena pendlar mellan 90–98 procent. Det är elever i åk 7 som i något större utsträckning inte trivs (10 procent) eller inte känner sig trygga inför skolstart (8 procent). Platser som omklädningsrum och toaletter upplevs som mer otrygga. Eleverna berättar om en del psykosomatiska besvär och svårigheter att koncentrera sig. Siffrorna varierar något mellan de olika årskurserna, men det är fler värden som är högre i åk 7, vilket tyder på att det är fler elever där som upplever trötthet och psykosomatiska besvär. Eleverna berättar också om att de inte känner sig nöjda med sig själva, känner sig ledsna eller oroliga, framför allt i åk 7 och i åk 1 på gymnasiet.

Folkhälsomyndigheten har i sin enkätundersökning *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/22* lyft fram att skolstressen ökar bland ungdomar i Sverige. Elever är stressade över skolarbetet i större utsträckning än tidigare, stressen ökar med stigande ålder och flickor upplever större stress än pojkar. I undersökningen framkommer också att hos de elever som känner sig stressade över skolarbetet så är det vanligare med självrapporterade hälsobesvär. Rapporten pekar på att skolstressen har blivit mer tydlig efter införandet av den nya skollagen (2010:800). I rapporten lyfts också fram att en bra eller förbättrad relation mellan barn och föräldrar ger en minskad risk för sämre skolprestation och låg självkänsla.

I *Generationsrapporten*, publicerad av Ungdomsbarometern, menar man bland annat att den stökiga omvärlden påverkar ungdomars syn på den egna tillvaron och framtiden. Man har dragit slutsatsen att dagens unga är en trygghetssökande generation som fokuserar på den närmaste sociala kretsen, familj och vänner, samt prioriterar att tjäna pengar. Allt för att ge trygghet både materiellt och socialt.

Hur arbetar i nuläget samhällsplanering förebyggande och med jämlikhets- och jämställhetsarbetet och kan bidra som stöd i omställningen?

Samhällsplanering består av ett flertal funktioner som plan, GIS (Geografisk informationssystem), trafik, miljö, mark-och exploatering samt projektledning. Mellan sommaren 2021 och hösten 2023 genomfördes ett större antal dialoger, med hjälp av olika metoder med syftet att samla in kunskap till arbetet med kommunens nya översiktsplan. Fokus för dialogerna har varit inriktade på barn, unga samt äldre. Under hösten 2021 genomfördes dialogerna på olika platser runt om i kommunen och de dialoger som var inriktade på barn och unga gjordes i förskola, skola och gymnasiet. Under 2021 fördes dialoger även med näringslivet och föreningar. Dialog med äldre hölls under våren 2023 på serviceboendena Smedberg som ligger centralt i Arvika och på Gunnebo, Gunnarskog, cirka två mil utanför tätorten. Till äldre med hemtjänst skickades en enkät.

Ett omfattande dialogarbete har sedan 2021 gjorts relaterat till olika åldrar, funktionsvariationer, centralort, landsort, eget boende, boende i särskilda boendeformer. Detta har gjorts inom ramen för arbetet med "JämtJämlikt" och kommunens översiktsplan och det har lett till att Arvika kommun har certifierats för sitt jämställdhetsarbete.

Hur arbetar i nuläget Arvika Fastighets AB (Afab) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?

Afab förvaltar ca 2 700 hyreslägenheter utöver skolor, service-och vårdboende, vårdcentral och Stadshuset. Afab har 150 personer anställda. Kontakter med medborgarna sker fysiskt i Bobutiken samt via mejl och telefon. Den personal som arbetar inom lokalvård, vaktmästeri och parker möter medborgare direkt ute i verksamheten och kan hantera frågor eller hänvisa dem vidare.

Parkavdelningen använder sig av fokusgrupper vid ex. renovering/byggnation av nya lekplatser och skolgårdar.

Vid den planering som pågår inför ombyggnad av en av kommunens gymnasieskolor har det bildats en fokusgrupp för att ta tillvara elevernas synpunkter.

Afab har en nära kontakt med socialtjänsten då det är aktuellt med avhysning, speciellt då det finns barn som berörs. Kontakt tas då med socialtjänstens budget- och skuldrådgivning för att tillsammans med berörd klient diskutera lämplig lösning.

Ett växande problem som ses är att fler hyresgäster lider av psykisk ohälsa och demenssjukdomar som gör det problematiskt både för dem själva och för grannar.

Personal från Afab deltar i trygghetsvandringar som görs tillsammans med polis, socialtjänsten och Hyresgästföreningen en gång per år ute i de olika bostadsområdena.

Hur arbetar i nuläget Teknik i Väst (Tivab) förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?

Tivab hanterar elhandel/kraftproduktion, elnät, fibernät, fjärrvärme, vatten och avlopp, gator och vägar samt renhållning. Den administrativa staben hanterar uteblivna betalningar av fakturor för el, vatten, värme mm samt meddelar socialtjänsten innan avstängning då det finns barn i hemmet. Kundservice har förebyggande kontakter med budget- och skuldrådgivare samt förmedlar kontakten

till kunden. TIVAB deltar de årliga i trygghetsvandringarna tillsammans med Arvika Fastighets AB, socialtjänsten, polisen och Hyresgästföreningen.

Personalen har utbildats om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Frågan om våldsutsatthet ställs i medarbetarsamtal. Rutin finns för implementering av en handlingsplan för suicidprevention. Personal deltar i en arbetsgrupp kring Barnkonventionen Arvika kommun.

Hur arbetar i nuläget Kommunikationsfunktionen förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?

Kommunikationsfunktionen arbetar på uppdrag av andra verksamheter i kommunen och med att anpassa information/budskap och val av kanal efter målgrupp. Nyligen har det testats att använda nya kanaler för att nå yngre målgrupper, till exempel annonsering i Snapchat för att nå ut med information från kommunen.

Hur arbetar i nuläget Kultur och fritid förebyggande och kan bidra som stöd i omställningen?

I kultur och fritid finns simhall, bibliotek, konsthall, föreningsservice och möteslokalen Ritz. Det är cirka 40 personer som arbetar på olika sätt med framför allt kommuninvånarnas fritid.

- Biblioteksbussen bidrar till likvärdig tillgång till bibliotekets utbud. Ger alla tillgång till information och kulturupplevelser.
- Biblioteket tillhandahåller medier på olika språk och i olika format för allas tillgång till fri information.
- Digitalhjälpen bidrar till att minska den digitala klyftan.
- Att ha ett språk är en grundförutsättning för jämlikt deltagande i det demokratiska samhället liksom för ett rikt liv. I biblioteks läsfrämjande arbete är barn och unga prioriterade.
- Träffa alla familjer på biblioteket genom Bokstart.
- Biblioteket har verksamhet för unga 13+ fyra eftermiddagar i veckan.
- Lovaktiviteter på simhallen, Ritz, biblioteket och konsthallen.
- Tillgängliggöra kultur för alla.
- Simundervisning
- Rehabassäng
- Fördela föreningsstöd och därmed bidra till ett rikt utbud av aktiviteter i hela kommunen.

Hur ser folkhälsoperspektivet ut?

Det regionala utvecklingsansvaret samt ansvar för hälso-och sjukvård åligger regionerna. Kommunerna är centrala för folkhälsoarbetet eftersom de i sina olika kärnuppdrag ansvarar för tjänster som påverkar invånarnas hälsa genom livet som exempelvis skola, socialtjänst, integration och bostäder. En del i folkhälsoarbetet är att följa upp utvecklingen av dessa insatser och tjänster i relation till hälsoutvecklingen.

Folkhälsa innebär att alla ska ha samma möjligheter till en god hälsa och folkhälsoarbetet syftar till att främja hälsa och förebygga sjukdomar i såväl riskgrupper som hela befolkningen. Folkhälsostatistik och kunskap om folkhälsa behöver därför finnas i alla kommunens verksamheter. Att koppla statistik och forskning till de kunskaper som finns runt om i kommunens verksamheter gör att grupper av barn, unga och äldre kan uppmärksammas och ges extra stöd för att kunna delta i samhället på lika villkor.

Den översiktsbild som Region Värmland tagit fram av befolkningsammansättning, livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Arvika kommun 2022 visar på ett antal förbättringsområden för att komma närmare en jämställdhet i kommunens folkhälsa.

I översiktsbilden framkom att 20 procent av 4-åringarna i kommunen konstaterades ha övervikt eller fetma, andelen personer med eftergymnasial utbildning var lägre än i riket och sjukpenningtalen i snitt högre än i övriga värmländska kommuner och riket. Det noterades att kvinnor låg över riket samt att antalet hjärtinfarkter i Arvika var högre än i övriga Värmland och riket i stort. Mot bakgrund av dessa siffror finns behov av att arbeta med hälsofrämjande och förebyggande insatser på alla nivåer.

I Arvika kommun finns inom elevhälsan-förebyggarenheten en funktion som hälsoutvecklare för barn och ungdom som ansvarar för fysisk aktivitet förskola-grundskola. En rörelsesatsning har gjorts i tre steg där alla pedagoger varit inbjudna för att inspireras till att integrera rörelse i rastaktiviteter och ämnen. Det har genom undersökningar visat sig att barn rör sig mer under veckorna då de är i skolan och mer stillasittande under helgerna då aktiviteter ofta saknas om man inte är aktiv i idrotter och sporter som oftast har tävlingar förlagda till helger. Hälsoutvecklaren ansvarar också för ANDTS-information (alkohol, narkotika, tobak, spel om pengar) och samordnar fältarbetsgruppen vid riskhelger samt samverkar med skolan och socialtjänsten kring ungdomsgården.

Under våren 2024 har det som ett första steg i ett treårigt partnerskap med Fryshuset gjorts en kartläggning kring ungdomar 13-19 år som finns i skolan och i AMI:s verksamhet kring deras levnadsvillkor och fritidssysselsättningar. I detta arbete finns en bred samverkan där flera kommunala verksamheter ingår tillsammans med polisen, Säkerhetssamordningen och Svenska Kyrkan och ett partnerskap med Fryshuset. Syftet med samarbetet är att få vetskap om hur ungas fritidsvanor ser ut och vad de uppfattar att det finns att göra samt vad de anser saknas för att kunna delta i en meningsfull fritid. Ett annat syfte var att få information om vad vuxna som möter ungdomarna anser om deras fritidsvanor och behov. Detta har gjorts genom en fokusgrupp med vårdnadshavare samt intervjuer med aktörer som möter ungdomar; AMI, fritidsgården, gym, butiker och livsmedelsaffärer.

Det har i kartläggningen framkommit att ungdomarnas tillgänglighet till fritidsaktiviteter varierar beroende av var de bor; på landsbygden eller i centralorten. En påtaglig skillnad är avståndet till mötesplatser och aktiviteter samt transportmöjligheterna dit. Resorna kan bli både tidskrävande och kostsamma samt att kollektivtrafiken på landsbygden är begränsad med få kvälls- och helgturer. De resekort som ungdomar i högstadiet och gymnasiet har är begränsade till skolans terminstider och gäller inte kvällar och helger.

Kartläggningen visar att det finns en hel del aktiviteter som är anpassade till ungdomar men av någon anledning har aktörerna svårt att nå ut med informationen till dem. De ungdomar som kommer från

föreningsvana hem och själva är kulturellt aktiva har större kännedom och anser att det finns många aktiviteter att välja bland.

Vanliga träffpunkter för ungdomar i Arvika är bensinstationer och stora öppna parkeringsplatser i anslutning till parkområden. Många ungdomar har A-traktorer och blir därmed rörliga över geografiska områden och vårdnadshavarna vet inte alltid vart de är. I dessa miljöer saknas tillsyn av trygga vuxna. På dessa samlingsplatser finns även äldre personer, ofta alkohol och i vissa fall droger. Pojkarna ser dessa mötesplatser som ställen där man kan umgås medan flickorna upplever dem som otrygga platser. Många flickor utvecklar egna strategier för att skapa sig lite trygghet, bland annat med mobiltelefonen.

Ett växande intresse för träning och hälsoideal har blivit en trend bland unga. Många föredrar gymträning eftersom den inte är styrd till fasta tider och inte är ledd samt att man kan träna ensam eller med någon kompis. Samtidigt upplevs gymmen som en trygg miljö där även vuxna finns och man kan få stöd av instruktör utifrån behov.

Någon motsvarande studie har inte gjorts i kommunen då det gäller äldre och personer med funktionshinder. Att den fysiska hälsan påverkas av ålder är känt och Folkhälsomyndigheten lyfter flera faktorer som påverkar den psykiska hälsan hos äldre personer. Tiden efter arbetslivet kan medföra risk för psykisk ohälsa och suicid till följd av ökad ensamhet, kroppsliga besvär och sociala o psykologiska omställningar. Folkhälsomyndigheten betonar betydelsen av social gemenskap och stöd, fysisk aktivitet, goda matvanor och meningsfullhet i vardagen. Detta stämmer väl överens med de behov som lyfts fram i de enkäter som gjorts i målgrupperna för detta arbete.

Folkhälsomyndigheten (1 mars 2024) har sammanställt data och forskning för att belysa hur förekommande ensamheten är och vilka grupper som är mest utsatta samt vilka samband som finns mellan ensamhet och hälsa. Resultatet konstaterar att ensamheten är störst i grupperna yngre och äldre, ensamstående, personer med funktionsnedsättning samt hos personer som befinner sig utanför arbetslivet på grund av sjukskrivning eller arbetslöshet. Det konstateras att ensamheten är mest påtaglig vid övergångar i livet som när vi slutar skolan, flyttar, vid skilsmässa eller när en närstående avlider. De som känner sig ensamma och som bor själva har oftare hälsoproblem än andra och de bedömer också sin allmänna hälsa som sämre. På sikt kan långvarig ensamhet bidra till depression och hjärt-och kärlsjukdomar. Kartläggningen ska ligga till grund för ett fortsatt arbete med att föreslå en nationell strategi för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Syftet är att skapa förutsättningar som stärker och utvecklar arbetet mot ofrivillig ensamhet samt bidrar till ett mer inkluderande samhälle där relations- och gemenskapsperspektiv inkluderas i folkhälsopolitiken. Regeringsuppdraget ska slutredovisas februari 2025.

Folkhälsomyndigheten uttrycker då det gäller hälsa hos personer med funktionsnedsättning att samhället aktivt behöver arbeta med förbättringar för denna målgrupp. Det har visat sig att personer med funktionsnedsättning själva skattar att de upplever sämre livsvillkor, levnadsvanor och sämre hälsa i jämförelse med övriga befolkningen.

Personer med funktionsnedsättning, främst kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning än befolkningen i övrigt. Det finns en skillnad i inkomst hos gruppen i jämförelse med övrig befolkning vilket leder till en ekonomisk oro, speciellt inför oväntade utgifter. Det konstateras också att

levnadsvanorna skiljer sig åt mellan personer med funktionsnedsättning än den övriga befolkningen, bland annat avseende stillasittande fritid, daglig rökning och låg konsumtion av frukt och grönt. Även tandhälsan är mer påverkad än hos övriga befolkningen.

I Arvika kommuns folkhälsoarbete ingår samverkan med FiV (Friskvården Värmland). Detta är en ideell förening som finansieras av Region Värmland och 15 värmländska kommuner. FiV:s arbete utgår från evidensbaserade arbetssätt inom kompetensområdena kost, motion och motivation.

Mellan parterna Arvika kommun och FiV skrivs treåriga samverkansavtal utöver det som ligger inom FiV:s grundutbud. Samverkan sker med Fritidsbanken, öppna förskolan, vård och omsorg, socialpsykiatri, LSS samt Kultur och fritid genom ett hälsofrämjande projekt "Hälsokul". Syftet med projektet är att ge personer med funktionsnedsättning/ funktionsvariation möjlighet att delta i kultur- och fritidsaktiviteter.

Hur ser jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet ut?

Arvika kommun har Sveriges första jämställdhetscertifierade översiktsplan och är nu (2024) nominerade till ett nationellt jämställdhetspris. En jämställdhetscertifierad översiktsplan innebär att det görs olika ställningstaganden i den fysiska planeringen. Det handlar bland annat om att ha fokus på barn och äldre för att säkerställa att alla i kommunen får goda möjligheter att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Vid prövning av en viss markanvändning tas inte enbart fokus på hårda aspekter som buller och naturvärden utan fokus finns även på jämställdhetsperspektivet som hur markanvändningen påverkar olika grupper i samhället.

IFO

Hänvisning till rubrik "*IFO:s identifierade insatser och sammanfattande nulägesanalys inom området jämställdhet och jämlikhet*".

Skolan

I skolans uppdrag ingår att aktivt främja jämställdhet och jämlikhet genom att arbeta för allas lika rätt och möjligheter. Det handlar både om förväntningar samt bemötande och bedömning. Skolan har också ett ansvar för att motverka traditionella könsroller och elever ska ha utrymme att pröva sin förmåga och sina intressen oavsett könstillhörighet. Varje skolenhet upprättar årliga planer mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som en grund för det arbete som ska bedrivas under läsåret.

Hur ser funktionsnedsättningsperspektivet ut?

I kommunen är de flesta verksamheter berörda av hur kommunens lokaler, gator och andra ytor planeras, formeras och tillgänglighetsanpassas. Alla verksamheter styrs av olika myndigheter och regelverk vilket ställer krav på samverkan.

Kommunens avdelning för samhällsbyggnad medverkar förutom vid planering av nybyggnad och ombyggnad av kommunala fastigheter även då privata fastighetsägare ska tillgänglighetsanpassa den fysiska miljön, till exempel med att ta sig in i butik.

Gång- och cykelvägar har skapats på senare år för att möjliggöra en trygg tillgänglighet. Vid Ingestrands badplats har en grusled iordningsställt som är relativt tillgänglig för personer med

gångshjälpmedel, rullstol eller den som har barnvagn och i naturreservatet Bergs klätt finns en tillgänglighetsanpassad väg som leder till en rastplats med badmöjlighet.

Vid Ingestrands badplats finns en brygga som är anpassad för att underlätta ta sig ner i och upp från vattnet. Det planeras även för en liknande åtgärd vid en annan av kommunens badplatser.

Kommunens simhall är nyrenoverad och har en rehab bassäng med höj- och sänkbart golv samt en ramp som möjliggör att ta sig ner i vattnet med hjälpmedel. I anslutning till bassängen finns ett separat omklädningsrum med dusch med tilltaget utrymme för att två personal ska kunna hjälpa personen.

I de svar som kommit i samband med enkätundersökningar framkommer att det finns utvecklingspotential med att förbättra kommunens hemsida, växel och informationsmaterial för att göra dessa tillgängliga för alla kommunens innevånare.

Enskilda invånare som har en stadigvarande funktionsnedsättning och har behov av anpassningar i sin bostad för att få en fungerande vardag har möjlighet att söka bidrag för detta. Även trygghetslarm finns som bidrar till självständighet.

Undervisningen i skolan ska vara likvärdig och anpassas efter elevernas förutsättningar och behov. Det övergripande målet med elevhälsoarbetet i kommunen är att utveckla den tillgängliga lärmiljön, med vilket menas en verksamhet där förutsättningar för lärande bland annat kännetecknas av rätten till lärande, trygghet och delaktighet. Alla elevers mående, lärande och utveckling är utgångspunkt och målet för alla professioners arbete i skolan oberoende av elevens förutsättningar och eventuella funktionsvariationer. Fokus i arbetet ligger på anpassningar av skolans miljö och relationskompetens, i stället för på enskilda elever.

Vilka synpunkter finns från regionen, polisen och civilsamhället om det förebyggande arbetet?

Regionen

Från övergripande nivå framhålls att kommunen och regionens primärvård har samverkan på flera gemensamma arenor, exempelvis Nära Vård och Ungdomsgården. Överlag anses att det fungerar väl och det pågår arbete för att ytterligare utveckla samverkan. Bland annat nämns att den nya socialtjänstlagen inte får generera flera möten utan att frågorna behöver kunna hanteras i de befintliga forum som finns.

Utmaningen som ses och som finns är att man har olika lagstiftning; hälso-och sjukvårdslagen (HSL) och socialtjänstlagen (SoL) vilket kan skapa diskussioner, bland annat kring gränsdragningar. Även sekretesslagen ses ibland hindra samverkan.

En samverkansrutin för socialtjänsten och barnmorskemottagningen/barnhälsovården i Arvika finns och revideras årligen.

I samtal med personal på mödravårdscentralen framställs en önskan om att utveckla samverkan med socialtjänsten. Den samverkan som finns idag är då det finns konkreta behov, exempelvis vid orosanmälan. Personal från socialtjänsten medverkar i föräldrautbildningen vid ett tillfälle och grupp för att informera om verksamheten. Önskemålet från barnmorskorna är att alla blivande föräldrapar under graviditeten ska kunna ges ett enskilt samtal med en socialsekreterare. Dels för att ge

information vilket stöd som finns att få från socialtjänsten, dels för att man bedömer det enklare för blivande föräldrarna att kunna ställa frågor utifrån ett personligt plan. Det blir inte heller utpekande då detta samtal ges till samtliga blivande föräldrar.

Polis

Polisen anser att arbetet i nuläget fungerar väl och att polisen och socialtjänsten arbetar åt samma håll. De brister som ses från polisen är att sekretesslagen begränsar samarbetet polis, skola och socialtjänst. Ett önskemål från polisen är att från socialtjänsten få veta vilken planering som finns för en ungdom och att man kan samverka kring den. Då skulle ett förebyggande arbete kunna intensifieras och bli mer framgångsrikt.

Civilsamhället

I Arvika kommun finns 370 registrerade föreningar varav flera riktar sig till barn och ungdomar. Ett problem som ses för unga är bristen på kommunikationer utanför skoltiden. Dels för att kommunikationer saknas, dels för att ungdomarnas busskort inte gäller efter klockan 18.00 vardagar och inte heller under helger och lov varför de blir hänvisade till att vårdnadshavare eller andra vuxna är behjälpliga med transporter. Detta är inte jämställt då det exkluderar de som inte bor i tätort.

Vid två tillfällen under våren 2024 har kommunens vård och omsorg bjudit in organisationer och föreningar med syfte att få kännedom om varandras verksamheter. I detta forum har information getts om nya socialtjänstlagen och betydelsen av att hela samhället samverkar i det främjande och förebyggande arbetet för alla medborgare, oavsett ålder. I detta arbete har civilsamhället stor betydelse.

Det finns ett intresse från de föreningar som mött upp att bidra men de önskar då konkret få veta vad som förväntas av dem i form av aktivitet och annat. De poängterar att deras insatser bygger på att det finns engagerade medlemmar som vill ge av sin tid. Även om det finns ett engagemang så kan det finnas ett motstånd mot att binda upp sin tid. Pensionärsorganisationernas medlemmar är äldre och hälsan och orken kan svikta på kort varsel.

Nulägesanalys inom socialtjänsten

IFO:s identifierade nuläge och sammanfattande nulägesanalys för det förebyggande arbetet och insatser, samverkan och tillgänglighet.

Följande insatser har identifierats.

- Fältarbete under högriskdagar
- Fryshuset
- Ett fredat rum
- Samverkan med elevhälsan, till exempel genom BHT, VHT och EHT
- Kommunalt aktivitetsansvar
- Öppna insatser genom kommunens arbetsmarknadsenhet för ungdomar
- Projektet Värmlands unga i arbete
- Insats träningslägenhet
- Vräkningsförebyggande arbete
- Budget- och skuldrådgivning
- Standardiserade frågor vid besök såsom freda, AUDIT och DUDIT
- Anonyma samtal på kommunens öppenvårdsbehandling för missbruk
- Barnhälsoteam
- Samverkan med skolhälsoteam
- Samverkan med ungdomshälsoteam
- Samverkan med familjecentralen
- Samverkan med ungdomscentralen
- Skolsocionom
- Skolsocialt team
- Nära vård
- Komet
- Alternativ till våld
- Samverkan med hyresbolag
- Samverkan med regionen
- Samverkan med andra myndigheter
- Samverkan med föreningar

Den samverkan som sker med skolan bedöms vara av nytta och bör bibehållas eller utvecklas. Även övriga arenor där samverkan sker och där trygga vuxna finns förstärker trygghetsfaktorer för barn och bör också bibehållas och utvecklas.

De standardiserade utredningsmodeller AUDIT, DUDIT vid kartläggning av riskbruk samt FREDA, Sarah och Patriark vid våldsutsatthet. Det förekommer evidens på att screening av den karaktären ger effekt i primärvårdsammanhang⁷. Detta bekräftar att de verktyg som används i verksamheterna bygger på evidens och inte bör ersättas.

Träningslägenhet är en insats som i dagsläget primärt erbjuds personer med en utvecklad missbruksproblematik som del i behandling. Vidare finns även en träningslägenhet till ungdomar som bedöms främjas av ökad självständighet eller missförhållanden i hemmet. Insatsen bedöms vara beprövad erfarenhet i Arvika och ligger i linje med artikel 27 i barnkonventionen.

Kommunen erbjuder budget- och skuldrådgivning till personer som uppger sig ha behov, samt arbetar även uppsökande utifrån inkommande information från andra myndigheter.

Kommunen arbetar vräkningsförebyggande genom bland annat samverkan med kommunens hyresbolag. Genom detta arbete bedöms kommunen arbeta förebyggande mot ekonomisk skuld/överskuldssättning samt för att förebygga hemlöshet. Att arbeta förebyggande för att förhindra hemlöshet för barn och övriga medborgare bedöms ligga i linje med artikel 27 i barnkonventionen och det rådande arbetet bör bibehållas eller förstärkas.

Ett fredat rum är en utbildning som ges till yrkesverksamma som arbetar med familjer där konflikter förekommer för att ge dem ytterligare verktyg för att på ett effektivt vis kunna arbeta med konflikterna. Rädda Barnen⁸ visar att *Ett fredat rum* består av aktuell forskning och av Rädda Barnens samlade erfarenheter av familjerättsliga konflikter, varför *Ett fredat rum* bedöms vara grundat i forskning samt att det ligger i linje med barnkonventionen.

Genom kommunens öppenvårdsbehandling för missbruk har medborgare i dagsläget möjlighet till ett antal anonyma rådgivande samtal med en beroendeterapeut. Att ha rätten att vara anonym kan vara en faktor som sänker tröskeln för en person i begynnande/utvecklat missbruk för att söka hjälp men det finns ingen evidens om anonymiteten ger en gynnande effekt.

Nära vård beskrivs av Socialstyrelsen som ett övergripande mål för den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar⁹. God och nära vård syftar till att patienter och anhöriga skall få större inflytande över sin vård, samt att den skall vara lättillgänglig och av god kontinuitet¹⁰. Denna omställning innebär att alla delar av hälso- och sjukvård och socialtjänst kommer

⁷ Sveriges Kommuner och Regioner. En kunskapsbaserad socialtjänst kräver långsiktighet och uthållighet. Sveriges Kommuner och Regioner. 2023. <https://skr.se/skr/tjanster/bloggarfranskr/socialtjanstbloggen/artiklar/enkunskapsbaseradsocialtjanstkraverlang-siktighetochuthallighet.75341.html> (Hämtad 2024-05-27)

⁸ Rädda Barnen. *Ett fredat rum*. Rädda Barnen. (u.å.) <https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-i-sverige/radda-barnen-valfard/radda-barnens-utbildningar/ett-fredat-rum/> (Hämtad 2024-05-29).

⁹ Socialstyrelsen. *God och nära vård*. Socialstyrelsen (2024). <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/god-och-nara-varld/> (Hämtad 2024-05-29).

¹⁰ Kunskapsguiden. *God och nära vård*. Kunskapsguiden (u.å.). <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/god-och-nara-varld/god-och-nara-varld/> (Hämtad 2024-05-29).

behöva samverka för att införliva önskad effekt av omställningen¹¹. Den nya socialtjänstlagen präglas av bland annat tillgänglighet och samverkan vilket bedöms ligga i linje med omställningen till god och nära vård.

IFO:s tillgänglighet enligt inhämtat enkätmaterial får goda betyg.

Samverkan finns med en mängd verksamheter, både kommunala och regionala men även med sociala företag, föreningar, arbetsgivare, polisen, tingsrätten, frivården, arbetsförmedlingen och kronofogden. Samverkan är viktig och kan fördjupas både i kommunen och med andra aktörer.

Barnhälsoteam, Elevhälsoteam och Vuxenhälsoteam är olika hälsoteam där man jobbar tvärprofessionellt för att stödja sina olika målgrupper när det kommer till hälsa¹². Barnhälsoteam har som målgrupp barn, Vuxenhälsoteam har vuxna och Elevhälsoteam har elever. I dessa hälsoteam så samverkar flera olika professioner och verksamheter för att få en samsyn på insatserna, uppdrag och begrepp.

Värmlands Unga i Arbete (VuiA) är ett projekt där tio kommuner i Värmland samverkar med polisen, frivården och regionens folkhälsa. Syftet är att öka kunskapen om och att utarbeta metoder och insatser som ämnar minska risken att unga ska hamna i utanförskap, risk-/missbruk eller kriminalitet. Projektet är finansierat av Europeiska socialfonden och riktar sig till målgruppen mellan 16 och 29 år som varken arbetar eller studerar. I Arvika är projektet enhetsöverskridande och kombinerar medarbetare från flera olika enheter samt har regelbundna möten med kriminalvården, frivården, polisen och regionen för att koordinera insatser kring en målgrupp som har stort behov av att denna form av samverkan sker.

IFO:s identifierade nuläge och sammanfattande nulägesanalys inom området insatser utan behovsprövning

Följande insatser har identifierats.

- Samarbetssamtal
- Råd- och Stödsamtal inom IFO:s olika verksamheter
- Budget- och skuldrådgivning
- Socialpsykiatrins café – *Träffpunkten*
- Remittering till kommunens arbetsmarknadsenheter
- Insatser genom kommunens arbetsmarknadsenheter
- 7tjugo, metod i personligt förändringsarbete
- Anhörigstöd inom socialpsykiatri
- Ekonomisk rådgivning

¹¹ Kunskapsguiden. *En omfattande förändring som berör hela hälso- och sjukvårdssystemet*. Kunskapsguiden. 2022. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/god-och-nara-varld/god-och-nara-varld/en-omfattande-forandring-som-beror-hela-halso--och-sjukvardssystemet/> (Hämtad 2024-05-29).

¹² Specialpedagogiska skolmyndigheten. Elevhälsoarbete. *Specialpedagogiska skolmyndigheten*. 2024. <https://www.spsm.se/stod-och-rad/skolutveckling/elevhalsoarbete/> (Hämtad 2024-05-30).

Den samlade bedömningen är att samarbetsamtal har viss evidens men att vidare forskning inom området är önskvärt.

Råd- och stödsamtal kan erbjudas inom samtliga enheter inom ramen för socialtjänsten. Råd- och stödsamtal är ett brett begrepp där det är svårt att finna riktad evidens men det bedöms att enklare rådgivning är ett gott sätt att sänka tröskeln in till socialtjänsten och övriga insatser.

Arvika kommun erbjuder i dagsläget budget- och skuldrådgivning till personer som har uppger sig har behov. Kommunens budget- och skuldrådgivare arbetar också uppsökande utifrån information som inkommer från andra myndigheter avseende skuld/överskuldssättning.

Socialpsykiatri i Arvika erbjuder varje dag en mötesplats som heter Träffpunkten, som är ett slags öppet hus och som har öppet alla vardagar kl. 9.30 - 16.00. Mötesplatsen bedöms vara ett sätt att sänka trösklarna till socialpsykiatri samt skapa en meningsfull vardag för målgruppen inom ramen för verksamheten.

Arvika kommuns anhörigstöd är en verksamhet dit man kan vända sig om man som anhörig till en person som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, beroende eller missbruk behöver stöd. Stödet erbjuds i ett flertal olika former såsom samtal, information, vägledning och kan ske digitalt. Kontakterna dokumenteras inte och tystnadsplikt råder. På vilket sätt anhörigstödet ska utformas avgörs utifrån kommunens förutsättningar. Syftet med stödet till anhöriga är framför allt att minska deras fysiska och psykiska belastning. Den anhöriga kan genom stödet få en förbättrad livssituation samtidigt som risken att drabbas av ohälsa minskar. Ett utvecklat, lokalt anpassat anhörigstöd är av vikt för den kommunala folkhälsan och det är av särskild vikt att även barn uppmärksammas och får stöd i större utsträckning.

Arvika kommun erbjuder i dagsläget enklare ekonomisk rådgivning från socialsekreterare på enheten för ekonomiskt bistånd. Detta stöd ges utan ekonomisk behovsprövning. Ett sådant stöd bedöms vara gynnsamt för hushåll där de ekonomiska medlen inte räcker till på grund av svårigheter i den ekonomiska hushållningen. Att rådgivningen inte är behovsprövad gör att tröskeln för att erhålla stödet är lågt. Stöd är positivt och kan förebygga vidare ekonomisk problematik. IFO behöver säkerställa att information om stödet når medborgarna.

IFO:s identifierade insatser och sammanfattande nulägesanalys inom området jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet definieras som att män och kvinnor ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter¹³. Jämlikhet definieras som att alla människor är lika mycket värda och ska behandlas lika bra¹⁴. Det ska exempelvis inte spela någon roll vilken sexuell läggning, hudfärg, kön eller funktionsvariation du har. Insatser som identifierats inom jämställdhet och jämlikhet är följande:

- Utbildningsdag med RFSL
- Utbildning i hur vi pratar inkluderande
- Standardiserade frågor som ställs till samtliga personer vi möter i arbetet
- Brukarundersökningar
- Beskaeftigelses Indikator Projekt
- Samverkan med universitetet (NUSO)
- Användning av tolk
- HBTQIA+
- Anpassningar för folk med funktionsvariationer
- FOU Välfärd Värmland
- Jämställd och jämlik arbetsplats och vid rekrytering av personal
- Två familjebehandlare är certifierade från RFSL
- Medvetandegöra vid exempelvis tilltal eller sättet man talar på
- Värmlandsstrategin
- Kommunal second hand
- Kommunens vision
- Medborgarförslag
- Plan mot kränkande behandling och trakasserier
- Handlingsplan för barnkonventionen
- Fritidsbanken
- Kyrkan
- Fondmedel
- Arvikavärme

¹³ Jämställdhetsmyndigheten. Vad är jämställdhet? *Jämställdhetsmyndigheten*. 2024.

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstallldhet/vad-ar-jamstallldhet/#:~:text=J%C3%A4mst%C3%A4lldhet%20betyder%20att%20kvinnor%20och%20m%C3%A4n%20har%20samma,mellan%20k%C3%B6nen%20och%20att%20k%C3%B6nen%20har%20samma%20v%C3%A4rde>
(Hämtad 2024-05-30).

¹⁴ Ungdomsmottagningen. Jämlikhet. *Ungdomsmottagningen*. 2022. <https://www.umo.se/jag/jamlikhet/> (Hämtad 2024-05-30).

- LP-stiftelsen
- Kvinnojouren Eva
- Röda Korset

I nulägesanalyserna tar grupperna upp olika sätt som säkerställer jämställdheten och jämlikheten i kommunen. En sak som lyfts är till exempel att rekrytering av personal är jämställd och jämlik.

Arbetsgrupperna lyfter standardiserade frågor som ställs till klienter i kontakt med IFO. Syftet med standardiserade frågor och bedömningsinstrument är att kunna samla in standardiserad och enhetlig information för professionell bedömning från flera grupper. Med standardiserade insamlingsmetoder säkerställs att det inhämtas relevant och tillförlitlig information som underlag för utredningar och bedömningar. Standardiserade insamlingsmetoder kan även bidra till mer evidensbaserad praktik vilket är ett av de områden som den nya socialtjänstlagen synliggör.

Två av familjebehandlarna är RFSL HBTQI-certifierade. Denna certifiering innebär att alla ska ges möjlighet att vara sig själva i mötet med verksamheten och även förbättra arbetsmiljön. RFSL:s HBTQI-certifiering är en utbildning som lägger grunden för ett långsiktigt arbete och garanterar att verksamheten arbetar för mänskliga rättigheter.

Att använda sig av tolk när det finns behov förstärker både jämställdhet och jämlikhet.

Tolk används för att förstärka både jämställdhet och jämlikhet. Tolkjänst är en samhällsservice för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet som utreds under skrivande stund för utökad implementering och för förstärkt jämlikhet och delaktighet¹⁵. Tolkjänsten bidrar till ömsesidig informationsväxling, kommunikation och erfarenhetsutbyte för döva, hörselskadade och hörande. Tillgång till en väl fungerande tolktjänst är en fråga om mänskliga rättigheter men även en språkpolitisk och funktionshinderspolitisk fråga.

NUSO (Nationell Uppföljning av Socialtjänstens Omställning) är ett projekt som försöker fånga nuläget, förstå hur socialtjänstens arbete förändras över tid och följa upp resultat av omställningen till den nya Socialtjänstlagen¹⁶. NUSO är ett projekt som går hand i hand med omställningen av nya socialtjänstlagen och görs i samarbete med SKR, Karlstads universitet och 120 av Sveriges kommuner, varav Arvika kommun ingår.

Fritidsbanken ägs av Fritidsbanken Sverige och är en nationell ideell förening som fungerar som ett bibliotek för sport- och friluftsprylar. Alla huvudmän som driver lokala fritidsbanker är medlemmar i föreningen som verkar utan vinstintresse. Fritidsbankens grundpelare är: *Alla får låna, allt är gratis, återanvänd utrustning.*

- Detta är ett initiativ som ligger i linje med det som står i Barnkonventionens artikel 31, som lyder *Barn har rätt till vila, lek och fritid*. Därmed finns det grund för att bibehålla och stärka

¹⁵ 2020:79. Förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet.

¹⁶ Sveriges Kommuner och Regioner. NUSO – unik nationell uppföljning. SKR.

<https://skr.se/framtidenssocialtjanst/kunskapochstod/nationelluppfoljningnuso.79633.html> (Hämtad 2024-06-07).

Fritidsbanken verksamhet för att säkerställa att artikel 31 i Barnkonventionen följs och tydliggörs.

Kvinnojouren Eva finns i kommunen för kvinnor som behöver stöd och hjälp. Det finns både vetenskaplig bakgrund och lagrum för att förstärka och försöka bibehålla och utvidga kvinno- och tjejjourernas verksamheter för att säkerställa en god levnadsnivå för alla medborgare.

Arvika kommuns vision och Värmlandsstrategin är två styrdokument som ska arbeta för att arbetet som görs på IFO är jämlikt och jämställt, både för medborgaren som tar del av tjänsterna, och för medarbetarna som arbetar inom IFO.

Värmlandsstrategin är ett styrdokument som är en vision av hur Värmland ska se ut år 2040¹⁷. Värmlandsstrategin och Arvika Kommuns vision är båda styrdokument som ligger i enlighet med barnkonventionens artiklar, lagrum om samverkan och andra vetenskapliga undersökningar.

Medborgarförslag och brukarundersökningar lyfts som två sätt för invånare att direkt kunna påverka tjänsterna som erbjuds från IFO liksom inom övrig kommunal verksamhet. Brukarundersökningar genomförs varje år på IFO och redovisas internt i förbättrings- och kvalitetssyfte. Medborgarförslag kan lämnas in till kommunfullmäktiga av alla som är folkbokförda i Arvika kommun och det finns ingen åldersgräns¹⁸. Vård- och omsorgstagares upplevelser, attityder och tillfredsställelse är viktiga för både behandlingens resultat och behandlingsprocessens kvalitet¹⁹. Att göra undersökningar med stöd av brukarenkäter är ett av många sätt att studera kvalitén i vård och omsorg. Det finns ett stort värde för evidensbaserad praktik, som den nya socialtjänstlagen spås kräva, att bibehålla och kanske utöka användningen av brukarundersökningar för att utveckla verksamheten ytterligare framöver.

Arbetsgrupperna lyfter Svenska kyrkans, Röda Korsets och Arvikavärms ideella arbete som något som bidrar till jämlikhet och jämställdhet i kommunen. Arvikavärme är en ideell förening som verkar för att hjälpa hemlösa och andra socialt utsatta eller behövande personer. Kyrkan har en mängd insatser som riktar sig generellt men också individuellt.

LP-stiftelsen och fondmedel är ytterligare exempel på samhällsservice som görs av ideella och volontärorganisationer. LP-stiftelsen är en verksamhet som bedriver vård och social omsorg riktad till människor i utsatta livsförhållanden. Fondmedel som till exempel Arvika kommuns sociala fond nr 1, är donationsfonder som kommuninnevånare kan söka. Dessa fonder är välbehövliga för att under vissa förutsättningar tillförsäkra individer och familjer mer än bara skälig levnadsnivå för att utjämna förutsättningarna för barn och vuxna i socioekonomiskt utsatta familjer.

¹⁷ Region Värmland. Värmlandsstrategin. *Region Värmland*. U.å. <https://varmlandsstrategin.se/varmlandsstrategin/vision/> (Hämtad 2024-06-10).

¹⁸ Arvika Kommun. Medborgarförslag. *Arvika Kommun*. U.å. <https://e-tjanster.arvika.se/2MBF> (Hämtad 2024-06-10).

¹⁹ Socialstyrelsen. *Att utveckla en modell för brukarundersökning inom psykiatrisk vård och omsorg – erfarenheter från en pilotstudie*. 2013-6-41. 2013. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-6-41.pdf> (Hämtad 2024-06-10).

Behovsanalys inom socialtjänsten

Vad säger medarbetarna om behov, förändringar utifrån forskning och vad som är barnets bästa?

IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området tillgänglighet, förebyggande insatser och arbete och samverkan

- Korta utredningstiderna
- Ett utökat sätt att samverka mellan socialtjänsten och barnavårdscentralen, mödravården eller andra liknande verksamheter för att bättre nå ut till gravida föräldrar och till föräldrar med små barn i så tidigt skede som möjligt
- Ökad närvaro i samhället
- Mer fältarbete
- Mer information till allmänheten om socialtjänstens insatser och stöd, till exempel med digitala skärmar på offentliga platser samt på kommunens hemsida
- Involvera arbetsmarknadsenheten för unga i ett tidigare skede
- Utökad samverkan mellan IFO och skola för att stödja gymnasieskolans IM-program
- Verka för att behålla personal och kompetens
- Fler valmöjligheter till behandling för missbruksproblematik
- Möjlighet till uppföljande samtal för klienten när ekonomiskt bistånd avslutas
- Inför en första och andra linjens socialtjänst
- Andra linjen föreslås arbeta med hela klientens nätverk som ett system
- Inför en förste socialsekreterare för den första och andra linjen
- Granskning av digitala välfärdstjänster och en nyttoanalys
- Möjligheten för klienten att få hembesök
- Utvärdera IFO:s öppettider
- Gör socialtjänsten mer tillgänglig för skolungdomar samt motverka desinformation genom en skolsocionom som är anställd av IFO men placerad i skolans miljö
- Skapa en gemensam mottagning som fungerar som den första anhalten för våra klienter
- Se över den fysiska miljön för att göra IFO mer inbjudande
- Någon form av öppet hus där medborgarna har möjlighet att träffa en rådgivande socialsekreterare
- Decentralisering av enheterna inom socialtjänsten, så att handläggarna är placerade fysiskt på en större yta
- Information på flera språk om de föreningar som finns i kommunen

- Utöka samverkan med skolan utifrån skollagen med exemplet från Haninge kommun. Kommunen har framgångsrikt implementerat undervisning om socialtjänstens arbete i studieplanen för Samhällsorientering för att alla barn har rätt till att veta vad socialtjänsten gör då det är samhällsviktig information²⁰
- Samverkan med skolan skulle kunna utvecklas som liknar det pågående VuiA-projektet. En större närvaro i skolan önskas
- Utökad samverkan efterfrågas med polisen och rättsväsendet i helhet
- Skapa tvärprofessionella team inom socialtjänsten istället för olika specialiserade områden såsom ekonomiskt bistånd, familjerätt, arbetsmarknad mm och skapa i stället skapa mindre arbetsgrupper med representanter från respektive specialisering. Teamen kan arbeta på platser som är geografiskt närmare medborgarna och därmed sänker tröskeln för kontakt
- Samlokalisera alla verksamheterna inom IFO på en och samma geografiska plats. Detta kan främja samverkan och effektivisera kommunikations- och informationsvägarna mellan olika enheter. Underlättar även för medborgarna som har kontakt med flera olika enheter
- Boendeform med samverkan mellan socialtjänsten och vården för personer som har omfattande problematik och stora behov men som inte tillhör någon målgrupp som det idag finns särskilda boendeformer för
- Korta det geografiska avståndet till förebyggarenheten för att underlätta samverkan och informationsutbyte
- Ett gemensamt verksamhetssystem skulle förenkla informationsutbytet, ge ökad transparens och förenkla kommunikationen mellan olika verksamheter och enheter
- Skapa en samverkansform som liknar SIP, men utan de formella kraven
- Öka samverkan med föreningslivet för att stödja inkluderingen med socioekonomiskt svaga familjer
- Utveckla inledningssystemet så att samtliga enheters inlednings dagar samarbetar för att enklare kontakta respektive enheter och rådfråga/överlämna ärendet
- Öka samverkan mellan kommunen och näringslivet för att utöka antalet praktik/arbetsplatser
- Fördjupa samarbetet mellan ekonomiskt bistånd och socialtjänstens vuxenhet avseende bostadsrelaterade insatser

²⁰ Haninge Kommun. Soc för unga i Haninge – stödmaterial för dig som är lärare i grundskolan. *Haninge Kommun*. 2024. <https://www.haninge.se/contentassets/79069e1e5f3c48afa9b8323a4b3f848c/soc-for-unga-i-haninge---stodmaterial-for-dig-som-larare-i-grundskolan.pdf> (Hämtad 2024-05-27).

- Utökat insatsträd från AMI som skulle kunna utformas i samförstånd med ekonomiskt bistånd för att kunna erbjuda träffsäkra insatser från socialtjänstens och arbetsmarknadsenheternas perspektiv skulle kunna vara en effektiv förändring för medborgarna
- Mer kontakt med näringslivet för att informera eller praktiskt visa människor vad som krävs för att matcha dem mot arbeten som klienten är intresserade av, till exempel praktiskt AMI

IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området insatser utan behovsprövning

- Se över dokumentationskravet vid insatser utan behovsprövning
- Se över vilka insatser som kan ges utan behovsprövning, exempelvis Återfallsprevention, Repulse, Ett fredat rum, Funktionell familjeterapi
- Att socialtjänsten ska kunna erbjuda rådgivande samtal utan biståndsbeslut och dokumentation. Ingen dokumentation skulle kunna resultera i att kommuninnevånare som har kontakt med IFO känner sig bekväma att tala friare
- Möjlighet att erbjuda föräldrastöd vid mödravården
- Möjlighet att förändra insatsen kontaktperson och dela den i två insatser beroende på hur omfattande behovet är. Den mindre omfattande insatsen skulle inte behöva vara biståndsbedömd

Sammanfattningsvis görs bedömningen att insatser utan behovsprövning kan medföra positiva effekter för de kommuninnevånare IFO har kontakt med. IFO bör se över sina insatser och avgöra vilka som kan vara lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Behovsanalysen inom området biståndsbeslut utan behovsprövning finns att läsa i bilaga 1.

IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området samverkan

Som man kan utröna från arbetsgruppernas önskade behov och även kommuninnevånarnas svar på enkäterna kan ses att det finns en gemensam önskan om att samverka med andra verksamheter och enheter. Just samarbete och samverkan inom kommunen och regionen är något som lyfts av SKR i samband med arbetet med nya socialtjänstlagen och hur mycket man har att vinna på lyckade och effektiva samarbeten. Samverkan mellan professioner och verksamheter är önskvärt, både av de som ingår i dessa professioner och verksamheter, men även av kommuninnevånare som drar nytta av dem. Samverkan mellan professioner är i synnerhet viktig för dem som har kontakt med flera verksamheter. Detta för att undvika att de olika verksamheterna gör samma planering och ställer samma frågor till personen och som därför riskerar att få ineffektiva insatser. Det är därför viktigt med samverkan för att bestämma vem som gör vad för att uppnå högsta möjliga nivån av kvalitet. Vissa upplever att samverkan är personbunden och kan variera mycket när personal slutar. Byte av

handläggare är något som har vetenskapligt bevisats minska klienters sannolikhet att till exempel få jobb eller studier för klienter som har ekonomiskt bistånd. I studien visade det sig att varje handläggaryrbytte minskade klientens chans till arbete eller studier med 22 procent.

IFO:s sammanfattande behovsanalys inom området jämställdhet och jämlikhet

Arbetsgrupperna lyfter att föreningslivet är en stor del i barns och ungas, men även vuxnas och äldres samvaro och är nyttig för utveckling och hälsa. Grupperna menar dock att det finns en tröskel för de som är socioekonomiskt svaga att kunna delta på lika villkor. Ett förslag som diskuterades var att kommunen skulle kunna bidra med att stötta med exempelvis utrustning och andra obligatoriska omkostnader som medlemsavgifter. Detta för att alla ska kunna delta på samma villkor och dra nytta av de hälsofaktorer som följer med ett aktivt föreningsliv och föreningsdeltagande. Arbetsgrupperna påpekar även att det saknas aktiviteter för kommuninnevånare som har någon form av funktionsvariation vilket gör att de riskerar bli exkluderade från aktiviteter och föreningslivets hälsofrämjande effekter. Gruppen önskar att utökat utbud av aktiviteter för personer med funktionsvariationer.

Arbetsgrupperna lyfter även att det är viktigt att skolan fortsatt arbetar för att uppfylla målbilden av en helt kostnadsfri skola för att undvika att elever som är socioekonomiskt utsatta blir exkluderade från att delta på samma villkor.

Läxor kan ses som ett hinder för lika deltagande i skolan. De barn som inte har föräldrar som kan hjälpa till med läxorna riskerar sämre förutsättningar att delta i skolgången på samma sätt som andra. Arbetsgrupperna ser en fördel med att läxor så långt det är möjligt görs under skoltiden eller i anslutning till skolans slut för att ge alla elever samma förutsättningar.

Arbetsgrupperna lyfter kollektivtrafiken som ytterligare ett område där grupper exkluderas från likvärdigt deltagande. Att bo utanför stadskärnan gör att vissa barn och unga måste förlita sig på kollektivtrafiken för att ta sig till och från aktiviteter. Kollektivtrafiken är kostnadsbelagd och har inte tillräckligt med avgångar kvällstid vilket gör att vissa barn riskerar bli exkluderade från aktiviteter.

Arbetsgrupperna poängterar att den information som förmedlas i kommunen och samhället i övrigt oftast erbjuds på enbart ett eller två språk. Dock finns det många kommuninnevånare som inte behärskar de mest frekventa språken och då blir exkluderade från att ta del i samhällsnyttig information som de har rätt till. Arbetsgrupperna föreslår att information översätts till fler språk för att säkerställa kommuninnevånarnas rätt till information och kunskap.

Evidensen bakom standardiserade frågeställningar till kommuninnevånare behöver utredas för att säkerställa att alla som tar del av frågorna kan ta till sig innebörden och få vetskap om varför frågorna ställs. Det påtalas även att HBTQI+ kan inkluderas ytterligare i offentliga formulär genom att exempelvis kunna identifiera sig som ett tredje eller övrigt kön. Arbetsgruppernas uppfattning är att den verbala kunskapen i kommunen är god när det kommer till att vara inkluderande och jämlik men att det är viktigt att bibehålla denna kvalitet även skriftligt samt att denna attityd fortsatt behöver finnas och spridas inom kommunens alla verksamheter.

Arbetsgrupperna lyfter att kommunen saknar en mötespunkt och/eller aktiviteter för de ungdomar som inte deltar i föreningslivet men som ändå har behov av en trygg plats och samvaro utöver sitt

hem. Ungdomsgården tar i dagsläget emot ungdomar från årskurs 7 upp till 19 år, men övriga barn saknar en mötespunkt och trygg samvaro som är likvärdig. Arbetsgruppen tar upp ett exempel på en förening i Västmanland som heter FC Europa där man söker upp ungdomar som inte har någon aktivitet eller trygg plats och erbjuder den en plats där de kan känna sig trygga. Gruppen belyser även att det vid uppföljning av barn och unga som återplaceras i hemmet efter en familjehemsplacering är av vikt att följa upp även fritiden.

Beaktande av barn och ungas åsikter i behovsanalysen

Av IFO:s brukarundersökning framkommer att barns och ungas åsikter stämmer väl överens med det material som arbetsgrupperna tagit fram.

C. Förslag till planering av insatser och förändringar

Förslag från olika verksamheter

IFO:s förslag

Under kartläggningen av nuläget och behov har det i arbetsgrupperna framkommit att det finns områden som behöver genomgå förändringar i omställningen till nya socialtjänstlagen. Det har också framkommit att IFO redan idag har insatser och arbetssätt som väl motsvarar den nya lagens intentioner men som kan komma att behöva utvecklas vidare. Först presenteras det som arbetsgrupperna anser motsvara den nya lagens intentioner och därefter de förändringar som föreslagits i arbetsgrupperna. Bakgrundsinformationen kommer att vara förkortad för att undvika repetition från föregående avsnitt. Vissa uppgifter har tillkommit efter arbetsgruppernas arbete som en komplettering till relevant information som har betydelse för förslagen men också efter önskemål från SKR om vissa tillägg.

Förslag på insatser och arbetssätt som ska kvarstå /utvecklas:

- Nuvarande samverkan med skolan i dess existerande former bör bibehållas och vidareutvecklas. IFO har idag två socionomer som har sin placering på Arvika kommuns högstadieskola
- Se över befintliga screeningverktyg och vid behov komplettera dem
- Bibehålla och utveckla budget- och skuldrådgivningen samt det vräkningsförebyggande arbetet genom exempelvis samverkan med samtliga hyresvärdar i kommunen
- Fortsatt erbjuda Ett fredat rum till familjer i konflikt
- Arbetet med omställningen till god o nära vård bör prioriteras och genomföras på ett kvalitativt sätt i samverkan med berörda parter för att möta upp kraven från den nya socialtjänstlagen
- För att förstärka sin tillgänglighet och transparens mot medborgarna behöver IFO verka för att utökandet fältarbete som i nuläget utförs
- En utökning av möjliga insatser för skadligt bruk/beroendeproblematik för att kunna erbjuda alternativ som skulle kunna öka kommuninnevärdarnas brukarinflytande samt öka deras motivation att ta emot insatser
- Se över möjligheten att i stötte utsträckning besöka klienter i deras hemmiljö för att på så sätt kunna tillmötesgå klientens behov. Ett önskemål i enkätsvaren är att kunna träffa socialtjänsten i sitt hem

- Se över vilken av IFO:s information som finns på olika språk och behovet av att utöka med ytterligare språk
- Säkerställa att tolk används vid behov oavsett verksamhet
- Bibehålla, förstärka och marknadsföra Fritidsbankens verksamhet för att stärka individens möjlighet att delta i fritidsaktiviteter
- Förstärka och sträva efter att bibehålla och utvidga kvinnojourernas verksamheter
- Expandera och utöka användningen av Tjänstedesign och brukarundersökningar inom samtliga verksamheter
- Utöka möjligheten att ta del av insatsen råd och stöd utan biståndsbedömning samt säkerställa att information om insatsen når medborgarna
- Vidareutveckla det lokala anhängstötet med särskild vikt att barn uppmärksammas och får stöd i större utsträckning
- IFO behöver upprätta en modell för att på ett strukturerat sätt regelbundet följa upp och utvärdera insatser för att säkerställa att de bygger på evidens och beprövad erfarenhet
- IFO bör granska sin utveckling av digitala välfärdstjänster och inleda processen med att upprätta en kartläggning över tillgängliga tjänster och en nyttoanalys över de tjänster som i dagsläget inte erbjuds men kan erbjudas inom ramen för digital utveckling
- IFO behöver se över och vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet i förhållande till den nya socialtjänstlagen

Förslag på nya insatser, nya arbetssätt och övriga förändringar:

- Arvika kommun ska fortsätta erbjuda Komet
- Implementering av en rutin på ekonomiskt bistånd för att erbjuda en uppföljande rådgivande kontakt med klienter som gått ut i egen försörjning i syfte att förebygga behov av ekonomiskt bistånd
- Införa ny organisation och arbetssätt genom två linjers socialtjänst. Första linjen skulle arbeta med enklare rådgivning och tidsbegränsad kontakt med maxgräns cirka sex månader. Det mer komplexa utredningsarbetet och mer omfattande insatser skulle återfinnas i linje två. Utöver de två linjerna skulle en mottagning finnas för att lotsa kommuninnevånaren till rätt linje inom socialtjänsten. Förslaget är sprunget ur arbetsgruppen Barn och avser 0-20 år
- Förekomst av digitala skärmar på utvalda platser i kommunen där information kan finnas för att ge bättre insikt i vilken hjälp och stöd som finns att erhålla i kommunen samt var den finns att tillgå.

- Se över om kommunen kan bidra till att stötta dem som är socioekonomiskt svaga med exempelvis utrustning, medlemsavgifter och andra obligatoriska kostnader för att de ska kunna delta i fritidsaktiviteter på samma villkor som andra
- Se över möjligheten att enskilda kan skriva en egenremiss för de insatser som inte är biståndsbedömda
- Se över IFO:s insatser och avgöra vilka som kan vara lämpliga att erbjuda utan biståndsbedömning
- IFO behöver kartlägga och inventera behovet av insatser för att kunna planera tillgång i förhållande till efterfrågan

Förslagen på nämnda förändringar ämnar leda upp till kraven från nya socialtjänstlagen samt barnkonventionen. Den samlade bedömningen är att vissa förslag ligger i linje med vad forskning påvisar, exempelvis att samverkan av god kvalitet är förespråkade. Andra förslag bedöms vara mer komplicerade att bedöma utifrån forskning då de bland annat utgår från kommunala förutsättningar.

Skolverksamheternas förslag

Det är av yttersta vikt att sätta elevens behov i fokus. Det handlar inte bara om att förmedla kunskap, utan också om att skapa en miljö där varje elev känner sig sedd, hörd och uppmuntrad och kan utvecklas på sitt sätt. För att uppnå detta krävs det att det ställs rimliga krav på varje barn eller elev och att undervisningen anpassas efter deras individuella förutsättningar och behov. Ett arbete behöver göras med all personal inom skolan utifrån det framtagna underlaget. Materialet ger en tydlig bild av utvecklingsområden (*relationer-bemötande-trygghet, skolstress, skolnärvaro, delaktighet*) där lärare och annan skolpersonal behöver analysera och reflektera utifrån det som framkommer i de genomförda elevintervjuerna och undersökningarna. I detta arbete behöver även berörda elever involveras.

Förslag på arbete för att förbättra verksamheten inom utvecklingsområdena blir:

- En avgörande faktor för elevernas framgång är samverkan. Det är inte bara lärares och mentorers ansvar att stötta eleverna utan det är också viktigt att samarbeta med deras vårdnadshavare och andra aktörer som till exempel elevhälsopersonal, socialtjänst och BUP för att säkerställa att eleverna får det stöd och den hjälp de behöver. Samverkan som finns idag behöver både fortsätta och vidareutvecklas. En del av utvecklingen bör handla om hur kartläggningar och annan viktig information mellan olika berörda aktörer kring ungdomen kan samordnas, så att hen inte behöver prata om samma sak med många olika funktioner. Detta tillsammans med en utökad samverkan med föreningar och andra organisationer, till exempel trossamfund
- För att skapa en inkluderande lärmiljö är det nödvändigt att involvera eleverna i processen. Genom dialog och öppen kommunikation kan deras önskemål och behov komma fram, där

de kan vara med själva och ta fram lösningar. Att använda verktyg såsom checklistor och ritprat kan vara till stor hjälp för att underlätta kommunikationen och säkerställa att elever känner sig inkluderade och delaktiga i utbildningen

- Arbete för att förkorta väntetider för att få hjälp och stöd, att kunna ge hjälp när behovet uppstår, behöver göras. En viktig fråga är på vilket sätt tillgängligheten till stöd på kvällar och nätter kan öka. Ungdomar efterfrågar detta, hur ser möjliga alternativ ut?
- En alltmer påtaglig utmaning för dagens ungdomar är skolstressen. Studier visar att elever är mer stressade över skolarbetet än tidigare, och att denna stress ökar med stigande ålder, särskilt bland flickor. För att möta denna utmaning behövs arbete med att stärka elevernas självförtroende och handlingskraft, samt ge dem verktyg för att hantera oro och stress på ett konstruktivt sätt. Men det handlar inte bara om att hantera stressen, utan också om att skapa en trygg och stödjande miljö där eleverna känner sig sedda och värderade. Detta innebär att främja positiva relationer både mellan eleverna själva och mellan eleverna och lärarna. Genom öppen kommunikation och stödstrukturer kan en miljö skapas där eleverna känner sig bekväma att dela med sig av sina tankar och känslor och där de får det stöd och den uppmuntran de behöver för att växa och utvecklas både kunskapsmässigt och personligt. Att erbjuda roliga och meningsfulla aktiviteter är också viktigt för att främja elevernas välbefinnande
- Införande av läx- och provfria perioder, stöd för att hantera och främja en hälsosam användning av sociala medier och digitala verktyg, samt implementera träning och avslappningsmetoder, ger eleverna verktyg de behöver för att må bra både fysiskt och mentalt
- Realistiska förväntningar på eleverna och en balanserad lärmiljö där misslyckanden ses som en naturlig del av lärandeprocessen är viktigt. Genom att erbjuda stödstrukturer för att hantera stress och tidsplanering, samt genom att skapa ett skolschema som balanserar intensiva perioder med lugnare perioder och erbjuder variation i aktiviteter och ämnen, kan en lärmiljö skapas där eleverna trivs och lyckas. Det är också viktigt att lärarna, tillsammans med eleverna, samordnar elevernas arbete så att det blir mer jämnt fördelat över läsåret
- Planering av en struktur och innehåll för det främjande och förebyggande arbetet i Arvika kommuns skolverksamhet behöver genomföras med större tydlighet. Detta för att stärka och ge barn och unga en ökad resiliens, strategier och förmåga att hantera och klara av sin vardag. Det behövs ökad likvärdighet i kommunen, att alla elever i Arvika ska ges möjlighet att få en gemensam grund genom skolans arbete. Viktiga frågor att ställa blir: vilka insatser och vilket arbete sker i olika årskurser, vilka funktioner ansvarar och är involverade i arbetet

samt vilka andra aktörer bör engageras och involveras? För att lyckas få till en bra struktur och innehåll krävs en god samverkan inom kommunen, men även med andra aktörer, som till exempel polis

- Arbete för att säkerställa att det blir bra övergångar när barn och elever byter stadie, skolenhet och/eller verksamhet skapar bättre förutsättningar att lyckas. Framför allt visar det elevnära materialet att det är övergången mellan åk 6 och 7 som är mest kritisk. En utvärdering av det arbete som sker idag behöver göras för att sedan utveckla arbetet med övergångar. Övergången mellan åk 6 och åk 7 bör prioriteras i detta arbete

Förslag från Samhällsplanering

Från dialogarbetet framkommer önskan om fler aktiviteter, fler mötesplatser där olika grupper möts, närhet till service, gemenskap, bättre kommunikationer för gång, cykel och kollektivtrafik.

Det som framkommit från dialogarbetet 2021-2023 omsätts nu i fysiska planer i det dagliga arbetet. Uppföljning är planerat att göras utifrån ett antal valda indikatorer. Dialog med barn, unga och äldre kommer att följas upp och fördjupas inom de områden som tidigare identifierats och kommer att finnas med i den fördjupade översiktsplanen för två orter som kommer beslutas juni 2024. Arbetet inom ramen för fysisk planering med tidiga insatser och att identifiera behov som finns hos utsatta grupper som står långt från sina mänskliga rättigheter kommer att fortsätta i den fördjupade översiktsplanen.

Förslag från Arvika Fastighet

Mot bakgrund av den eskalering som ses av psykisk ohälsa, demens och olika funktionsdiagnoser är det önskvärt att utveckla samarbetet med personal inom socialpsykiatri, LSS och äldreården för att bättre kunna tillgodose och möta/bemöta de boendes behov. Behov av gemensamma handlingsplaner kring dessa frågor och som regelbundet följs upp och revideras/kompletteras.

Förslag från kommunikationsfunktionen

Ta reda på hur olika målgrupper får information, hur de tar till sig information och hur de skulle vilja ta emot kommunikation.

Förslag från Teknik i Väst

Det finns ett behov av kunskapshöjning om barn och äldre som far illa. Önskar stöd i att ta fram en rutin för orosanmälan till socialtjänsten.

Förslag från Kultur och fritid

- Biblioteket ser ett behov av närmare kontakt och samverkan med socialtjänstens vuxenenhet. Många utsatta kommer till biblioteket och de är välkomna men bidrar ibland till att andra besökare upplever miljön som otrygg. Då biblioteket av många ses som ett "medborgarkontor" och personalen ställs inför frågor utanför sitt kompetensområde behöver det ses över hur detta kan åtgärdas. Generellt önskas en utveckling av samarbetet

med Sfi och att arbeta mer utåtriktat bl.a. för att nå personer med funktionsnedsättning. Samplanering inom kultur och fritid samt med andra kommunala verksamheter ses som utvecklingsområden

- Simhallen ser behov av att utveckla verksamheter för personer med funktionsnedsättning
- Föreningservice ser behov av att utveckla sitt interna arbete och att få samarbete med skolan och deras arbete med kultur
- Ritz vill utifrån barnkonventionen utveckla verksamhet för barn och unga samt utveckla samarbetet med föreningar och civilsamhälle liksom med andra kommunala verksamheter
- Konsthallen ser behov av utveckling och samplanering kring aktiviteter och projekt samt knyta an till fler aktiva föreningar
- Bredare samverkan; inom Kultur och Fritid, med övriga kommunala verksamheter, med föreningsliv och civilsamhälle.
- Ökad dialog med barn och unga.

Förslag från ett folkhälsoperspektiv

- Att ungdomar klarar grundskolan med godkända betyg och kan komma vidare i livet är den viktigaste faktorn för en god folkhälsa
- Arbeta med barn och ungas mående och att utjämna socioekonomiska klyftor
- Fortsatt utveckling samverkan mellan skola, socialtjänst och andra kommunala verksamheter
- Fortsatt utveckling av samverkan med föreningsliv och civilsamhälle för att skapa tillit och trygghet för ungdomar
- Utbilda och arbeta med normkritik i skolan
- Stärka kunskapen kring HBTQIA , relationer och samtycke för att bidra till miljö där alla känner sig delaktiga och inkluderade
- Föräldrautbildningar
- Tillgänglighet till aktiviteter och mötesplatser
- Förbättrad kollektivtrafik så ungdomar utanför tätorten kan ta del av aktiviteter som finns
- Fler vuxna ute bland ungdomarna, till exempel utökat fältarbete kvällar och helger
- Bättre kommunikationer för gång-och cykeltrafik
- Utökade öppettider hos socialtjänsten
- Stärka samarbetet med näringslivet för att utöka antalet praktik-och arbetsplatser
- Öka tillgängligheten till kommunens information
- Revidering av handlingsplanen för att motverka suicid
- Handlingsplan för mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer

Övriga förslag

- Då civilsamhällets insatser både behövs och efterfrågas behöver kommunens föreningservice knytas närmare till arbetet med nya socialtjänstlagen, bland annat med utåtriktad information till föreningarna. För att underlätta för den enskilde att hitta övergripande information om vad de olika föreningarna erbjuder är det önskvärt med utökad text och hänvisning till eventuella hemsidor. Föreningservice har en viktig funktion med att informera om aktivitetsbidrag och eventuella andra bidrag som kan sökas, men även att följa upp på vilket sätt bidragen har använts
- Se över möjligheten att utveckla medborgarkontor för att göra det mer lättillgängligt för medborgarna att få kontakt och "sänka trösklarna". Medborgarkontoren kan vara både i befintliga lokaler på orterna alternativt flexibla genom samåkning till exempel med bokbussen eller egen buss
- Samverkan mellan olika kommunala verksamheter, exempelvis vid förändringar inom ett bostadsområde och som berör flera verksamheter kan en specifik projektgrupp bildas. Ibland kan även civilsamhället göras delaktigt
- Det efterfrågas information och kunskap om varandras verksamheter i syfte att underlätta samverkan, minska på stuprörstänkandet och därmed också öka tilliten för varandras verksamheter

D. Konsekvensanalys och beaktande av barns, ungas och vuxnas åsikter

Det kartläggningsarbete som gjorts i de olika verksamheterna har utmynnat i följande konsekvensanalys. För **att tillvarata** barns och ungas åsikter har arbetet kompletterats med synpunkter från Rädda Barnens ungdomsförbund (RBU) vilka är viktiga för det fortsatta arbetet med anpassningar till nya socialtjänstlagen.

IFO – vuxna

Insatser	Konsekvenser och effekter	Beaktande av barns åsikter
Bibehålla och utveckla budget- och skuldrådgivningen samt det vräkningsförebyggande arbetet genom exempelvis samverkan med samtliga hyresvärdar i kommunen	Bibehålla budget- och skuldrådgivning, utveckla tillgänglighet i form av tex telefontider och olika mötesarenor. Utveckla BuS för träningsboende och bostadssociala kontrakt tillsammans med ekonomismart. Vräkningsförebyggande arbete - bjuda in till samverkan med alla hyresvärdar och upprätta avtal/samverkansformer med de som är intresserade. Konsekvens och effekter - sprida information, minska ekonomisk utsatthet och komma in i tidigare skede. Tillgänglighet och tidig hjälp. För barn skapa trygghet trots ekonomiska begränsningar. Ge information till barnets ålder och mognad.	Ge en andra chans och ge stöd till barn och unga ekonomiskt. Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa sina barn.
För att förstärka sin tillgänglighet och transparens mot medborgarna behöver IFO verka för att utökandet fältarbete som i nuläget utförs	Arbete är pågående inom Fryshuset. Uppsökande arbete som sänker trösklarna för barn-unga-vuxna. Tät kontakt mellan verksamheter, civilsamhälle, "vuxenvärlden". Lättare att ta kontakt, tidig upptäckt, tidig möjlighet till kontakt för den enskilde. Möjlighet till att erbjuda insatser, stöd och hjälp. För barn skapa arenor som ger kontakt med "vuxenvärlden".	Vuxna behöver visa sig där barn och unga befinner sig, till exempel i skola och fritidsgårdar, så att de kan ge information till barn och bygga relationer. Flera socialsekreterare finns på ställen där barn brukar vara. Barnet möter andra professioner än socialsekreterare, såsom fritidsledare, för att bygga tillitsfulla relationer och för att få information. Vuxna ska aktivt ställa frågor till barn om hur det är! Varje barn får en trygg person att vända sig till. Socialsekreterare går runt på skolorna och mötesplatser och berättar om vad de gör.

Insatser	Konsekvenser och effekter	Beaktande av barns åsikter
<p>Se över vilken av IFO:s information som finns på olika språk och behovet av att utöka med ytterligare språk</p>	<p>Samverka med Integrationscentrum för kartläggning av vilka språk som talas i Arvika. Översyn av befintlig information och vilken av den som kan översättas med enkla medel alternativt vilka andra kommunikationsmöjligheter som finns. Ökar tillgänglighet, inkludering, jämlikhet. Vilka digitala möjligheter finns redan att nyttja? För barn – rätt att få information för hela familjen som främjar inkludering och möjliggöra integration och visa på rättigheter/skyldigheter/förväntningar.</p>	<p>Ge information från skolan och fritidsgårdar där barn finns.</p> <p>Ge information kan ges genom korta filmer på skolan eller sociala medier.</p> <p>Sociala medier kan användas för att få ut information.</p> <p>Kampanjer på sociala medier.</p> <p>Informationen presenteras på ett roligt och positivt sätt.</p> <p>Information kan finnas på affischer med kod att scanna.</p> <p>Informationen tas fram tillsammans med barn så att informationen blir mer mottagbar.</p> <p>Anpassa sin kommunikation beroende på barnets ålder.</p> <p>Tala så att barnet förstår.</p> <p>Kan tala med barnet på barnets språk.</p> <p>Informerar om vad man gör för barnets bästa.</p> <p>Lyssnar, visar intresse, skapar relation och tydliggör tystnadsplikten.</p> <p>Ge barnet tillräcklig information och som känner barnet.</p> <p>Barn ska få veta sina rättigheter som barn.</p> <p>Information till barn är enkel, tydlig, funktionsanpassad och på flera språk, även på teckenspråk och på flera platser.</p>
<p>Förstärka och försöka bibehålla och utvidga kvinnojourernas verksamheter</p>	<p>Knyta samman kvinnojouren Eva med IFO's våldsteam och ATV, förslagsvis terminsvis gemensam sittning. Större samverkan, fler vägar in för utövare och utsatta. Skapa samsyn. Komplement till socialtjänstens arbete. För barn – rätt att leva fritt från våld.</p>	<p>Hjälp organiseras med civilsamhället, exempelvis Fatimagrupper (hedersproblematik) inom RBUF.</p> <p>Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa sina barn.</p>

Insatser	Konsekvenser och effekter	Beaktande av barns åsikter
<p>Vidareutveckla det lokala anhörigstödet med särskild vikt att barn uppmärksammas och får stöd i större utsträckning</p>	<p>Kartläggning av vad som redan finns och samordning så att olika verksamheter känner till varandra och kan lotsa. Tillgänglighet, jämlikhet, tidigare insatser och stöd. För barn – som anhöriga rätt till information och stöd. Skapa trygghet oavsett livssituation.</p>	<p>Anpassa sin kommunikation beroende på barnets ålder. Tala så att barnet förstår. Kan tala med barnet på barnets språk.</p> <p>Informerar om vad man gör för barnets bästa.</p> <p>Lyssnar, visar intresse, skapar relation.</p> <p>Ge barnet tillräcklig information och som känner barnet.</p> <p>Barnet ska ha kunskap om hur samarbetet sker mellan olika aktörer.</p> <p>Processer ska vara transparanta för barnet för att skapa tillit.</p> <p>Barn ska få veta sina rättigheter som barn.</p> <p>Mötet med barnet behöver ske på en barnvänlig plats och kanske inte på kontor.</p> <p>Varje barn får en trygg person att vända sig till.</p>
<p>IFO behöver se över och vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet i förhållande till den nya socialtjänstlagen</p>	<p>IFO ska bli bättre på att veta om det man gör har effekt och vilken effekt det har. Skapa evidens. Digitalisering en förutsättning. Minska risk för skada, öka transparens, främja utveckling, bättre möjligheter att hjälpa, bättre beslutsunderlag.</p> <p>För barn – kvalitativ utveckling inom socialtjänsten som ger med träffsäkra insatser i framtiden men även nu. Blir man kund på socialtjänsten så ska man veta vad man kan köpa, vad det kostar och vad jag tjänar på det. Våra barn är vana konsumenter.</p>	<p>Den vuxne ska inte anta att den vet.</p>

Insatser	Konsekvenser och effekter	Beaktande av barns åsikter
<p>Införa ny organisation och arbetssätt genom två linjers socialtjänst. Första linjen skulle arbeta med enklare rådgivning och tidsbegränsad kontakt med maxgräns cirka sex månader. Det mer komplexa utredningsarbetet och mer omfattande insatser skulle återfinnas i linje två. Utöver de två linjerna skulle en mottagning finnas för att lotsa kommuninnevånaren till rätt linje inom socialtjänsten. Förslaget är sprunget ur arbetsgruppen Barn och avser 0-20 år.</p>	<p>Önskvärt att detta område verkligen ska prioriteras så att man ser över möjligheten att genomföra. Kräver en större omorganisation IFO och Förebyggarenheten, eller fördela det förebyggande inom fler enheter inom kommunen. Översyn. Första linjen för hela IFO – mottagningsenhet. Lotsa även till annat inom andra verksamheter Andra linjen för hela IFO – mer komplexa ärenden. Snabbare väg till insats, brukarmedverkan i önskad hjälp. Personalen ska kunna mycket om många verksamheter. Möjlighet att arbeta mer i komplexa ärenden som kräver omfattande utredning och insats. Möjlighet att lotsa de som inte behöver socialtjänst till annat. För barn – de barn som behöver omfattande stöd ska få det och de som behöver annat så få det eller iaf information om det.</p>	<p>Flera appar/tjänster som kan vara ett ställe där barn kan söka stöd och förkorta väntetider. Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa sina barn.</p>
<p>Se över möjligheten att enskilda kan skriva en egenremiss för de insatser som inte är biståndsbedömda</p>	<p>Större brukarmedverkan, snabbare tillgång till vissa insatser om icke- biståndsbedömda insatser finns. Förutsätter digitalt system samt utskrivna blanketter. Stödfunktion för de som inte "kan" skriva måste finnas. Avlastande för verksamheten om icke- biståndsbedömda insatser finns. Låg tröskel för den enskilde.</p>	

IFO – unga vuxna/vuxna

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Rådande samverkan med skolan bör bibehållas och utvecklas. I nuläget finns två skolsocionomer	Elevnära kontakt, större möjlighet fånga upp problematik i skolan. Större inflytande av ett socialt perspektiv i skolan	Motverka placering, större skolnärvaro, bättre elevhälsa, större förståelse för respektive arena (skola/socialtjänsten)	Vuxna behöver visa sig där barn och unga befinner sig. Fler socialsekreterare finns på ställen där barn och unga brukar vara.
Fortsatt erbjuda "Ett fredat rum" till familjer i konflikt. Idag biståndsbedömd insats, önskar den icke biståndsbedömd	Lägre tröskel in vid icke bistånds-bedömning. En mer tillgänglig socialtjänst	Icke biståndsbedömd insats ökar brukarinflytandet	Stöd till föräldrar, barn och unga kring betydelsen av kommunikation. Möta barnet i en trygg miljö, både fysiskt och emotionellt. Föräldrar får stöd då de är de som först kan hjälpa sina barn. Agera på ett sätt så barnet inte känner rädsla för den vuxnes reaktion
Utökning av möjliga insatser för skadligt bruk/beroendeproblematik för att erbjuda alternativ för ökat brukarinflytande och motivation ta emot insatser	Möjlighet nå fler personer, minska våld i nära relation, minska kriminalitet, minska alkoholkonsumtion bland barnfamiljer, minska sjukfrånvaron.	Mer tillgänglig socialtjänst, utökat brukarinflytande och utökad valfrihet.	Barnet behöver en trygg vuxen vid sin sida. Stärk och förbättra behandlingshem och familjehem
Säkerställa att tolk används vid behov oavsett verksamhet	Mer integrerat samhälle. Resurskrävande om inte alternativ till fysisk tolk utvecklas	Bättre integration, bättre möjlighet för barn i familjer med utländsk härkomst att ta del av samhällsinformation	Information till barn ska vara enkel, funktionsanpassad och på flera språk, även på teckenspråk. Ska finnas på olika fysiska platser
Expandera och utöka användningen av Tjänstedesign och brukarundersökningar	Resurskrävande, utveckla samsyn i kommunen om hur tjänstedesign används. Samsyn behövs kring vilka områden som ska utvärderas med Tjänstedesign	En mer klientutformad verksamhet anpassad utifrån invånarnas behov	Vuxna ska aktivt ställa frågor till barn om hur det är. Information ska tas fram tillsammans med barn så att den blir enklare att förstå. Information kan finnas på affischer kombinerat med en kod att scanna
IFO behöver upprätta en strukturerad modell för att regelbundet följa upp och utvärdera insatser så att de säkerställer evidens och beprövad erfarenhet	Större krav kommer ställas på forskning avseende effekter av insatser och riktlinjer vad gäller beprövad erfarenhet. Ökad samverkan mellan medarbetare angående arbetsmetoder	En socialtjänst som håller god kvalitet.	Följa upp insatser så att barn får sina rättigheter tillgodosedda. Vuxna ska använda metoder som exempelvis att rita istället för att prata så att det underlättar för barnet att uttrycka sig/öppna upp mer

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Arvika kommun ska fortsätta erbjuda "Komet", icke biståndsbedömd insats	Lägre tröskel för individen, mer lättillgänglig insats. Mindre kännedom om individen hos IFO	Utökad brukarinflytande	Lyssna noga o försök förstå barnet oavsett vad det går igenom. Förminska inte barnet så att barnet blir problemet. Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa barnet
Digitala skärmar på utvalda platser i kommunen för att informera om insatser och stöd samt med hänvisning till verksamhet	Kostnad för inköp av teknisk utrustning	Lätt tillgänglig information. Kan leda till större närvaro vid aktiviteter som marknadsförs	Sociala medier kan användas för att nå ut med information. Information presenteras på ett roligt och positivt sätt
Se över vilka insatser som kan vara lämpliga erbjuda utan biståndsbedömning	Risk att handläggare missar information som annars framkommer vid utredning. Stor rörlighet i grupper då insatsen är öppen.	Lättare tillgänglighet för individen. Större brukarinflytande. Frigör tid för personal då det är mindre dokumentation.	Hjälpen ska finnas nära, exempelvis från skolan och fotbollstränare. Fler socialsekreterare kan finnas på ställen där barn brukar vara till följd av bland annat mindre utredning och dokumentation
Se över befintliga screeningverktyg och vid behov komplettera dem	Kan ibland utgöra ett hinder då det blir onaturligt i samtalet m klienten. Kan uppfattas fyrkantigt och stakigt. Kan i andra sammanhang fånga upp saker	Evidensbaserade verktyg ökar möjligheten fånga upp saker och kommer klienten till nytta. Verktygen kan vara stöd till nya handläggare.	Den vuxne använder sig av olika metoder som exempelvis att rita så barnet lättare kan uttrycka sig/öppna upp sig mer
Arbetet m omställningen till god och nära vård bör prioriteras på ett kvalitativt sätt i samverkan m berörda parter för att möta kraven från nya SoL	Omorganisering för att att reducera handlägnings- och utredningstider	Reducera mängden kontakter för individen. Enklare för individen att få kontakt med "rätt" handläggare. Kortare utredningstider och snabbare insatser	Tillgodoser flertalet av de punkter RBU lyfter
Se över möjligheten att i större utsträckning besöka klienter i deras hemmiljö för att bättre tillmötesgå klientens behov	Handläggaren kan göra fler iakttagelser i hemmiljön än på kontoret.	Tillmötesgå klientens behov och ge snabbare handläggning. Större sannolikhet att möten inte ställs in	
Bibehålla, förstärka o marknadsföra Fritids-bankens verksamhet för att stärka individens möjlighet delta i fritidsaktiviteter		Möjlighet att pröva på olika aktiviteter som är kostnadskrävande vad gäller utrustning	Vuxna gör aktiviteter med barn och lyssnar på barn

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Se över om kommunen kan bidra till dem som är socioekonomiskt svaga med exempelvis utrustning, medlemsavgifter och andra obligatoriska kostnader för att ge möjlighet delta i aktiviteter på samma villkor som andra	Från nationell nivå föreslås ett fritidskort (2025). Effekten behöver utvärderas både vad gäller nyttjande och hur aktiviteterna kan göras mer jämlika och jämställda	Större delaktighet, jämlikhet och jämställdhet för unga att delta i aktiviteter	Vuxna lyssnar på barn och gör aktiviteter med barn
IFO bör granska sin utveckling av digitala välfärdstjänster och inleda processen med att upprätta en kartläggning över tillgängliga tjänster, göra en nyttoanalys över tjänster som inte används i dagsläget men kan erbjudas inom ramen för digital utveckling	Svårighet kan uppstå med att bedöma var gränsen för insatser mellan icke biståndsbedömning – biståndsbedömning ska gå. Icke biståndsbedömda insatser kan bli mer efterfrågade Resurskrävande	Fler får insats på kortare tid då tröskeln sänks. Insatsen kan eventuellt handläggas av annan personal än socialsekreterare	Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa sina barn.
Implementering av rutin på ekonomiskt bistånd för att erbjuda uppföljande rådgivande kontakt med klienter som gått ut i egen försörjning i syfte att förebygga behov av ekonomiskt bistånd	Krävs ett samtycke från klienten att bli kontaktad då en månad gått utan kontakt i syfte att höra att allt fungerar efter att insatsen upphört. Kan av vissa klienter uppfattas kontrollerande. Klienten kan avböja denna kontakt.	Kan ses som en förebyggande insats. Lätt tillgänglighet att vid behov få kontakt med handläggaren igen.	Föräldrar får stöd eftersom de är de första som kan hjälpa sina barn.
IFO behöver kartlägga och inventera behovet av insatser för att kunna planera tillgång i förhållande till efterfrågan	I nuläget svårigheter att ge insatser till grupper ute i samhället då det från samhället väntas för länge med att anpassa sig till behoven.	Erbjuda effektiva, målinriktade insatser till behov som uppstår i samhället.	Stämmer överens med RBU:s förslag till insatser för att förebygga gängkriminalitet. Även övriga åsikter från RBU kan ses stämma in.
Utöka möjligheten att ta del av insatsen råd och stöd utan biståndsbedömning samt säkerställa att informationen når invånarna			

Skolverksamheterna

Insats	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Främjande och förebyggande arbete – övergripande plan för skolverksamheterna	Alla barn och unga erbjuds en gemensam grund, det blir en ökad systematik, likvärdighet och tydlighet inom kommunen. En ökad styrning av verksamheten i kommunens förskolor och skolor. Behov av ökad samverkan mellan olika aktörer, både inom kommunen och med regionen, polisen och civilsamhället.	Stärkta barn och unga med strategier och bättre förmåga att klara sin vardag och sin framtid. Barn och unga har verktyg för att må bra, både fysiskt och mentalt.	Barn möter olika professioner för att bygga relationer och få information. Skolan behöver dela information med barn och unga. Barn får tidigt utbildning i självledarskap. Det finns plats i skolan för undervisning om mental hälsa och känslor. Barn ska få veta sina rättigheter.
Elevhälsoarbete - Inkluderande lärmiljöer	Anpassning av lärmiljöer så att barn och unga blir inkluderade och lärmiljöerna mer tillgängliga. Involvera barn och unga så att deras önskemål och behov kommer fram. Dialog och öppen kommunikation med barn och unga så att de är delaktiga och involverade i att ta fram lösningar.	Barn och unga känner sig inkluderade och delaktiga i utbildningen.	Skapa rum där barn och unga får uttrycka sig på olika sätt och skapa minnen för livet och för att förstå sig själva och känna gemenskap. Bemötande, kroppsspråk och uttryck är viktigt – den vuxne är där för att lyssna och hjälpa. Barnet känner sig respekterat i mötet med vuxna när barnet vill ha hjälp. Det ska vara enkelt att få kontakt med någon man litar på i skolan.
Elevhälsoarbete – Balanserad lärmiljö, motverka skolstress	Samordning av barn och ungas skolsituation för att balansera och jämna ut arbetsbelastning över tid. Variation i aktiviteter och ämnen. Alla arbetar för att skapa positiva relationer. Arbeta med olika strategier för att kunna hantera både lärande och mående. Involvera barn och unga så att deras önskemål och behov kommer fram. Vuxna i skolan ansvarar för att bedömning av elevers kunskaper sker på ett varierat och rimligt sätt utifrån ett holistiskt perspektiv.	Barn och unga känner sig sedda, inkluderade och delaktiga i utbildningen. Barn och unga får det stöd och den uppmuntran de behöver för att växa och utvecklas, både kunskapsmässigt och personligt. Skolan erbjuder en lärmiljö där barn och unga trivs och lyckas. Stärkta barn och unga med strategier och bättre förmåga att klara sin vardag och sin framtid. Barn och unga som har verktyg för att må bra både fysiskt och mentalt.	Vuxna ska aktivt ställa frågor till barn om hur det är. Bemötande, kroppsspråk och uttryck är viktigt – den vuxne är där för att lyssna och hjälpa. Barnet känner sig respekterat i mötet med vuxna när barnet vill ha hjälp. Det finns utbildning för personal, lärare på skolan om barns mentala hälsa.
Övergångar när barn och unga byter stadier, skolenhet och/eller verksamhet	Systematiska och samordnade övergångar. Övergången mellan åk 6 och 7 prioriteras först.	Övergångar, när de sker, är välplanerade och genomtänkta. De ger barn och unga möjlighet och förutsättningar att lyckas.	Viktigt med samarbete mellan barn, vuxna och skola. Ge möjlighet för barn att byta miljö och starta om på nytt.

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Samverkan mellan berörda parter	Mer samverkan kring barn och unga där skola, elevhälsa och socialtjänst möts och tillsammans med barn, unga och deras vårdnadshavare arbetar för barns och ungdomars bästa. Mer samverkan med polis och civilsamhället för att stötta barn och unga. Utveckla arbete med samtycke så att sekretesslagstiftning inte blir ett hinder. Erbjud en trygghetsperson som kan vara ett samlat stöd och underlätta för barn/unga och deras vårdnadshavare. Samordna information och kartläggningar mellan olika aktörer.	Tillsammansarbetet ger stöd och tidiga insatser för barn och unga. Hela samhället hjälps åt att stötta barn och unga i deras uppväxt.	Det är viktigt med samverkan mellan barn, vuxna och skola. Varje barn får en trygg person att vända sig till. Hjälp organiseras med civilsamhället. Hjälp ska finnas nära, exempelvis från skolpersonal och fotbollstränare.
Föräldrastöd	Fler föräldrar erbjuds stöd i sitt föräldraskap. Återkommande föräldraträffar med olika teman. Behov av samverkan mellan kommunala verksamheter samt regionen så att det finns personal som har kompetens för att utbilda och stödja föräldrar.	Fler föräldrar som känner sig trygga i sin föräldraroll ger ökad stabilitet och trygghet för barn och unga.	Föräldrar behöver stöd för att kunna hjälpa och kommunicera med sina barn. De är de första som kan hjälpa. De behöver även kunskap om stöd-insatser så att de kan informera sina barn.
Ökad tillgänglighet - arbete för att förkorta väntetider för att få hjälp och stöd	Öppna en barn- och ungdomscentral där kommun och region samverkar och erbjuder mer förebyggande arbete för att minska antal barn och unga som har behov av specialhjälp. Kunna erbjuda stöd och hjälp på olika sätt och vid olika tider. Tydlig information om vart man kan vända sig för att få stöd.	Barn och unga samt deras vårdnadshavare får den hjälp och det stöd de behöver när de behöver det.	Barn möter olika professioner för att bygga relationer och få information. Vuxna stödjer och vägleder, lyssnar och frågar och bygger tillit. Flera appar/tjänster som kan vara ett ställe där barn kan söka stöd och förkorta väntetider.
Ökad tillgänglighet – nå ut med information, överbrygga språkbarriärer	Tydlig och varierad information via olika kanaler och på olika språk. Synlig information där barn och unga vistas. Använda digitala verktyg i större utsträckning.	Att barn och unga samt deras vårdnadshavare både har och förstår den information de behöver.	Ge information där barn är. Sociala medier kan användas för att få ut informationen. Vuxna behöver visa sig där barn och unga befinner sig för att ge information och bygga relationer.

Vård och omsorg

Insats	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Övergripande			
Förbättra tillgängligheten i kommunens lokaler, växel, hemsida, se över telefontider, förhindra digitalt utanförskap.	En kommunövergripande utredning bör genomföras sett lokaler, ambitionsnivåer sett till tillgänglighet och kommunens hemsida bör ses över.	Ökad tillgänglighet delaktighet och jämställdhet	Kontaktytorna bör även vara anpassade så att barn lätt kan hitta och förstå information och att själva klara att kontakta kommunen.
Öka kommunikationerna mellan stad och landsbygd i kommunen mellan stad och landsbygd. Ökar möjligheter för alla medborgare att delta i olika aktiviteter.	Kräver en utredning av nuvarande kommunikationer, vad som saknas, kostnader mm. Bör spegla kommunens ambitionsnivå.	Ökat förebyggande arbete då fler kan ta del av vad kommunen erbjuder. Ökad delaktighet, jämlikhet.	Ökar barns möjligheter att ta del av aktiviteter, stöd mm.
Utveckla rutiner och riktlinjer för samverkan inom hela kommunen, t ex barnråd/brukarråd. Ska finnas ett tydligt uppdrag för alla som samverkar kring en brukare/ett barn. Kan gälla IFO, LSS, skola, missbruk, psykisk ohälsa, AFAB mm	Kräver att en arbetsmetod/rutin för samverkan arbetas fram och att den görs känd i kommunen. Kräver att verksamheter lyssnar på och respekterar varandras uppdrag men även har i uppdrag att bidra utifrån sin kompetens/sin verksamhet. För samverkan kring barn bör finnas en särskild mall/checklista för att säkerställa att barnets perspektiv tillgodoses	Ökat förebyggande arbete, insatser kan undvikas, tydligt fokus på samverkan. Alla bidrar- blir och utgör sammantaget kommunens insats. Ökad jämlikhet, delaktighet och främjar ett gott bemötande.	När man säkerställer barnets åsikter ökar delaktigheten och upplevelsen av att bli lyssnad på.
Gemensamma utbildningar för personal både internt och extern	Ökar kunskap, ökar samverkan och förståelse för varandras uppdrag. Utbyte av kompetens. Säkerställer att medborgarna får ett gott stöd.	Ökar förebyggande arbete och ökar delaktighet, jämställdhet och jämlikhet. Främjar ett gott bemötande	Ökad/bredare kompetens ökar möjligheten för verksamheten att beakta och förstå och se barnens behov.

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Gemensamt Vård och omsorg – äldre och LSS			
<p>Skapa mötesplatser där det erbjuds aktiviteter och möjlighet till fika/måltid. Mötesplatsen ska vara bemannad. Utredda vilka tider som mötesplatsen ska vara öppen, kvällar helger mm. Olika tider för olika målgrupper?</p> <p>Kurator/äldrelots/föräldrastöd/digital coach mm. En arena för anhörigstöd, utbildningar, olika sammankomster mm.</p> <p>Ej biståndsbedömda insatser bör utgå från mötesplatsen och erbjudas här. Se även nedan. Civilsamhället/föreningar/medborgare ska vara delaktiga.</p> <p>Ska kommunen ha en gemensam mötesplats för alla verksamheter? Utredda för- och nackdelar med gemensam mötesplats.</p>	<p>Utökad behov av 2 socionomer. Kostnad för personal och kostnad för lokal.</p> <p>Viktigt med kunskap, metoder och evidens. Insatserna/verksamheten ska följa nationella mål och riktlinjer.</p> <p>Verksamheten ska ha ett förebyggande förhållningssätt. Information om vart man i övrigt kan få stöd, visning av hjälpmedel, information om nutrition, digitala hjälpmedel mm.</p> <p>Samverkan med andra enheter som IFO, rehab, socialpsykiatri, missbruksenhet mm som gör besök och sprider information.</p> <p>Utveckla ej biståndsbedömda insatser. Riktat till tydliga målgrupper. Begränsningar i vad som kan erbjudas och vad t ex annan huvudman, Regionen, ansvarar för t ex missbruk psykisk ohälsa mm.</p>	<p>Ökar det förebyggande arbetet. Ökar samverkan. Ökar informationen till medborgarna. Skapar delaktighet, jämlikhet, jämställdhet och främjar ett gott bemötande.</p>	<p>I de delar som mötesplatsen riktar sig till barn och föräldrar ökar deras delaktighet och jämlikhet. Mötesplatser för barn ger dem möjlighet att träffa andra i en liknande situation. På samma sätt kan föräldrar stärkas i att träffa andra föräldrar som också stöttar barn med funktionsnedsättning.</p>
<p>Återbesätta aktivitetsombud inom äldreomsorgen och LSS</p> <p>Relaterat till anpassningskrav har aktivitetsamordnare inom äldreomsorgen tagits bort och aktivitetsamordnare inom LSS reducerats till en halvtid.</p> <p>Dessa har haft till uppdrag att aktivera och främja aktiviteter på boenden. Aktivitetssamordnaren inom LSS har även haft i uppdrag att skapa mötesplatser, ordna aktiviteter för medborgare inom målgruppen.</p> <p>Upplevelsen av delaktighet och meningsfullhet är en mycket viktig förebyggande faktor. Anpassningen utgör en stor brist i verksamheten även sett till kvalitet för äldre och funktionsnedsatta.</p>	<p>Utgör 1,5 tjänst sammanlagt och kostnader för detta.</p> <p>Uppdrag att skapa aktiviteter för brukare på boenden samt skapa aktiviteter på mötesplatsen.</p>	<p>Förebyggande arbete som skapar delaktighet, meningsfullhet och jämlikhet och jämställdhet.</p>	<p>I de delar av aktiviteterna som riktas mot barn ökar deras upplevelse av meningsfullhet, delaktighet och jämlikhet.</p>

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Utveckla och bredda anhörigstödet. Föräldrastöd finns hos VoO men även andra delar av kommunens verksamhet – kan det samordnas?	Nuvarande arbetssätt och kompetenser bör ses över. Utveckla stöd till anhöriga som vårdar sina närstående. Utbildningar, mötesplatser, träffar mm. Stöd till anhöriga kan bidra till att individens behov av insatser senareläggs. Stöd kan bidra till god hälsa för anhöriga.	Ökat förebyggande arbete och ökad delaktighet, jämställdhet, jämlikhet och främjar ett gott bemötande.	Att ge stöd till föräldrar resulterar i att de ökar sin kunskap och upplever samhörighet med andra föräldrar i samma situation. Detta i sin tur ger barn ökad trygghet och förhoppningsvis lyssnar föräldrarna mer på sina barn som blir mer delaktiga.
Utbildningar kompetensutveckling till baspersonal.	Utveckla introduktionsutbildningen och fördjupningen till utbildad personal inom VoO. Detta krävs för att klara framtida bemanning. Fullfölj Yrkesresan för LSS personal Skapa anpassade utbildningar inom vissa specifika områden som t ex demens, autism, bemötande, psykisk ohälsa, missbruk mm för att säkerställa stöd till andra målgrupper än de som VoO traditionellt hanterar.	Ökad kunskap, ökat förebyggande arbete, ökad delaktighet, ökad jämlikhet, ökad jämställdhet och främjar ett gott bemötande.	Att öka kunskaperna kring barn säkerställer att barn blir lyssnade på, förstådda och bemötta på ett bra sätt. Ökar även personalens förståelse för att se tecken på att barn far illa, ser föräldrar som behöver stöd mm
Skapa en visningsmiljö med möjlighet att se, pröva olika förebyggande hjälpmedel. Att visa hjälpmedel, både sådant man kan köpa själv och sådant som utprovas. Ska även vara möjligt att få en digital visning.	Behov av lokal, inköp av hjälpmedel mm. Bör vara bemannad regelbundet av t ex arbetsterapeut eller annan lämplig personalkategori.	Ökat förebyggande arbete, förhindra fallolyckor mm. Ökad delaktighet.	
Öka tillgängligheten i träningslokaler.	Bör utredas vad som är kommunens ansvar, Regionens ansvar och vilken samverkan som kan etableras med privata aktörer inom området.	Träning förebygger fysisk och psykisk ohälsa. Ökar delaktighet och jämlikhet.	Att öka tillgängligheten för barn och ungdomar främjar även deras psykiska och fysiska hälsa.
Utbildning i barnkonventionen	Hela verksamheten VoO ska utbildas i barnkonventionen. Ett stort projekt som kräver logistik och vikarier för de som genomför utbildningen.	Ökar kunskapen kring barn rätt och barns behov. Ökar delaktighet, jämlikhet, jämställdhet och främjar ett gott bemötande.	Säkerställer kunskaper kring barns behov. Ökar barns möjligheter att bli lyssnade på och att uppfatta delaktighet.

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Samverkan med civilsamhället/föreningar.	Öka samverkan med olika intresseföreningar. Detta kan ske på mötesplatsen eller på deras lokaler. Föreningar ska ges tillträde för information, samverkan mm på mötesplatsen.	Ökar förebyggande arbete, ökar samverkan, delaktighet, jämställdhet och jämlikhet.	I de fall föreningarna riktar sin verksamhet mot barn uppnås delaktighet och jämlikhet.
LSS ska öka samverkan med företrädare och anhöriga, avser främst vuxna brukare.	Handlingsplan är gjord för att säkerställa att anhörigas åsikter vägs in, att gode män alltid tillfrågas etc. Detta står dock även i kontrast till resultatet i utredningen då resultatet visar på att brukarens önskan måste vara överordnad företrädarnas åsikter.	Ökad delaktighet och ökad rättssäkerhet.	Vårdnadshavare är oftast tillfrågade. Här vägs föräldrarnas önskemål mot vad barnet själv ger uttryck för. Viktigt att personalen tar fokus på barnets önskemål och är kommunikativa när meningsskiljaktigheter uppstår.
Uppsökande verksamhet äldre. VoO tillhandahåller en mapp som skickas till alla medborgare det år de fyller 80 år – och som inte har insatser. Denna information kan utvecklas. Kompletteras med uppsökande samtal i vissa fall. Uppsökande verksamhet kan utföras av kurator eller annan lämplig yrkeskategori.	Kräver en metod/rutin för hur arbetet ska organiseras. Definiera målgruppen. Vilka ska erbjudas samtalen? Vilken information, råd och stöd ska ges. Vilka avgränsningar måste ske?	Ökad information, ökat förebyggande arbete, ökad delaktighet.	
Ej behovsbedömda insatser. Utredningen påvisar några förslag till ej biståndsbedömda insatser, t ex dagverksamhet för dementa i ordinärt boende, serviceinsatser, mötesplatser för äldre mm. Detta måste utredas vidare.	Riktlinjer och rutiner måste tas fram. Olika målgrupper definieras som ålder, funktionshinder, folkbokföringskommun, Avgränsade insatser bör finnas mm	Innebär ett förebyggande arbete, skapar delaktighet, jämlikhet och jämställdhet.,	I de fall aktiviteter erbjuds barn och ungdomar så bör deras åsikter inhämtas inför att man skapar aktiviteterna, mötesforum mm . Då skapas det delaktighet, jämlikhet och jämställdhet.

Folkhälsa

Insatser	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Genomföra grundskolan med godkända betyg	Behörighet till gymnasiestudier	Viktig faktor för god folkhälsa. Utjämna socioekonomiska klyftor	Viktigt med samarbete mellan barn/ungdom, vuxna och skola
Fortsatt utveckling samarbete mellan skola, IFO o andra kommunala verksamheter	Allas ansvar oavsett verksamhetsområde Kräver större samordning mellan verksamheter, aktörer o civilsamhället	Skapar trygghet och tillit hos barn och unga Bättre fysisk och psykisk hälsa. Friskare individer ger mindre samhällskostnader	Möta andra professioner än socialsekreterare, ex. fritidsledare för att bygga relationer och få information
Utbilda och arbeta med normkritik i skolan	Kunskap om allas lika värde, mänskliga rättigheter	Delaktighet och inkludering	Alla accepteras oavsett bakgrund och etnicitet. Minska segregation
Stötta föräldrar genom föräldrautbildning	Förståelse för föräldrarollen	Trygghet i föräldrarollen	Föräldrar är de första som kan hjälpa sina barn.
Mötesplatser, aktiviteter, förbättrad kollektivtrafik	Ökad möjlighet till social gemenskap	Inkludering	Behöver frihet men behöver något att göra på fritiden
Mer generösa öppettider hos IFO	Ökad tillgänglighet	Skapar tillit och trygghet	Kan söka stöd och förkorta väntetider
Utökat fältarbete kvällar och helger	Förändrade arbetstider för personal	Vuxna skapar och inger trygghet	Vuxna behöver visa sig där barn o unga är
Utveckling av samverkan med föreningsliv och civilsamhället vad gäller både mötesplatser och aktiviteter	Fler möjligheter till mötesplatser och aktiviteter	Motverkar ensamhet och utanförskap	Mötesplatser som motverkar rastlöshet. Insatser med gratisaktiviteter
Stärka samarbetet med näringslivet för att utöka praktik-och arbetsplatser	Kontakter med vuxenlivet och betydelsen av arbete	Ökad möjlighet till praktikplatser och arbete.	Erbjuda unga arbete som hjälper dem ta tag i livet
Information om vad som händer i kommunen	Intresse ta del av vad som finns	Delaktighet	Göra unga delaktiga i sin kommun
Handlingsplan för mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer	Kunskap om signaler på olika former av våld och vart stöd och hjälp finns	Trygghet	Hemmet är barnets säkraste plats
Revidering av handlingsplan motverka suicid	Förmedla kunskap om psykisk ohälsa	Våga säga ja till livet.	

Samhällsplanering

Insats	Konsekvens	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Det som framkommit från dialogarbetet 2021-2023 omsätts i fysiska planer i det dagliga arbetet	Fördelning av ansvar mellan verksamheter för att resultat ska nås	Ökad tillgänglighet, mer jämlikt samhälle när fler kan ta del av aktiviteter och mötesplatser	I strategisk plan finns fastställt att årligen genomföra fem dialoger av medborgare, däribland barn och unga
Uppföljning genom dialog med barn, unga, äldre av identifierade områden inför den fördjupade översiktplanen (ÖP) på två orter	Samverkan med civilsamhället och över verksamhetsgränser för att nå resultat	Nya möten mellan människor och grupperingar, över generationsgränser	Dialog kommer att hållas med barn o unga i frågor som rör bland annat offentliga miljöer och fritid
Fortsatt arbete med att identifiera behov hos utsatta personer då den fysiska planeringen görs	Prioriteringar i budget	Ökad förståelse för andra människor i samhället	Kontinuerlig uppföljning vart fjärde år då barn o ungas intresse och mående följs upp.

Kultur och fritid

Insats	Konsekvens	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Jobba med delaktighet i verksamhet för barn och unga	Andra arbetssätt krävs vid planering av verksamhet	Mer relevant verksamhet	Barn och unga blir delaktiga och känner att verksamheten är för dem
Utöka samarbetet med andra kommunala verksamheter, föreningar och civilsamhälle	Behov av nya nätverk	Större möjlighet till fler och bättre anpassade aktiviteter	Bredare utbud av aktiviteter för alla
Utbildning av medarbetare	Skapa tillfällen och ge utrymme för fortbildning i bemötande av barn, unga och vuxna med särskilda behov.	Bättre bemötande. Alla ska känna sig trygga och väl bemötta i K & F verksamheter.	Alla barn och unga ska känna sig sedda och lyssnade på

Kommunikationsenheten

Insats	Konsekvenser	Effekter	Beaktande av barns åsikter
Målgruppsanpassad information	Genomgång av berörda målgrupper	Fler ges möjlighet få sina mänskliga rättigheter uppfyllda	Information genom korta filmer och eller sociala medier
Målgruppsanalyser så alla blir inkluderade	Tillgänglighetsanpassa grundmaterialet från start	Ökad jämlikhet, inkludering, demokrati	Information presenteras på ett roligt och positivt sätt. Anpassa kommunikationen till barns och ungas ålder
Fler tillfällen till dialog med invånarna	Kräver mer tid för externa möten	Ökad tillit till samhället, kommunens organisation	Ge information o kunskap på och i skolan. Informera i anslutning till andra aktiviteter
Informera externt vad som händer i olika verksamheter	Tid o kostnad för textning, översättning mm.	Ökad kunskap minskar motstånd/trösklar. Ökad delaktighet i samhället för barn, unga, äldre och utsatta grupper	Barn ska kunskaper om hur olika aktörer samverkar

Arvika Fastighets AB (Afab) och Teknik i Väst AB (Tivab)

Insats	Konsekvenser	Effekter	Bolag
Utbildning, Kunskapshöjning för personal om barn och äldre som far illa – stöd från socialtjänsten	Kunskapsbrist kan leda till passivitet. Avsätta tid och pengar för utbildning	Fler ser och orosanmäler vilket ger större chans att individen fångas upp i ett tidigare stadium och får tidiga insatser, som kan förebygga ensamhet, fysisk och psykisk ohälsa, våld och försummelse.	Afab och Tivab
Kunskapsinhämtning, dialog	Brist i vårdnadsplikt (av boende)	Förstörda fastigheter. Med mer kunskap och mandat kan detta förebyggas i ett tidigare skede.	Afab
Framtagande av manual	Avsätta tid för arbetet och föra ut material i organisationerna. Rutin för orosanmälan till socialtjänst och göra rutin känd för all personal	Rutin och kunskap om hur man gör och att det på sikt kan få bli lättare att göra en anonym anmälan.	Afab, Tivab
Kontaktlista	Känna till vilka kontaktvägar som finns mellan bolag, socialtjänst, vård och omsorg, skola.	Snabbare kontakt, insats och hjälp till utsatt	Afab, Tivab
Jobba med verksamhetsplan	Koppla ovanstående insatser till aktiviteter i verksamhetsplaner	Aktiviteter blir tidssatta och kan följas upp med indikatorer.	Afab, Tivab
Skapa enkät	Enkät som uppföljningsverktyg	Utvärdera om fler med mer kunskap, gör orosanmälningar	Afab, Tivab
Regelbunden översyn av gemensamma rutiner.	Hålla befintlig och ny personal uppdaterad vad gäller utbildning, nya bestämmelser och rutiner.	Att rutiner upprätthålls, behöver vara funktionsbundet ej personbundet.	Afab, Tivab
Samverkan kring större projekt, t ex rotrenoveringar eller nybyggnation.	Berör många invånare i kommunen på olika sätt. Information är mycket viktig.	Färre missförstånd och mindre oro.	Afab, Tivab

Koppling till RFUB:s (Rädda barnens ungdomsförbund) åsikter:

- Vuxna ska aktivt ställa frågor till barn om hur det är (insats 1).
- Information till barn är enkel, tydlig, funktionsanpassad och på flera språk, även på teckenspråk och på flera platser (insats 8).

Finns ej med som insatser, men där bolagen är delaktiga:

- Kommuner erbjuder unga arbete och hjälper dem att ta tag i livet. (Afab)
- Under skollov finns aktiviteter som ger nya chanser för att träffa nya människor och skapa nya vänner (Tivab).

E. Konsekvensanalys för Vård och omsorg

Metod

Vård och omsorg valde att låta utredningen avse hela verksamhetens ansvarsområde, vilket utöver äldreomsorgen även inkluderar LSS och då både vuxna och barn.

En arbetsgrupp bestående av avdelningschef från LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade), avdelningschef för biståndsavdelningen och HSL (hälso-och sjukvårdslagen), socialt ansvarig samordnare (SAS), utvecklingsledare, enhetschef hemtjänst, enhetschef särskilt boende, biståndschef och en biståndshandläggare har arbetat med analys- och förberedelsefasen inför anpassning till den nya socialtjänstlagen.

Arbetsgruppen deltog vid det informationstillfälle som hölls i februari då anpassningen inför att nya socialtjänstlagen presenterades liksom kommunens uppdrag att vara en pilotkommun.

Arbetsgruppen har även deltagit i de tre efterföljande träffarna som hållits på den övergripande nivån tillsammans med övriga berörda verksamheter i kommunen.

Arbetsgruppen inom VoO (Vård och omsorg) har representerats av en person som ingått i kommunens ledningsgrupp. Ledningsgruppen har haft teamsmöten en gång i veckan och arbetsgruppen i Vård och omsorg har genomfört ett angränsande teamsmöte för att överrapportera och följa upp information från ledningsgruppen.

VoO:s arbetsgrupp avsatte även en fast mötestid en gång per vecka cirka tre timmar per gång. Arbetsgruppen arbetade då praktiskt med intervjuer, enkäter, sammanställningar, analyser och skrivarbete mm.

Arbetet med enkäter och intervjuer och slutresultat utgick från metoden tjänstedesign.

I arbetet med barn inom LSS har sedvanligt använts barnkonsekvensanalys i förhållande till barnkonventionen.

I arbetet med äldre och vuxna med funktionsnedsättning har modellen för barnkonsekvensanalys anpassats. Som alternativ till barnkonventionen har mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och för LSS – funktionshinderkonventionen använts som alternativ till artiklar/mål i barnkonventionen.

Barnkonsekvensanalysens tre perspektiv har omarbetats i utredningsarbetet.

Den äldre/funktionshindrades perspektiv = den äldre/funktionshindrades egen beskrivning och tolkning utifrån sin situation. Att kommunicera med målgruppen, att väga in ålder/funktionshindrets påverkan och att anpassa kommunikationen.

Äldreperspektivet/funktionshinderperspektivet = anhöriga, personal, olika professioner gör utifrån sitt perspektiv en bedömning av vad som anses bäst för den äldre /funktionshindrade.

Äldre /funktionshinderrättsperspektivet = ingen personlig tolkning, alla arbetar utifrån fastställda mål, lagar, ett strategiskt och långsiktigt arbete, införlivat i dagliga arbetet och rutiner.

Analyserna har använts för att säkerställa att vi i arbetet haft fokus på alla perspektiv.

Arbetsgruppens fokus utifrån den nya socialtjänstlagen har varit:

- Tillgänglighet
- Förebyggande
- Jämlikt och jämställt
- Bemötande
- Delaktighet samt
- Ej behovsprövade insatser

Målgrupper för enkäter och intervjuer:

- Äldre brukare som bor på särskilt boende, ett i tätort och ett på landsbygd. Även anhöriga och företrädare på enheterna fick en enkät
För brukare med demenssjukdom har deras anhöriga fått en enkät
- Medborgare (utan insatser från socialtjänsten) som besökt biblioteket i tätorten samt de man träffat vid besök på landsort i samband med bokbussens tur. Här har intervjuer genomförts men även enkäter delats ut
- Barn, vårdnadshavare/företrädare och personal vid två korttidsboenden LSS
- Vuxna, anhöriga/företrädare och personal vid en servicebostad och två gruppboendestäder LSS
- Deltagare vid informations- och dialogmöte med intresseorganisationer (främst riktat mot äldre)
- Chefer inom vård och omsorg. Informationsmöte, enkät och workshop
- Politiker, ledamöter och ersättare, i Vård och Omsorgs utskott. Enkät och workshop
- Ledningsfunktion inom FUB (lokal intresseförening där vuxna med intellektuellt funktionshinder bedriver föreningsarbete på egna villkor)
- Föreningen Falken (motionsförening för personer med funktionshinder)
- Den lokala gode mansföreningen

Innan intervjuer och enkäter genomfördes testades materialet på några chefer, personal och brukare några brukare varefter frågeställningarna justerades.

Vid samtal med barn med insats korttidsvistelse har samtycke inhämtats från vårdnadshavare och företrädare. Barnen tillfrågades via personliga samtal och vid behov användes bilder och olika skalor. Barnens svar har sedan registrerats i enkätverktyget.

Brukare inom LSS gruppboendestad har fått anpassade enkäter och stöd av personal att besvara frågeställningarna.

Resultatet av enkäterna har sedan testats mot utvalda respondenter och deras åsikter bedömningar har vägts in i det slutliga resultatet som ett alternativt arbetssätt sett till modellen för tjänstedesign.

Utredningstiden har varit kort vilket påverkat svarsfrekvensen. Utredningen har varierad svarsfrekvens.

Utredningstiden har varit kort vilket påverkat svarsfrekvensen. Utredningen har varierad svarsfrekvens.

Vad gäller barn och föräldrar inom LSS har svarsfrekvensen varit låg. Något fler svar från personer som har gruppboende som insats. Samtidigt konstateras att svaren är samstämmiga.

Inom äldreomsorgen har 40 enkäter gått till brukare i tre hemtjänstområden. En tredjedel besvarade enkäten. Biståndshandläggare har telefonintervjuat nio brukare.

Enkäter har distribuerats till två enheter för somatiskt äldreboende, sammanlagt 20 brukare och tjugo anhöriga/närstående. Ungefär hälften har besvarat enkäten. På ett demensboende har enkät lämnats till anhöriga men få valde att svara.

65 enkäter har lämnats ut till medborgare utan insats från vård och omsorg. Av dessa har 36 svar inkommit, jämnt fördelat mellan landsbygd och tätort. Resultatet visar på ett intresse för eventuella framtida behov av insatser, dock utan att man visste vilka insatser man syftade på.

Inom verksamheten har 37 chefer fått enkäten och 27 svar har inkommit varav nio svar från LSS.

Övrig personal har svarat på samma enkät och här kan inte LSS-personal särskiljas från äldreomsorgens personal. Sammanlagt har 81 svar från personal inkommit.

Sett till anhöriga och företrädare har åtta av 29 svar indikerat att man har en anhörig/huvudman som får insatser via LSS. Resterande svar avser äldreomsorgen.

Utskottets politiker inklusive ersättare uppgår till elva personer. Tre politiker har besvarat enkäten men samtidigt konstateras att politikerna deltog vid en workshop och kan ha uppfattat det som att de besvarat frågorna vid detta tillfälle.

En grupp chefer, politiker, biståndshandläggare och administratörer har i olika konstellationer diskuterat ej behovsprövade insatser.

Som komplement till arbetet har litteratursökningar gjorts, statistik inhämtats samt ett digitalt möte med representanter för vård och omsorg, SKR.

Relevant data och statistik

Vård och omsorg har hämtat sitt underlag från Kolada 2022 och 2023, Socialstyrelsens öppna jämförelsetal, Nära Vård, Nya Perspektiv, intern statistik i verksamheten, verksamhetsberättelsen och verksamhetsplan för vård och omsorg, kompetensförsörjningsplan och enheternas olika aktivitetsplaner.

Resultat av undersökningen

Generellt har samtliga respondenter (inklusive personal och föreningar) varit överens i sina åsikter. I de fall specifika önskemål och synpunkter tas upp och som i nuläget hanteras internt tas inte upp i detta arbete.

Tillgänglighet och översyn av lokaler och dess tillgänglighet

Då det gäller tillgänglighet framkommer att information och kontaktvägar till kommunen behöver göras mer lättillgängliga för samtliga invånare, oavsett ålder och situation. Alla invånare i kommunen har inte tillgång till digitala verktyg och andra är inte bekväma med att använda dem. Det framkommer även en önskan om tillgång till en digital coach för att få kunskap om hur digitala verktyg kan användas.

Det efterfrågas även att vid samtal till kommunen träffa en fysisk person då knappvalen kan vara svåra att uppfatta eller att man inte vet till vilken verksamhet man ska vända sig med sin fråga.

Det som genomgående lyfts fram är behovet av sociala mötesplatser där det finns tillgång till aktiviteter, gärna med möjlighet till förtäring. Inom tätorten finns behovet av att utöka antalet mötesplatser och aktiviteter medan boende på landsorten efterfrågar mötesplatser, service och aktiviteter.

Det lyfts också avsaknad av transport och kommunikationer inom kommunen då man inte längre själv bör eller kan köra bil vilket då minskar möjligheten att ta sig till aktiviteter. Respondenternas behov stämmer väl överens med den forskning som finns och som visar på betydelsen av social gemenskap, fysisk aktivitet, meningsfullhet och goda matvanor som en viktig del i det främjande och förebyggande arbetet.

Förebyggande

Det efterfrågas uppsökande verksamhet som en förebyggande insats för att tidigt kunna få information om insatser som finns att tillgå om och när behov uppkommer.

För brukare inom LSS är ofta bekymren livslånga och vikten av information och råd finns längs hela livsresan för att förebygga och stödja.

Som äldre, att i ett tidigt skede få information om till exempel fallprevention och hjälpmedel underlättar ett leva ett så självständigt liv som möjligt.

Ett annat behov som framkommer är att kunna få rådgivning eller samtalskontakt med kurator, psykolog eller äldrelots. Mot bakgrund att 19 procent av brukarna i ordinärt boende i kommunen uppger att de besväras av ensamhet (Kolada 2022) och 8 procent uppger att de har svåra besvär av ångslan, oro eller ångest (Kolada 2022) visar detta på ett relevant behov.

Inom LSS efterfrågas mötesplatser för att träffa andra med samma livssituation och där även kunna få samtal, råd med mera.

Utveckling av stöd till anhöriga både för äldre och personer med funktionsnedsättning, som bistår sina närstående framförs. Deras insatser återfinns inte i statistik men då 15 procent av personer 80 + i Arvika kommun har hemtjänst kan slutsatsen dras att insatser utförs av anhöriga.

För brukare inom LSS lyfts främst vikten av att träffa andra i samma situation, att få utbyta erfarenheter och få tips och idéer. Även legala företrädare efterfrågar sådana forum.

Jämställdhet/jämlikhet

Arvika kommun har Sveriges första jämställdhetscertifierade översiktsplan och är 2024 nominerade till ett jämställdhetspris. En jämställdhetscertifierad översiktsplan innebär att det görs olika ställningstaganden i den fysiska planeringen. Innebär att ha fokus på barn och äldre för att säkerställa att alla i kommunen får goda möjligheter att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Vid prövning

av en viss markanvändning tas inte enbart fokus på hårda aspekter som buller och naturvärden utan fokus finns även på jämställdhetsperspektivet som hur markanvändningen påverkar olika grupper i samhället.

Vid Arbetsplatsträffar (APT) lyfts olika frågor i enlighet med ett fastställt årshjul. I detta arbete finns inslag som hot och våld, delaktighet och jämställdhetsfrågor. I kommunen finns även rutiner för att beakta jämställdhet vid rekrytering, för att hantera diskriminering och kränkande särbehandling. Det finns även utarbetat APT-material för att använda som underlag för diskussioner mm.

Vård och omsorg strävar efter att få mer jämlikhet i arbetsgrupperna. Arbetsgrupperna, i alla led, är kvinnodominerade men allt fler män anställs.

Vård och omsorg anställer allt fler personer från andra länder. Verksamheten arbetar med kultur och språk för att underlätta för nya medarbetare att fungera i sitt arbete. Vård och omsorg har tillsammans med Arbetsmarknads- och Integrationsenheten och vuxenutbildning för nyanlända, skapat samverkan avseende praktikplatser, språkträning mm. I verksamheten finns anpassad introduktion för medarbetare från andra länder.

Utredningsmetoden IBIC innebär som modell att brukarens behov ska tillgodoses och utredningen säkerställer att brukarens behov ses från olika perspektiv.

Inom LSS är män överrepresenterade som brukare med insats boende. Inom äldreomsorgens boende är kvinnor överrepresenterade. Detta är överensstämmande med nationell statistik och kräver att man arbetar anpassat i verksamheterna och tar hänsyn till varierade behov hos både män och kvinnor.

Många brukare inom äldreomsorgen och LSS har företrädare som hjälper och bevakar brukarnas rätt i olika frågor. Detta främjar brukarnas möjligheter till jämlikhet och jämställdhet.

Vid planering av aktiviteter i verksamheterna inhämtas brukares åsikter och önskemål. Verksamheten strävar efter att kunna erbjuda varierade aktiviteter.

Resultat jämställdhet och jämlikhet

I resultatet efter utredningen kom få svar in från enkäten utifrån frågeställningen om jämställdhet och samverkan men de brukare som besvarade lyfte fram önskan om mer aktiviteter och en mer individanpassad vård.

Barnen med funktionsnedsättning upplevde inte något utanförskap. Däremot uttryckte föräldrar och företrädare oro för att deras barn inte erhöll samhällets tjänster på samma villkor som andra.

Vuxna med funktionsnedsättning och framför allt deras företrädare och personal i verksamheten lyfte frågan om att människor med funktionsnedsättning ska ha samma förutsättningar som andra.

Önskemål från vuxna med funktionshinder och boende på servicebostad och gruppboende är ett utökat utbud av aktiviteter för att möjliggöra nya kontakter samt att det tas större hänsyn till individuella behov.

Det nämns i enkätsvaren från LSS att de aktiviteter som erbjuds, både av kommunen och föreningar tenderar att rikta sig mer till män och som exempel nämns fotboll, bowling och innebandy.

Brukare som inte kan eller har svårt att hantera digitala hjälpmedel, mobiltelefon med mera möter svårigheter i samhället och som gör dem beroende av hjälp och stöd.

Vård och omsorg har en utmaning i att rekrytera utbildad baspersonal. Utöver detta finns behov av personal med förstärkt kompetens för att personer med demens, psykisk ohälsa och missbruk ska få den individuella vård och omsorg som de har behov av. Brukare som av olika skäl inte själva kan framföra sina behov och inte har någon som företräder dem riskerar ett sämre utgångsläge än andra när det gäller att få sina behov tillgodosedda. För brukare som företräds av någon annan har personalen en viktig roll i att tyda vad den enskilde brukaren själv vill.

Personalen inom vård och omsorg består till större delen av kvinnor och med en bredare könsfördelning kan andra synsätt vägas in i arbetet. Från personal lyfts behov av mer kunskap bland annat kring missbruk, psykisk ohälsa, yngre personer med demens, hbtqi+, nya familjekonstellationer och brukare med annan etnisk bakgrund för att bättre kunna tillgodose deras behov och därmed en mer jämlik omsorg och vård.

Bemötande

Barnen med funktionsnedsättningar gav uttryck för att de kände sig lyssnade på och att de visste vart de kunde vända sig med frågor och synpunkter. Deras föräldrar gav samma uttryck.

Vuxna med funktionsnedsättning gav också uttryck för att vara nöjda. Däremot var åsikterna delade hos anhöriga och företrädare. Ungefär hälften var nöjda medan övriga upplevde att bemötandet från kommunen kunde förbättras och bland annat nämndes behov av kompetenshöjning hos personal.

Äldre ger generellt uttryck av förnöjsamhet i frågan om bemötande. De upplever att personalen mestadels är inlyssnande. Även anhöriga och företrädare har samma uppfattning.

Delaktighet

Barn med funktionsnedsättning upplever att de får vara med och påverka sina insatser vilket de tycker är viktigt. En önskan som framförs framförallt från barnen i korttidsboendet är att i större utsträckning få vara med och påverka utbudet av fritidsaktiviteter. Samma svar ges av föräldrarna.

Vuxna med funktionshinder upplever att de kan påverka och känner sig delaktiga och betonar att detta är viktigt. Anhöriga och företrädare betonar att detta är viktigt och med något undantag är de nöjda.

Äldre ger uttryck för att de får vara med och påverka medan anhöriga och företrädare är mindre nöjda.

Det kan uppstå intressekonflikter mellan barnets eget önskemål och föräldrarnas liksom det kan göra även mellan äldre och deras anhöriga o företrädare. Här krävs att personalen balanserar de olika intressena och har barnets/den vuxnes/äldres önskemål i fokus.

Ett resultat som framkommit i utredningen är att anhörigstödet behöver utvecklas.

Nulägesbeskrivning

Vård och omsorgs identifierade insatser och sammanfattande nulägesanalys gällande det förebyggande arbetet och samverkan

År 2024 är 2080 personer över 80 år och av dessa har cirka 15 procent stöd från hemtjänsten. Övriga klarar sig själva eller med stöd och hjälp från anhöriga.

I kommunen finns totalt 331 platser inom särskilda boenden för somatiskt sjuka och för personer med demenssjukdom. Utöver detta finns 21 korttids- och växelvårdsplatser. Totalt har kommunen cirka 1 100 personer anställda inom vård och omsorg

Hemtjänsten består av 13 enheter fördelat inom tätorten, landsorten, nattpatruller och en serviceenhet som alla syftar till att underlätta det dagliga livet när ålder, sjukdom och/eller funktionsnedsättning gör det problematiskt att klara sig själv i bostaden. Som komplement till hemtjänsten finns trygghetslarm och trygghetskamera. Personalen arbetar utifrån de insatser som beslutats av biståndshandläggaren och den hälso- och sjukvård samt rehabiliteringsinsats som sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter delegerar och ordinerar.

Inom bistånd handläggs och bedöms ärenden inom hemtjänst, hemtagning från sjukhus och LSS samt avgifter för insatserna.

Vård och omsorg arbetar med utredning och verkställighet IBIC (Individens behov i centrum) som ska säkerställa att brukarens önskemål och mål kommer i fokus. Modellen säkerställer även uppföljning av insatser.

Verksamheten har ett kvalitets- och ledningssystem där processer och rutiner finns samlade. Ett avvikelssystem finns för att hantera och förebygga att händelser återupprepar sig.

Vård och omsorg har en träffpunkt i nuläget som riktar sig till personer med demensdiagnos som bor i eget boende. Syftet är att man där ska kunna skapa sociala kontakter och vara en avlastning för anhöriga. Stor vikt läggs vid att deltagarna själva ska bidra till att starta olika aktiviteter. Ett visst samarbete finns med frivilligorganisationerna.

Kommunens hälso- och sjukvårdsinsatser inklusive rehabilitering riktar sig till personer över sju år. Inom detta område arbetar sjuksköterskor, arbetsterapeuter, fysioterapeuter, rehabiliteringsassistenter samt hjälpmedelstekniker/reparatör.

Inom vård och omsorg finns ett demensteam som verkar för utveckling av demensvården, handleder personal och upprättar bemötandeplaner.

Kommunens anhörigcentrum och deras huvudsakliga uppdrag är att sprida information till anhöriga om vilket stöd som finns som syftar till att underlätta för personer som vårdar närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller person med funktionshinder.

Inom verksamheten för vård och omsorg pågår införande och implementering av system, till exempel ledningssystem, verksamhetssystem och system för kvalitetssystem för rapporter och avvikelser samt ett arbete med att utveckla e-tjänster.

Det pågår även en översyn av de ombudsroller (kost, demens, hygien, förflyttning, hörsel, inkontinens, aktiviteter, pedagoger) som finns. Det mesta inom verksamheten bygger på att den utförs under årets alla dagar och timmar vilket innebär fördelning av personalresurser samt rekrytering och introduktion av ny personal. Användandet av digitala lösningar ska öka bland annat då

det gäller läkemedelsautomater, nyckelfria dörrlås och medicinskåp, digitala och sensorbaserade larm inom särskilda boenden och trygghetslarm i ordinärt boende.

LSS ger personer som tillhör personkretsen för lagen rätt att söka en eller flera av de tio insatser som finns i lagen. Enligt lagen ska berörda personer tillförsäkras goda levnadsvillkor och ges möjlighet att kunna leva som andra i jämförbar ålder. I Arvika kommun finns i nuläget 86 lägenheter varav 50 är servicebostad. Bostäderna finns både centralt och på landsorten.

Två enheter finns för korttidsvistelse för barn/ungdomar mellan sju och cirka 22 år. Korttidsvistelse beviljas barn/ungdom med funktionsnedsättning och som behöver stöd och miljöombyte. Insatsen beviljas även för att ungdomen som behöver egen tid utanför det egna hemmet som en del i mognadsprocessen.

I nuläget har brukare med funktionshinder få insatser enligt socialtjänstlagen. I de fall det förekommer är det främst boendestöd och som verkställs av hemtjänstpersonal.

Inom LSS finns en pedagog som arbetar med utbildning och handledning för brukare och personal. En tjänst som aktivitetssamordnare, 50 på halvtid finns för att främja aktiviteter för brukare och för de som tillhör LSS. För närvarande är den tjänsten vakanssatt.

Hälsokul är ett samarbete med Vård och omsorg, Lärande och stöd, Kultur och fritid samt Friskvården i Värmland. Även en förening, Falken, erbjuder och möjliggör för personer med funktionsvariationer att delta i kultur-och fritidsaktiviteter utifrån de egna förutsättningarna.

Barnrättsperspektivet: LSS-handläggare arbetar utifrån IBIC vilket har fokus på barnets behov. Rutinen är att följa socialtjänstlagen, LSS-lagen och barnkonventionens intentioner om att prata och lyssna på barnen i utredningsarbetet och dokumentera barnens önskemål, bedöma mognad och i vilken omfattning barnets önskemål kan beaktas. Vårdnadshavares bedömning om barnets bästa tas med i bedömningen.

Funktionsrättsperspektivet: LSS-handläggare arbetar utifrån IBIC med fokus på brukarens behov. Rutinen är att utgå och följa socialtjänstlagen och LSS-lagen i utredningsarbetet och dokumentera önskemål och behov. I detta vägs även anhörigas och företrädares bedömning in för att tillgodose att det bästa för personen.

Folkhälsa

Folkhälsomyndigheten (1 mars 2024) har sammanställt data och forskning för att belysa hur förekommande ensamheten är och vilka grupper som är mest utsatta samt vilka samband som finns mellan ensamhet och hälsa. Resultatet konstaterar att ensamheten är störst i grupperna yngre och äldre, ensamstående, personer med funktionsnedsättning samt hos personer som befinner sig utanför arbetslivet på grund av sjukskrivning eller arbetslöshet. Det konstateras att ensamheten är mest påtaglig vid övergångar i livet som när vi slutar skolan, flyttar, vid skilsmässa eller när en närstående avlider. De som känner sig ensamma och som bor själva har oftare hälsoproblem än andra och de bedömer också sin allmänna hälsa som sämre. På sikt kan långvarig ensamhet bidra till depression och hjärt-och kärlsjukdomar. Kartläggningen ska ligga till grund för ett fortsatt arbete med att föreslå en nationell strategi för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet. Syftet är att skapa förutsättningar som stärker och utvecklar arbetet mot ofrivillig ensamhet samt bidrar till ett mer inkluderande samhälle där relations-och gemenskapsperspektiv inkluderas i folkhälsopolitiken. Regeringsuppdraget ska slutredovisas februari 2025.

Någon motsvarande kartläggning till den som gjorts kring ungdomars fritid i Arvika har inte gjorts då det gäller äldre och personer med funktionshinder. Att den fysiska hälsan påverkas av ålder är känt men Folkhälsomyndigheten lyfter flera faktorer som påverkar den psykiska hälsan hos äldre personer. Tiden efter arbetslivet kan medföra risk för psykisk ohälsa och suicid till följd av ökad ensamhet, kroppsliga besvär och sociala o psykologiska omställningar. Folkhälsomyndigheten betonar betydelsen av social gemenskap och stöd, fysisk aktivitet, goda matvanor och meningsfullhet i vardagen. Detta stämmer väl överens med de behov som lyfts fram i de enkäter som gjorts i målgruppen för detta arbete.

Folkhälsomyndigheten uttrycker då det gäller hälsa hos personer med funktionsnedsättning att samhället aktivt behöver arbeta med förbättringar för denna målgrupp. Det har visat sig att personer med funktionsnedsättning själva skattar att de upplever sämre livsvillkor, levnadsvanor och sämre hälsa i jämförelse med övriga befolkningen.

I Arvika kommuns folkhälsoarbete ingår samverkan med FiV (Friskvården Värmland). Detta är en ideell förening som finansieras av Region Värmland och 15 värmländska kommuner. FiV:s arbete utgår från evidensbaserade arbetssätt inom kompetensområdena kost, motion och motivation.

Mellan parterna Arvika kommun och FiV skrivs treåriga samverkansavtal utöver det som ligger inom FiV:s grundutbud. Samverkan sker med Fritidsbanken, öppna förskolan, vård och omsorg, socialpsykiatri, LSS samt Kultur och fritid genom ett hälsofrämjande projekt "Hälsokul" för att ge personer med funktionsnedsättning/ funktionsvariation möjlighet att delta i kultur- och fritidsaktiviteter.

Funktionshinderperspektivet

Folkhälsomyndigheten konstaterar att personer med funktionsnedsättning, främst kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning än befolkningen i övrigt. Det finns en skillnad i inkomst hos gruppen i jämförelse med övrig befolkning vilket leder till en ekonomisk oro, speciellt inför oväntade utgifter. Det konstateras också att levnadsvanorna skiljer sig åt mellan personer med funktionsnedsättning än den övriga befolkningen, bl.a. avseende stillasittande fritid, rökning och låg konsumtion av frukt och grönt. Även tandhälsan är mer påverkad än hos övriga befolkningen.

I kommunen är de flesta verksamheter berörda av hur kommunens lokaler, gator och andra ytor planeras, formas och tillgänglighetsanpassas. Alla verksamheter styrs av olika myndigheter och regelverk vilket ställer krav på samverkan.

Kommunens avdelning för samhällsbyggnad medverkar förutom vid planering av nybyggnad och ombyggnad av kommunala fastigheter även då privata fastighetsägare ska tillgänglighetsanpassa den fysiska miljön, till exempel med att ta sig in i butik.

Gång- och cykelvägar har på senare år skapats för att möjliggöra en trygg tillgänglighet. Vid Ingestrands badplats har en grusled iordningsställt som är relativt tillgänglig för personer med gånghjälpmedel, rullstol eller den som har barnvagn och i naturreservatet Bergs klätt finns en tillgänglighetsanpassad väg som leder till en rastplats med badmöjlighet.

Vid Ingestrands badplats finns en brygga som är anpassad för att underlätta ta sig ner i och upp från vattnet. Det planeras även för en liknande åtgärd vid en annan av kommunens badplatser.

Kommunens simhall är nyrenoverad och har en rehab bassäng med höj- och sänkbart golv samt en ramp som möjliggör att ta sig ner i vattnet med hjälpmedel. I anslutning till bassängen finns ett separat omklädningsrum med dusch med tilltaget utrymme för att två personal ska kunna hjälpa personen.

I de svar som kommit i samband med enkätundersökningar framkommer att det finns utvecklingspotential med att förbättra kommunens hemsida, växel och informationsmaterial för att göra dessa tillgängliga för alla kommunens innevånare.

Enskilda invånare som har en stadigvarande funktionsnedsättning och med behov av anpassningar har möjlighet att genom Vård och omsorg göra en ansökan om bostadsanpassning. Även trygghetslarm finns som bidrar till självständighet.

Samverkan

Vård och omsorg samverkar med många olika verksamheter både inom kommunen och även med Region Värmland. Inom kommunen samverkas mellan de olika enheterna inom Vård och omsorg samt med socialpsykiatri, AFAB, upphandlingsenheten, kommunikationsenheten, ekonomiavdelningen, IFO, LoS, Arbetsmarknadsenheten (AME), kostenheten, Kultur och fritid, IT-enheten, gode män för att nämna några. Inom Region Värmland samverkas med vårdcentralen, slutenvården, habiliteringen och psykiatri.

En sammanfattning visar behov av en förbättrad tvärspektoriell samverkan inom kommunen. Socialpsykiatri, socialtjänst, skolor och äldreboenden behöver samverka och samarbeta för att möta gemensamma behov och utmaningar. Även samverkan och samarbete med AFAB och TIVAB är viktigt, särskilt med fokus på tillgänglighet. Det betonas även betydelse av att samverka och samarbeta med lokala föreningar och organisationer för att bredda stödet till kommuninvånarna genom olika initiativ och projekt. Från SKR betonas i arbetet med nya socialtjänstlagen betydelsen av samverkan och samarbete inom kommunen och med regionen.

Behovsanalys inom Vård och omsorg

Vård- och omsorgs identifierade förslag till behov och behovsanalys

Vård och omsorg ser behov främst av

- mötesplatser och aktiviteter för olika målgrupper inom verksamheten i förbyggande och bevarande syfte
- uppsökande och förebyggande verksamhet till äldre
- rådgivning, samtalskontakt av kurator/psykolog/äldrelots, digital coach
- utbildning, kompetensutveckling till personal
- språkpraktik med stöd av språkbud
- utveckla information och kommunikation; ex. medborgarkontor där det finns en fysisk person
- utveckla samverkan inom vård och omsorg samt inom kommunen
- utveckla och bredda anhörigstödet, utveckla samverkan med anhöriga

- utveckla ett forum för samverkan mellan politiker och tjänstemän inom vård och omsorg kring förväntningar i verksamheten

Det som framkommer i flera av de behovsanalyser som gjorts inom ramen för detta uppdrag stämmer väl överens med den forskning och de rapporter som finns som visar på betydelsen av social gemenskap, fysisk aktivitet och meningsfullhet. Detta tillsammans med goda matvanor är viktiga förutsättningar i det främjande och förebyggande arbetet. Detta gäller för alla åldersgrupper. Då det gäller äldre främjar det den enskildes möjlighet att vara självständig så länge som möjligt och bidrar till att fördröja eventuellt behov av insatser. Insatserna kan initialt innebära kostnader men kan löna sig på sikt. Av de invånare som är 80+ i Arvika kommun är det 15 procent som har hemtjänst och 12,4 procent som bor på särskilt boende. Av detta kan slutsatsen dras att många äldre klarar sin vardag själva och/eller att det är anhöriga som bidrar med insatser så att det görs möjligt. Deras insatser återfinns inte i någon statistik men stöd till anhöriga/närstående är viktigt.

Det som också framkommer från flera verksamheter är att kommunens verksamheter behöver göras mer lättillgängliga för att underlätta för samtliga medborgare, oavsett ålder och situation. Det ses viktigt att det erbjuds alternativa lösningar för personer som saknar digital kompetens, inte behärskar svenska språket, har funktionsnedsättningar eller andra problem. Från Sfi har inhämtats uppgift om att cirka 30 elever i nuläget har kort eller ingen skolbakgrund med sig innan de kom till Sverige vilket betyder en utmaning för kommunen att göra sina tjänster tillgängliga.

Det påtalas behov av medborgarkontor på olika platser i kommunen där man kan möta en fysisk person och som kan lotsa vidare till rätt verksamhet och person för att slippa bli hänvisad runt till olika ställen.

Förslag till insatser och förändringar

Vård och omsorgs förslag

Övergripande förslag från Vård och Omsorg:

- Förbättra kommunens tillgänglighet, både i växel, skrift, hemsida, lokaler, kontors-och telefontider för att möjliggöra för alla medborgare att söka kontakt och ta del av information. Digital coach/ lots till de som har behov och intresse att kunna använda digitala hjälpmedel
- Sociala mötesplatser för olika målgrupper, gärna i samverkan med civilsamhället och med möjligheter till förtäring
- Utveckla och bredda anhörigstödet
- Inrätta en tjänst som kurator för stödsamtal och rådgivning till brukare och anhöriga
- Utveckla en tydlig organisation (brukarråd) kring samverkan inom kommunen som exempelvis äldreomsorg, LSS, IFO, socialpsykiatri. Motsvarande även då det gäller barn (barnråd)
- Gemensamma utbildningar för personal både internt och externt för att främja samverkan

Specifika förslag från LSS inkl. barn och vuxna

De senaste åren har insatser enligt LSS ökat. För närvarande bor 90 personer i en servicebostad eller gruppboende och det finns ytterligare personer som har detta behov.

- Inrätta anpassade mötesplatser
- Öka tillgängligheten i träningslokaler
- Återbesätt aktivitetsansvariga med 100 procent tjänstgöring
- Skapa forum och riktlinjer för samverkan mellan anhöriga/företrädare och personal
- Fullfölja det ekonomiska stödet för Yrkesresan LSS
- Fortsatt utveckling av den interna kompetensutvecklingen
- Utbildning i barnkonventionen

Specifika förslag från äldreomsorgen

- Uppsökande verksamhet till äldre för att informera om fallprevention, nutrition, digitala hjälpmedel, aktiviteter med mera
- Äldrelots som kan guida till rätt verksamhet/funktion
- Sociala mötesplatser med tillgång till aktivering med personal på plats
- Utveckla en visningsmiljö med förebyggande hjälpmedel, både för eget inköp och förskrivningsbara produkter
- Utveckla kommunikationer inom kommunen, särskilt på landsorten för att möjliggöra för de som inte är bilburna att kunna delta i aktiviteter
- Kompetensutveckling till personal med fokus på missbruk, psykiska problem, demens, språkkunskaper och bemötande

Insatser utan behovsprövning

Det har under arbetets gång framkommit vikten av att det finns tydliga avgränsningar för vilka målgrupper som avses och tydliga syften för insatsen. Frågor som kommit upp är hur jämförbart det blir mellan olika kommuner om det detta inte är tydligt.

Några förslag som diskuterats i arbetsgruppen är:

- Serviceinsatser; städ, tvätt och hemhandling
- Träffpunkter för äldre
- Dagverksamhet för personer med demenssjukdom
- Avlösarservice för äldre
- Trygghetsboende
- Mötesplatser där olika aktörer samverkar

F. Uppföljning

Organisation för det fortsatta arbetet

Vårt fortsatta omställningsarbete med stöd av konsekvensanalysen kommer att fokusera på tre huvudsakliga perspektiv:

1. **Utveckling och förbättring inom varje enskild verksamhet:** Vi kommer att arbeta med att utveckla och förbättra prioriterade arbetsmetoder inom varje verksamhet.
2. **Samarbete mellan verksamheter:** Vi strävar efter att förbättra och utöka vårt samarbete både med redan etablerade samarbetspartners och genom att skapa nya samarbeten och arbetssätt.
3. **Utveckling av nya arbetssätt:** Vi kommer att utforska och utveckla helt nya arbetssätt utan att begränsas av den befintliga organisationen.

Koordinering av arbetet

För att koordinera det övergripande arbetet i kommunen bildas en ledningsgrupp bestående av avdelningschefer från verksamheterna Vård och omsorg, Lärande och stöd samt Kommunledningsstaben. Denna grupp har ansvar för att skapa, leda och följa upp aktiviteter baserat på de prioriterade områden som identifierats i barn- till äldrekonsekvensanalysen. Ledningsgruppen kommer att ledas av kommunens kvalitetschef och kommer att rapportera till styrgruppen, som består av kommundirektörens ledningsgrupp. Arbetsgruppen som har arbetat med att ta fram barn- till äldrekonsekvensanalysen kommer att fortsätta sina möten för att upprätthålla samarbetet inom kommunen.

Ett första tillfälle för uppföljning är satt till januari 2025.

Ledningsfilosofi

Vår ledningsfilosofi följer modellen "tight-loose-tight", vilket innebär:

- **Tight:** En tydlig och väl definierad uppgift från styrgruppen till ledningsgruppen, som ansvarar för att genomföra omställningen utifrån den nya lagstiftningen samt de identifierade behoven och prioriteringarna.
- **Loose:** Ledningsgruppen koordinerar och ansvarar för att aktiviteter genomförs och följs upp löpande. Verksamheterna får utrymme att bestämma metoder och arbetssätt.
- **Tight:** Ledningsgruppens arbete och dess effekter på organisationen följs kontinuerligt upp av styrgruppen.

G. Mer information

Till dig som vill fördjupa dig

Du som vill veta mer om det arbete vi har gjort och gör i Arvika kommun när det gäller barn, unga, vuxna, äldre och den nya socialtjänstlagen har möjlighet att beställa extramaterial eller få mer information. Välkommen att kontakta någon av nedanstående personer beroende på vilket material du vill ta del eller vilket område du vill veta mer om.

Extramaterial att beställa samt kontaktpersoner

- **Individ- och familjeomsorgens redogörelse – inför den nya socialtjänstlagen**

Anna Jarebo, avdelningschef Individ- och familjeomsorgen
0570-828 67, anna.jarebo@arvika.se

- **Skolverksamheternas redogörelse – inför den nya socialtjänstlagen**

Maria Uppvall Fors, stabschef Lärande och stöd
0570-821 50, maria.uppvall.fors@arvika.se

- **Vård och omsorgs redogörelse – inför den nya socialtjänstlagen**

Maria Björn, avdelningschef LSS
0570-814 66, maria.bjorn@arvika.se

- **JämtJämligt – underlag till Arvika kommuns översiktsplan**

Sofia Wedin, översiktsplanerare
0570-816 93, sofia.vedin@arvika.se

- **Kartläggning av ungdomars fritid i Arvika kommun**

Anneli Karlsson, jämställdhets- och folkhälsosamordnare
0570-817 25, anneli.karlsson@arvika.se